Poštarina plaćena u gotovom.

Sveta Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM . GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

GOD. XXVI. JANUAR, FEBRUAR 1932. SV. 1.

Sadržaj:

ČLANCI:

Strana

Dr. Antun Goglia: Ivan pl. Zajc 1
Bjarnat Krawc-Schneider: Nešto o himnološkoj literaturi Lužičkih Srba 7
Stanislav Preprek: Liturgijsko pjevanje 10
Fra Branko Marić: Jadranska lirica u pratnji dubrovačkog kola 13
Fra Božo Bubalo: Moje uspomene na pok. dra Petra Wagnera 16
Vl. D.: Sitne bilješke iz engleskoga muzikalnog života 17
Lujo Šafranek-Kavić: Operna i koncertna sezona u Zagrebu 18
Dr. Josip Mantuani: Emil Hochreiterjeve skladbe 19
Milan Pavelić: Sveti himni 21

NAŠI MUZIČKI RADNICI:

Božidar Bralo: Stjepan pl. Hadrović 22
A. G.: † Franjo Lederer 23
Zvonimir Brlić: † Dr. Andro Torkvat Brlić 24
Dragutin Gjurić, ml.: † Dr. Andro Brlić 25

HRVATSKE PUČKE POPIJEVKE:

O. Antonin Zaninović O. P.: Nekoliko kolenda iz Dalmacije 25

NAŠI DOPISI . . . . 27—29

GLAZBENA LITERATURA . . . . 29—34

PREGLED ŠTAMPE O GLAZBI . . . . 34—35

RAZNE VIJESTI: . . . . 35—39

VIJESTI CECILIJINA DRUŠTVA . . . . 39—40

NEK JE SVAŠTA . . . . na omotu

GLAZBENI PRILOG:

Dr. Andro Brlić: Ave Maria 1

Table des matières.

Dr. Antun Goglia: Ivan pl. Zajc, p. 1. — *Bjarnat Krawc-Schneider:* Quelques paroles sur la littérature hymnique des Serbes de Lusace, p. 7. — *Stanislav Preprek:* Le chant liturgique, p. 10. — *Fra Branko Marić:* La petite lyre d' Adriatique comme accompagnatrice à la danse („kolo") de Dubrovnik, p. 13. — *Fra Božo Bubalo:* Mes souvenirs de Pierre Wagner, p. 16. — *Vl. D.:* Miscellanées de la musique en Angleterre, p. 17. — *Lujo Šafranek-Kavić:* La saison d' opéras et de concerts à Zagreb, p. 18. — *Dr. Josip Mantuani:* La liste des compositions d' Emile Hochreiter, p. 19. — *Milan Pavelić:* Hymnes, p. 21. — *Božidar Bralo:* Stjepan pl. Hadrović, p. 22. — *A. G.:* † Franjo Lederer, p. 23. — *Zvonimir Brlić:* † Dr. Andro Torkvat Brlić, p. 24. — *Dragutin Gjurić ml.:* † Dr. Andro Brlić, p. 25. — *O. Antonin Zaninović:* Quelques collèdes de la Dalmatie, p. 25. — Correspondances, p. 27.—29. — Littérature musicale, p. 29.—34. — Presse musicale, p. 34.—35. — Nouvelles diverses, p. 35.—39. — Nouvelles de la „Société de Sainte Cécile", p. 39.—40. — Faits divers (voir la couverture). — Supplément musical de *Dr. Andro Brlić.*

Sv. Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM. GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

SV. 1. JANUAR, FEBRUAR 1932. GOD. XXVI.

Ivan pl. Zajc.

Dr. Antun Goglia — Zagreb.

(Nastavak.)

5. Zajc u Zagrebu.

C. Opere: Zlatka i Gospoje i husari, opereta: Afrodita i muzika za pastirsku igru: Dubravka. (1881.—1888.).

Veliki potres od god. 1880. je uz druge nevolje, prouzročio, kako sam spomenuo i to da je kazalište zatvoreno i opera raspuštena. Tadanji predsjednik kazališnog odbora dr. Marijan Derenčin svim je silama već od početka god. **1881.** radio na tom, da uskrisi operu i našao je u Ivanu Zajcu vjernog pomagača. Zajc počeo je angažirati operno osoblje i popunjavati kazališni orkestar. Iza velikog napora uspije mu, da već 1. X. 1881. izadje pred općinstvo sa Verdievom operom „Aidom". Opera je tako uspjela, da mu kazališni odbor u dopisu od 2. X. 1881. br. 55. izjavljuje svoje priznanje i zahvalnost, jer se njegovoj: „neutrudivoj revnosti i umjetničkoj vještini imade zahvaliti sjajni uspjeh predstave opere Aida". Brzo iza toga (5. XI.) bila je premijera opere „Angot" od Lococqua.

Napominjem, da je u godinama 1881.—1884. počela u zagrebačkom kazalištu preotimati mah opereta. Kazališna uprava gledala je više na financijalnu stranu te samo da se napuni kuća, pogodovala lošem ukusu općinstva. U tim godinama iznešene su samo ove opere: Verdijeva: „Moć sudbine" (1. II. 1882.), A. C. Gomesovea „Gvaranac" (21. IV. 1883.) i Ponchiellieva: „Gioconda" (18. V. 1884.). No zato je bilo više operetnih premijera i to: R. Plaquetteova: „Korneviljska zvona" (10. I. 1882.), Fr. Suppéov: „Penzionat" (5. IV. 1883.), A. Maillardovo: „Pustinjakovo zvono" (19. I. 1884.), K. Millöckerov: „Djak prosjak" (15. III. 1884.) i I. Straussov: „Šišmiš" (13. XII. 1884.).

Od 27.—29. V. **1882.** slavilo je hrv. pjev. društvo „Kolo" u Zagrebu 25. godišnjicu svog opstanka. S tom proslavom bio je spojen i III. sastanak Hrv. Pjev. Saveza. U „Pjevačkom hramu" sagradjenom za tu zgodu, bila je dne 29. V. u 11 sati prije podne sjajna matineja, kod koje su sudjelovala sva pjevačka društva. Na toj priredbi izvedene su dvije Zajčeve skladbe i to: „Jubilarna (svečana) ouvertura za proslavu 25. godišnjice Kola za veliki orkestar" (op. 514), napisana upravo za tu prigodu i velika kantata: „Dolazak Hrvata" (sola pjevali su operni pjevači De Negri, Vespasiani i Kornitzer). Poslije podne bila je u Maksimiru velika pučka svečanost, kod koje su sva pjevačka društva pjevala zajednički Zajčeve zborove: „U boj" i „Živila Hrvatska".[53]

Dne 19. III. **1883.** priredio je umjetnik glumac Andrija Fijan u velikoj dvorani Hrv. Glazb. Zavoda glazbenu deklamatornu večer u korist nadgrobnog spomenika hrv. pjesniku

[53] Gl. potanje o tom: B. Zeininger: „Jubilejski spis Kola" str. 189. i sl.

i romancieru Augustu Šenoi. Na toj priredbi nastupio je Zajc sa skladbom: „Oda u spomen Šenoe“ (op. 521.), što ju je napisao za klavir u slavu svog prijatelja.

I sa hrv. pjev. društvom „Zora“ u Karlovcu (prvi počeci društva padaju još u g. 1858.) vezale su Zajca prijateljske veze. Društvo ga je već 17. XII. 1868. izabralo svojim začasnim članom, a u rasporede svojih koncerata uvrštavalo je često Zajčeve kompozicije. U povjesnim pako crticama tog društva čitamo kod godine 1882. ovo:[54]

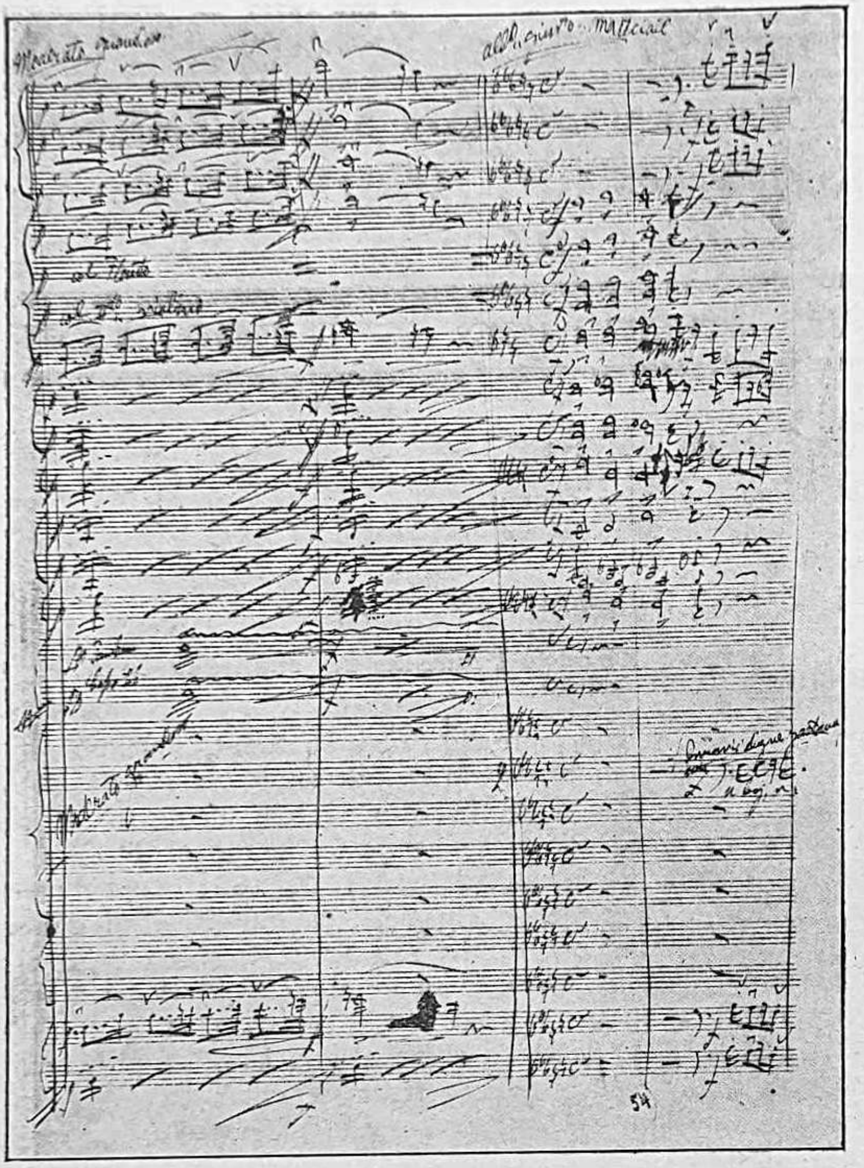

II. izvadak iz originalne partiture opere Zrinski.

„Upravljajući odbor mislio je, da će društvo pod sretnom egidom započeti svoje djelovanje u svojoj 24 godini, ako prvomu svomu koncertu podmetne najljepši i najčvršći kamen, a taj je naš slavni hrvatski skladatelj Ivan pl. Zajc. Njemu na čast dade društvo dne 2. II. svoj prvi koncert, kojemu je i sam svečar s obitelju prisustvovao. Jedna od najsjajnijih točaka u analih društvenih ostati će ta Zajčeva večer. Na rasporedu su bile samo Zajčeve skladbe. Vidljivi tumač svih osjećaja bijaše srebren lovor vienac i prekrasna počasna diploma. Zajc je ustmeno i pismeno uvjeravao društvo, da one trenutke, što ih je te večeri probavio, broji medju najljepše časove svoga života“.

„Zora“ slavila je dne 1. VI. **1884.** svoju dvadeset i petu godišnjicu, a ujedno je tog dana u Karlovcu Hrvatski Pjevački Savez održao svoju IV. glavnu skupštinu. Uz ine svečanosti bio je svečani koncert, za koji je Zajc skladao dvije skladbe i to: „Hymna o 25. godišnjici društva „Zora“ za muški zbor (op. 540.) i „Slavospjev o 25. godišnjici „Zore“ za muški zbor i orkestar (op. 541.). Te skladbe pjevala su sva pjevačka društva pod Zajčevim ravnanjem. Osim toga pjevala je „Zora“ Zajčev „Mač Zrinskoga“, a sva pjevačka društva uz orkestar „U boj“. Veliko je bilo oduševljenje kad je Zajc ravnao velikim zborom. Skladatelj Karlo Catinelli-Obradić počastio je tom zgodom Zajca time, što je na harmoniju izveo svoju kompoziciju „U slavu Zajcu“.

God. 1893. sagradilo je pjev. društvo „Zora“ vlastiti dom: „Zorin dom“. Dne 21. V. bilo je svečano otvorenje tog doma. Zajc je za tu zgodu uglazbio: „Himnu o otvorenju Zorin doma“, za muški zbor (op. 805.), što su je na koncertu izvodila sva pjevačka društva.[55]

Uopće je Zajc vrlo volio rodoljubni Karlovac i njegove stanovnike. Kad je god. 1889. slavila karlovačka čitaonica svoju pedesetu godišnjicu, napisao je on „Veliku kantatu“ za zbor i orkestar (op. 609.). Dne 14. VII. 1901. pako, kad je Karlovac otkrivao svom

[54] Gl. Dušan Lopašić: „Zora, I. hrv. pjev. društvo u Karlovcu. Poviestne crtice 1858.—1892.“ Karlovac. Naklada i tisak Drag. Hauptfelda 1892.

[55] Gl.: Dr. Ivan Haslinger: „Prvo hrv. pjev. društvo „Zora“ u Karlovcu“ (Pjevački Vjesnik 1906. br. 7. i sl.) te članak: „Savez hrv. pjev. društava“ (Pjev. Vjesnik 1905. br. 7.).

velikom sinu povjesničaru Radi Lopašiću spomenik, pjevala je „Zora" himnu: „Slava Radi Lopašiću" (op. 951.) što ju je za tu zgodu napisao Zajc.[56]

Na tom mjestu napomenut ću još neke zborne kompozicije, što ih je napisao Zajc u godinama od 1881. — 1884. To su: 1. Himna Zvonimira za muški zbor (op. 507.). — 2. Zrinsko-Frankopanka za muški zbor na riječi A. Harambašića (op. 524.). Ta pjesma, uglazbena na molbu hrv. pjev. društva „Zvonimir" u Beču, postala je doskora najpopularnija koračnica. „Kolo" pjevalo je na koncertu dne 2. VIII. 1884. tu koračnicu uz pratnju orkestra. 3. „Branku Radičeviću" za tenor solo i muški zbor (op. 533.). — 4. „Ustaj, pomagaj", heroički muški zbor (op. 544.). Prviput izvelo je taj zbor „Kolo" na svom koncertu od 15. X. 1883. — 5. „Diži se iz sna", heroički muški zbor (op. 546.). — 6. „Il sloboda ili smrt", muški zbor (op. 547.), pjevan na koncertima „Kola" dne 13. IV. 1885. i 31. VII. 1897. — 7. „Blgarska davorija", muški zbor (op. 552.), izvedena na koncertu „Kola" dne 10. V. 1886. — 8. „Slijepac Marko", I. dio za bariton solo i muški zbor (op. 548.), izveden na koncertima „Kola" 19. XI. 1886. i 29. X. 1894., na koncertu „Danice" u Vukovaru 5. I. 1908. te na koncertu Hrv. Gl. Zavoda i „Kola" dne 3. XI. 1931. povodom proslave stote godišnjice Zajčeva rodjenja; II. dio za muški zbor (op. 559.). — 9. „Molitva", velika kantata za mj. zbor uz pratnju violina, violončela, frule, oboe i klavira (op. 564.). Ta je kompozicija izvedena na produkciji glazb. učione Hrv. Glazb. Zavoda 21 VII. 1884. i na koncertu „Kola" 14. XI. 1890. — 10. „Djevojačke pripovijesti", vijenac popijevaka za dva soprana, mezzosopran, dva alta te klavir za 4 ruke (op. 562.). — 11. „Zora", kantata za tenor solo i muški zbor (op. 566.).

Od klavirnih kompozicija moram spomenuti „Slavjansku fantaziju" (op. 542.).

O radu Zajca na koncertnom podiju spominjem, da se on ovih godina osobito bavio priredjivanjem koncerta „Hrv. Glazb. Zavoda". Dne 2. XI. 1884. nastupio je on pače kao solista i svirao na klaviru uz pratnju orkestra svoju skladbu: „Fantasia Polacca" (op. 617.).[57] Time je pokazao osobitu pažnju spram tog zavoda, jer inače on nije nastupao kao solista. Narodne Novine (br. 272. iz 1884.) hvale ga kao vrsnog pianistu. Zajc je gotovo na svim zavodskim priredbama pratio na klaviru pjevače i instrumentaliste te je bio kao pratilac u velike cijenjen. S profesorima učione Hrv. Gl. Zavoda A. Švarcom i J. Oertlom je nekoliko puta izvodio na koncertima komorne skladbe. Tako je dne 27. I. 1871. i 19. III. 1886. svirao klavirni part Beethovenovog Tria C-mol (op. 1. br. 3), na koncertu 26. XII. 1877. Mendelssohnovog Tria D-mol (op. 49.), dne 26. X. 1877. Mendelssohnovu sonatu D dur za violončelo i klavir, dne 28. II. 1881. Onslovovu sonatu za violončelo i klavir.

Kad se počeo provadjati zak. čl. XVI. od g. 1884. o zaštiti književnog i umjetničkog vlasništva imenovan je Zajc dekretom kr. zemalj. vlade, odjela za bogoštovlje i nastavu od 29. VI. 1884. br. 6179. članom stručnjačkog povjerenstva u Zagrebu.

Nakon stanke od pet godina izadje Zajc dne 7. III. **1885.** s novom operom:

Zlatka,

opera u tri čina (op. 561.). Libreto napisao je August Harambašić.

Lica: Ivan Dragić, bogat seljak: Hreljanović; Zlatka, njegova kći: M. Přikril; Vračara: M. Lesić; Janko Milić i Pero Ivanić, seljački momci: Deskašev i Knežević; Mara Ljubićeva: I. Šarer; Noćobdija: V. Anton. U zboru sudjelovalo je više članova hrv. pjev. društva „Kolo". Opera pisana je posve u narodnom stilu, kako joj je i libreto uzet iz narodnog života.

Sadržaj je ovaj: Zlatka ljubi Janka. Otac se protivi njihovoj ženidbi, jer je Janko siromašan i hoće da mu kćer podje za bogatog Peru. Pošto Zlatka ne će da ostavi Janka to se Pero uteče k vračari, da ona zaljubljene rastavi. Vračara dozove Zlatku i obeća joj, da će joj prirediti ljubavni napitak, kojim će Janko za vazda ostati njezin. No treba, da joj pribavi ružu, koju nosi Pero na grudima. Neka bude zato ljubazna s Perom, da mu izmami tu ružu. Vraćara dozove po noćobdiji Janka i puk, koji zateku Zlatku upravo kad prima od Pere ružu. Janko plane, prokune Zlatku i ode u svijet. U svijetu se obogatio, a kad se opet vraća kući nadje Zlatku kao Perinu zaručnicu. Zlatka ga zagrli, a otac, pošto Janko nije više siromah, rada im podijeljuje svoj blagoslov.

---

[56] Gl. Pjevački Vjesnik br. 10.

[57] Tu je fantaziju svirala prof. Antonija Geiger-Eichhorn povodom 100 godišnjice rodjenja Zajčeva na priredbi zagrebačkog Radia dne 4. VIII. 1931.

„Narodne Novine“ (1885. br. 55.) imadu slijedeću recenziju:

U jednom dijelu opere vlada pučka pjesma, tu se obradjuju jednostavni pučki napjevi vrlo zanimivo svim sredstvima umjetnosti, kojima komponista obilno raspolaže, a da se pučki biljeg ne gubi. Oni djelovi opere, u kojima prevaguju ovi prizori, izvrsno su uspjeli. Amo ubrajamo u prvom redu sajamske prizore u III. činu. Drugi dio opere ima takodjer narodan značaj osobito u solima, nu ne može se dovoljno istaknuti, jer se narodni značaj pokazuje krepče u veselju nego li u tuzi, a glavne osobe nalaze se neprestano u turobnoj dispoziciji, nekoje figure opere kao što vračara i noćobdija naslikane su izvrsnim muzikalnim humorom, pa ako je karakteristika drugih osoba slabije uspjela, kriv je libreto.

Ouvertura je sjajno instrumentovana, potpouri pun efekta, u kojem su spretno spleteni svi motivi opere. U I. činu. Zlatkina romanca „Zaspo junak“ (A-mol) ponešto taman pjev, pun čuvstva, u kom konačni prelaz u A dur lijepo djeluje. Napjev vračare (D dur) s narodnim naglaskom, zatim lijepi dvopjev (H-mol), napjev Dragićev „Pravo reče“ (F-dur); originalna pjesma Jankova, u kojoj orkestar vrlo zgodno oponaša tamburicu; nježni ljubavni dvopjev „Ja te ljubim“ (A dur) veseli napjev „Sve je selo neveselo“, sjajni veliki ensemble F dur i napokon karakteristični napjev noćobdije „Hvaljen Isus i Marija“.

U II. činu svidja se predigra, koja zanima radi kromatične pratnje; nadalje pjev vračarin (E mol), dvopjev izmedju Pere i vračare, koji pikantnom instrumentacijom naknadjuje manje sretnu koncepciju, lijepi zbor „Tiho, tiho“ naročito pako Zlatkin napjev „Svud tihi mir“ (G-mol), koji je sastavljen po uzoru španjolskih romanca, malo je odviše melankoličan; šteta da je srednji stavak (B dur) premalo izveden, nu za to konac (G dur), kod kojeg pratnja zahvaća u motiv ljubavnog dvopjeva, zgodno djeluje. U dvopjevu s vračarom čini nam se motiv (D dur) ponešto trivijalan. Nu za to je zbilja lijep četveropjev (F dur), isto tako veliki finale, koji imade više karakter seriozne nego li pučke opere.

U III. činu osobito su uspjeli prizori pučki: lijepa ljubavna pjesma „Ja te ljubim“, krasni napjev Dragićev „Dijete, dijete (Es dur) i finale. Kako se vidi ima tu bogata zaliha dragocjenih stvari, a mi ne dvojimo, da će mnoga njih skoro steći popularitet u Hrvatskoj. Općinstvo je primilo operu s oduševljenjem, komponista i pjevači morali su se odazvati beskrajnom pljeskanju općinstva“.

Ta se opera izvodila u svemu sedamput. Od stranih stvari priredio je Zajc ove godine: komične opere „Začarani princ“ od V. Křimaly-a (premijera 17. I.); „Kralj je rekao“ od L. Delibesa (premijera 3. X.); „U zdencu“ od V. Blodeka (premijera 31. X.) i operetu „Povodnjak (Apajune) od K. Millöckera (premijera 11. XI.).

Dne 8. XI. 1885. bilo je otvorenje i posveta obnovljene zagrebačke katedrale, oštećene potresom, te je kod svečane mise izveden za tu prigodu složeni veliki „Te Deum“ u C duru za mješoviti zbor i orkestar (op. 579).

Već dojduće godine **1886.** javlja se Zajc sa šaljivom operom u tri čina:

„Gospoje i husari“ (op. 593.).

Libreto napisao je po Fredrovoj veseloj igri J. E. Tomić. Premijera je bila 13. X.

Lica: Sofija: M. Přikril; Tri sestre: Lesić, Vormastini, Freudenreich; Želimir Deskašev; Husari: Tercuzzi major i Vespasiani; Kapelan: V. Anton. Čin se dogadja na jednom imanju u Poljskoj god. 1780.

Sadržaj je ovaj: I. čin. Na imanju majora nalaze se na dopustu kapetan, poručnik i vojni kapelan. Upravo se spremaju u lov, kad se dovezu tri majorove sestre sa nećakinjom Sofijom. Majka Sofijina nagovara brata majora, da oženi njezinu kćer. No Sofija prizna, da ljubi poručnika Zelimira, koji je njoj i njezinom ocu spasio život. Dok je kasnije Sofija sa Zelimirom u zagrljaju, bane u sobu njezina majka sa svojim sestrama i odvede kćerku.

II. čin. Svečanost u majorovom dvorcu. Seljaci plešu, a kapelan opominje momke, da se čedno vladaju i paze, da ih ne zaludi koja od seljačkih vragoljanaka. Djevojke pjevaju za uzvrat pjesmu o kukavici. Dolaze gospoda sa gospodjama, a major drži zdravicu. Iza burne pjesme, pukne mužar, a nervozne sestre padaju u nesvijest. To društvo je dosadilo husarima i odluče, da će otići. Njihov poslužnik oda to sestrama, koje ih spriječe, da ne odu. U to je major zaprosio Sofiju, a Želimir zdvaja.

III. čin. Želimir i Sofija pobjegnu, dok se čine priprave za svadbu. Major naloži, da se ide za njima u potjeru i oni se vrate. Na nagovor kapelana odustaje major od ženidbe i pristane na brak Želimira i Sofije, kojoj ostavlja sav svoj imutak. Gospodje se tješe, što su husarima otele najmladjeg i najboljeg druga.

O toj izvedbi pišu „Narodne Novine“ od god. 1886. br. 237. — Skladatelj nije čitavoj operi udahnuo veseli i pikantni ton, koji je temeljni uvjet komične opere. No prema toj mani ima glazba i velike prednosti. Prije svega ističe se umjetnička zbilja, koja probija iz svakog redka partiture. Osobito u instrumentaciji uspio je Zajc vanredno. Opera obiluje lijepim motivima samo šteta, što se najviše tih melodija čuje samo iz orkestra, a u opće si je ovaj put orkestar usurpirao važnost, koja mu u komičnoj operi nipošto ne ide. Melodije su ne samo lijepe već i originalne. U I. činu spomenut nam je ouverturu (E-mol), prvi kvartet, dvostruki tercet gospoja (Des dur), ariju majorovu, ariju Sofije (B dur) i sjajan duet medju Sofijom i Želimirom. U II. činu spominjemo Polonaisu (B dur), nadalje kvartet (F dur), mazurku (E dur), duet (As dur) te upravo veličajni ensemble finale. U III. činu: lijep duet Želimira i Sofije, nonet (Es-dur) te veseli husarski zbor“.

Ova se opera izvodila devet puta. Od stranih djela iznio je Zajc dne 16. III. ove godine operetu „Nanon ili krčmarica k zlatnom janjetu“ od R. Genée-a i dne 13. V.

operu „Macbeth“ od Verdia. Godine 1887. spremio je Zajc opet tri noviteta i to: dne 9. II. kom. operu „Ljubavni napitak“ od G. Donizettia, dne 12. V. operu „Vilim Tell“ od G. Rossinia i dne 15. X. komičnu operu „Fra Diavolo ili gostiona u Terracini“ od D. Aubera.

U decembru god. 1887. slavio je papa Leon XIII. pedesetu godišnjicu svoga misništva. Zagrebački klerici proslavili su taj jubilej svečanom akademijom, za koju je Zajc uglazbio: „Himnu u slavu pape Leona XIII.“ za muški zbor (op. 501.). Tu je himnu izveo veliki zbor sjemenišnog glazbenog društva: „Vijenac“.[58]

Zajčeva radna soba s druge strane.

Dne 3. I. **1888.** bila je premijera Zajčeve operete u tri čina pod naslovom:

Afrodita (op. 598.).

Libreto napisao je glumac Nikola Milan.

Sadržaj je ovaj: Na pozornicu dolazi Komos (Anton), prireditelj gozba i zabava na Olimpu. U to se bude muze i Afrodita (Avoledo), koja je zaljubljena u Adonisa pripovijeda, da je njega, kad je bila s njim u lovu, vepar razderao. Zeus joj obeća, da će mu povratiti život uz uvjet, da će Adonis boraviti pol godine kod nje, a pol godine kod Proserpine u podzemlju. Dolazi židov Praxeles (Sajević) sa svojom obitelji. U njegovu kćerku Psihu (Varžička) zaljubljen je Afroditin sin Amor (Micika Freudenreich. Afrodita privoli na tu vezu, ako joj Psiha donese od Proserpine pomadu koja pomladjuje. U podzemlju uzme Proserpina Psihi ljepotu, a Adonisu pamet. Praxeles predobija Komosa, da će svjedočiti, da je Psiha ružna, a pomadu da joj je uzeo ludi Adonis.

U II. činu dolaze zemaljski umjetnici, da se poklone muzama. Afrodita saznaje, što se u podzemlju sa Psihom dogodilo i da se Adonis vratio. Šalje Amora po Adonisa i kad ga dovedu baca mu se u naručaj i pada u nesvijest.

III. čin zbiva se u hramu božice pamćenja Mnemosine, koja vraća Adonisu pamet, pa kad on prepozna Afroditu, pade joj u naručaj. U isto se vrijeme grle Amor i Psiha. Praxeles i Komos pomamili su se za mladošću i ljepotom, pa se namazali mašću, koju je Psiha iz podzemlja donijela. Dolaze na pozornicu ne pomladjeni, nego još ružniji nego su bili, jer je ta mast vrijedila samo za ženske.

Zajc je taj slabi libreto (tako piše u br. 4. „Narodnih Novina“ iz god. 1888. V. Novak) zaodjeo mjestima upravo krasnom glazbom. Kroz cijelu operetu povlači se sladjahna, vesela glazba, koja i ako nije potpuno originalna, ipak je provedena majstorski. Navlastito valja istaknuti široko provedenu i bogato instrumentiranu ouverturu, glazbeni dio I. čina, pa originalnu na orijentalne motive gradjenu muziku III. čina i krasne zborove muza. Isto je tako znao Zajc u šarovitoj operetnoj glazbi dati nešto nova u pjevanju Adonisa, koje je protkano motivima narodne pjesme.

[58] Gl. Milan Zjalić: Glazb. pjev. društvo „Vijenac“ u zagrebačkom sjemeništu. str. 76.

U Zajčevom obiteljskom arkivu nalazi se ugovor, što ga je on dne 1. IX. 1887. sklopio s bečkim odvjetnikom drom O. F. Erichom glede prava prikazivanja te operete kroz pet godina na svim njemačkim pozornicama i glede naplate honorara.[59] Opereta davana je u Zagrebu šest puta.

Ove godine naučio je Zajc i iznio na pozornicu još Halevyovu: „Židovku" (premijera 5. V. 1888.) i Millöckerovu operetu: „Gašparone" (premijera 27. X. 1888.).

Kad se je god. 1888. o tristogodišnjici rodjenja pjesnika I. Gundulića spremalo na zagrebačkom kazalištu prvo prikazivanje njegove **„Dubravke"**, izvorne pastirske igre u tri čina, umoljen je Zajc, da za tu pastirsku igru komponira scensku muziku. Uprava kazališna je htjela, da „Dubravka" izadje pred naše općinstvo u što sjajnijoj napravi, pa je, da i glazbeni dio uveća dojam u slušalaca, — bila sretne ruke, obrativši se na Zajca, koji je tu zadaću sjajno izveo.

Skladba se sastoji iz ouverture i 12 komada, koji su pisani većinom za zbor uz pratnju orkestra. (op. 599.). Svečana predstava, na kojoj se prviput izvodila „Dubravka", bila je dne 9. I. 1888. Dnevnici su osobito hvalili tu radnju, a napose „Narodne Novine" (g. 1888. br. 7.), koje imadu opširnu recenziju.

Dubravka sa Zajčevom muzikom izvodila se često, a godine 1895. donosi „Vienac" (god. 1895. br. 4.) ovu ocjenu:

„Svagdje se opaža, kako skladatelj sa ljubavju zalazi u pjesničke intencije Gundulićeve i usprkos modernom karakteru instrumentacije, sretno je očuvan u melodiji i cijelosti duh i karakter pjesničke tvorevine Već ouvertura nas uvodi u narodni duh drame. Mi slušamo kako se javlja objesni ples satira, koji se češće prekida zanosnom veselom melodijom na violini, a onda se izmijenjuje sve svečanijim motivima. Ovi se završuju u gromovitu himnu i sjajan konac.

Ouvertura (D dur, Moderato sostenuto) pokazuje poleta, vatre i svetoga zanosa za stvar. Poslije ouverture uvodi nas nekoliko mirnih akorda (noć) u prvi čin. Zastor se diže; mi čujemo pastirsko prebiranje, medjutim zora puca. Pastiri dolaze sa svih strana i pjevaju jutarnju pjesmu, koja u svojoj melodiji odiše mirisom narodnim i mirisom rodjene grude, a uz to je karaktera nabožna.

„Objavi danice, jasni zrak objavi". Ovaj zbor pastira ponavlja se više puta, a doskora slijedi „Zbor vila". To je ženski zbor u dva glasa, koji se odlikuje ljupkošću. Makar da mu je ritam živahan, ipak zbor ima svečani karakter.

Pun humora je duet „Takma svirača" izmedju vijulice (panove frule) i gajda, što ga izvode satiri Gorštak i Divjak. U trećem činu slušamo obijesni plesni zbor satira i satirica, a u njegovoj instrumentalnoj pratnji opet imadu vijulice i gajde osobiti dio.

Dok zbor to pjeva, pleše vatreno „Kolo", a pijev prelazi u ritmičku viku „Hoja, Lero, Dole: ije". U plesu sačuvan je narodni stil plesa, — to je upravo divlji satirski ples, što ga je skladatelj majstorski karakterizirao. Odmah zatim dolazi svatovski zbor vila i pastira (svatovac) „Hod', od pira Bože hodi", koji je u svojoj melodiji pun mirne sreće.

„Himna slobodi na koncu „O lijepa, o draga, o slatka slobodo", koja se u posljednjoj slici od zbora poslije poklona kao refrain ponavlja, dostojno završuje cijelo djelo".

Opširnu analizu ove scenske muzike napisao je dr. Božidar Širola u raspravi „Zajčeva muzika Gundulićeve Dubravke".[60]

Nakon točne analize, kojoj su dodani i motivi u notama, izjavljuje Širola o toj muzici:

„U svim stavcima osim instrumentalnim prevladava dvodjelna forma male cavatine. Zajc svoje motive mnogo tematski ne izradjuje, oni su gotovi pred njime i imadu djelovati snažno zacrtanom melodijskom linijom, a dijelovi pojedinih stavaka još i ritmičkim kontrastima. Toj jednostavnoj arhitektonici odgovara i jednostavna harmonska struktura muzike. Nema tu nikakvog traganja za neobičnim harmonskim vezama. Klasična jasnoća i jednostavnost, još jače ističe neobično duboko osjećanu naivnost ugodjaja Gundulićeve pastirske igre. Osnovni je ugodjaj sve te muzike pastoral, pa je upravo začudo, koliko je uspjelo Zajcu baš taj osnovni ugodjaj sačuvati nenatrunjenim u cijeloj muzici „Dubravke". Spretnom instrumentacijom znao je Zajc tom pastoralnom ugodjaju dati raznovrsnu zašaru. Posebnim plagalnim završetkom nastoji Zajc podati nacijonalnu boju svojoj muzici, a da pri tom postupa kao realista umjetnik, koji gleda i p:jima ekspresiju pučke muzike oko sebe. Baš je to pokazao neosporno plagalnom kadencom, koja je za svirku gajdaša neobično značajna".

Prigodom ove Gundulićeve slave priredili su „Narodna čitaonica" i hrv. pjev. društvo „Zora" u Karlovcu dne 14. I. 1888. svečani koncert, na kojem su medju inima izvedene Zajčeve skladbe: „Curičica mala" i kantata „Zora" za tenor solo i muški zbor.

(Nastavit će se.)

[59] Gl. Nikola Milan: „Moji doživljaji". Zagreb 1918. str. 93.

[60] Izašlo u knjizi „Iz Dubrovačke prošlosti" zbornik u čast M. Rešetara. Štamparija „Jadran" Dubrovnik 1931.

Nešto o himnološkoj literaturi Lužičkih Srba.[1]

Bjarnat Krawc-Schneid r — Dresden (Drježdźany).

Nastavak.

II.

U prvom dijelu[1] upoznao sam cijenjene čitatelje s koralnom literaturom lužičkih Srba, a sada ću govoriti o duhovnoj pučkoj popijevci. Ne ću strogo dijeliti pučku popijevku od religioznih umjetnih pjesama, koje je puk poprimio za svoje, no kod tih spomenut ću uvijek ime autora. Gotovo sve te popijevke imaju karakter himni te se mogu lijepo upotrijebiti kod crkvenih i religioznih svečanosti. S muzičke strane je većina pravih pučkih popijevki od osobite dražesti, no lijepe su i one, koje su prodrle medu puk. Sve se odlikuju originalnošću, istinitošću, ljepotom i naivnošću. Navodim tu legendu, koja je proširena medju našim pukom. Kad su Spasitelj i sv. Petar putovali po svijetu, došli su u selo te čuli, kako u jednoj kući vrlo lijepo pjevaju. Spasitelj je stao i slušao pjevanje, a sv. Petar pošao je dalje. Za jedno vrijeme je sv. Petar stao i obazro se za Isusom, koji je još uvijek slušao pjevanje. Napokon se vratio i pričekao, dok je Spasitelj krenuo dalje. Došli su opet do kuće, iz koje se čulo pjevanje. Petar je stao da čuje pjevanje, dok je Spasitelj koračao dalje. To je iznenadilo sv. Petra te je pitao Isusa, zašto je kod prve kuće stao, gdje su ljudi pjevali jednostavne pjesme, a tu je pošao dalje i ako se čule iz kuće lijepe crkvene pjesme. Spasitelj mu je odvratio: Dragi Petre, istina je da su ondje pjevali jednostavne pučke popijevke, ali su ih pjevali sa čuvstvom, a ovdje su odzvanjali korali, no pjevači pjevali su ih bez svake pobožnosti.

Kod razmatranja tih popijevki i himni najbolje je ako se držimo crkvene godine. Počinjem s adventom. Pučkih popijevki za to doba nema. Postoje dvije umjetne, koje je uglazbio pisac ovih redaka i koje će se, kako se čini ubrzo proširiti među pukom. Riječi prve popijevke spjevao je učitelj Horislav Mućink (umro 1904.). Prva kitica te popijevke glasi:

B. Krawc 1929.

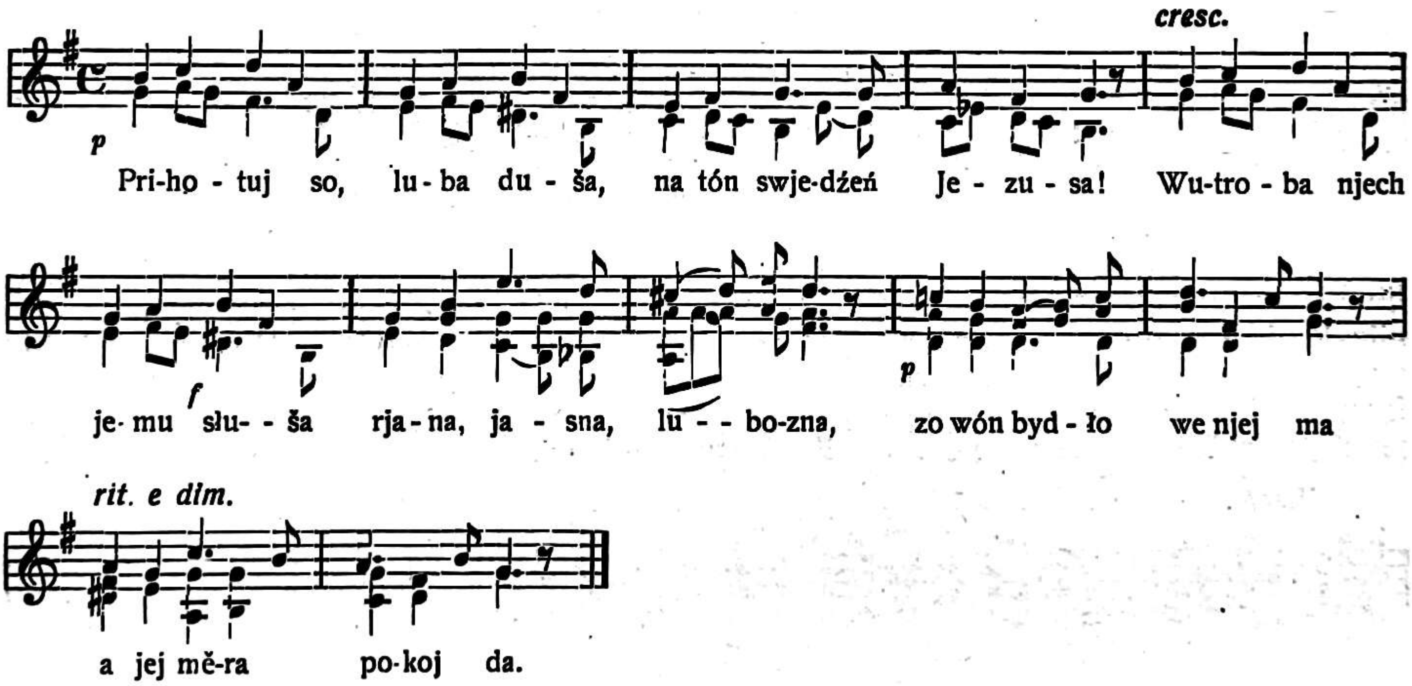

Tekst druge pjesme spjevao je ravn. učitelj u Budyšinu Jan Wjela (1822. do 1907.), poznat pod pseudonimom Radyserb. On je spjevao mnoge vrlo originalne dječje pjesme i izdao je i opširnu knjigu lužičkih poslovica.

[1] Gl. »Sv. Cecilija«, 1931. str. 164.

Con moto. B. Kra c, 1930.

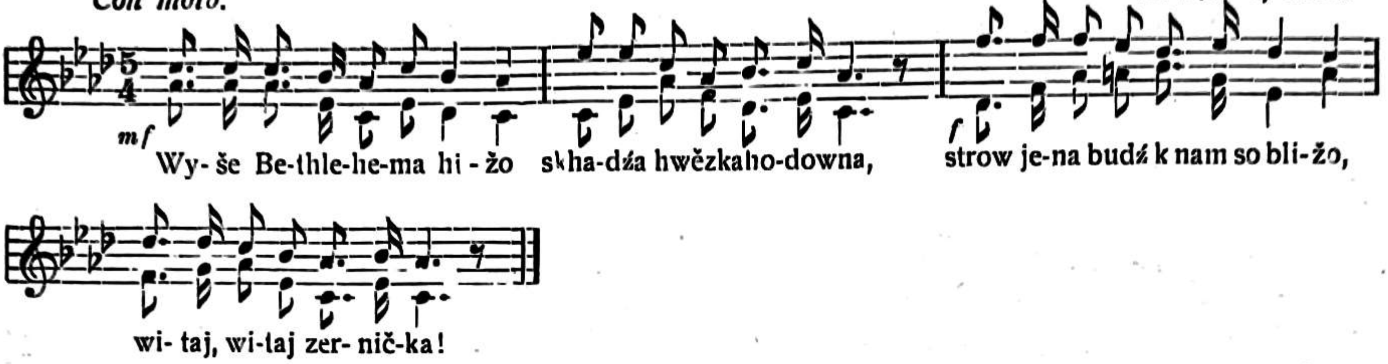

Vrlo su mnogobrojne **b o ž i ć n e p o p i j e v k e** (hodowne spěwy). Među pravim pučkim popijevkama ističu se svojim melodičkom osebujnošću **d o n j o l u ž i č k e** popijevke. Navodim neke primjere:

Pučka popijevka iz Ochogy.

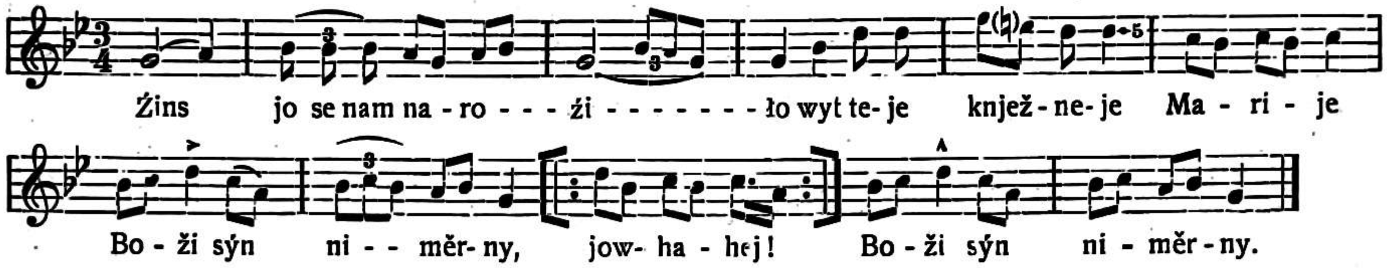

Eolski način sa svojim melodijskim vrškom u 5. taktu i sa triolskim ukrasima poput arabeski i refrenom »jowhahej« (radostan poklič) odgovara najbolje karakteru tih siromašnih stanovnika pustara (vresišta, Heideland). Slično je i s eolskom melodijom iz **Ž y l o w a**, koja, ako je potanje promotrimo, sjeća na češku popijevku: »Narodil se Kristus Pan«.

Moderato.

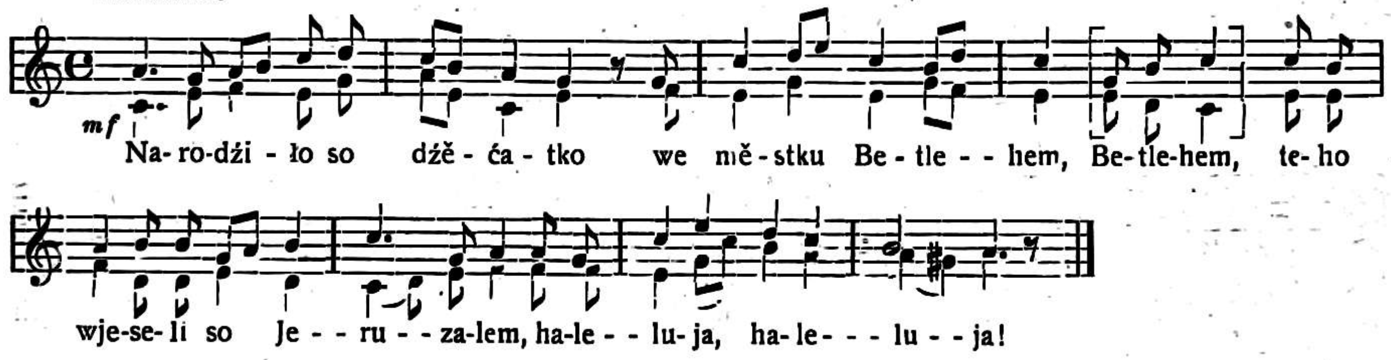

Ako je češka melodija doista bila poznata u tom osamljenom predjelu, to je zanimljivo kako samostalno i slobodno se je puk s tom melodijom poslužio. Druga božićna popijevka iz tog protestanskog sela Žylowa donosi dosta opsežnu G-dur melodiju stare latinske popijevke: »Nunc angelorum gloria«. Napose su zanimljive melodičke figure, koje kao da označuju ljuljanje i koje teže uvijek prema istoj visini. Toj se popijevki pridružuje božićna uspavanka (hodowna kolebawka), koja je doista vanredno lijepa:

Veselo.

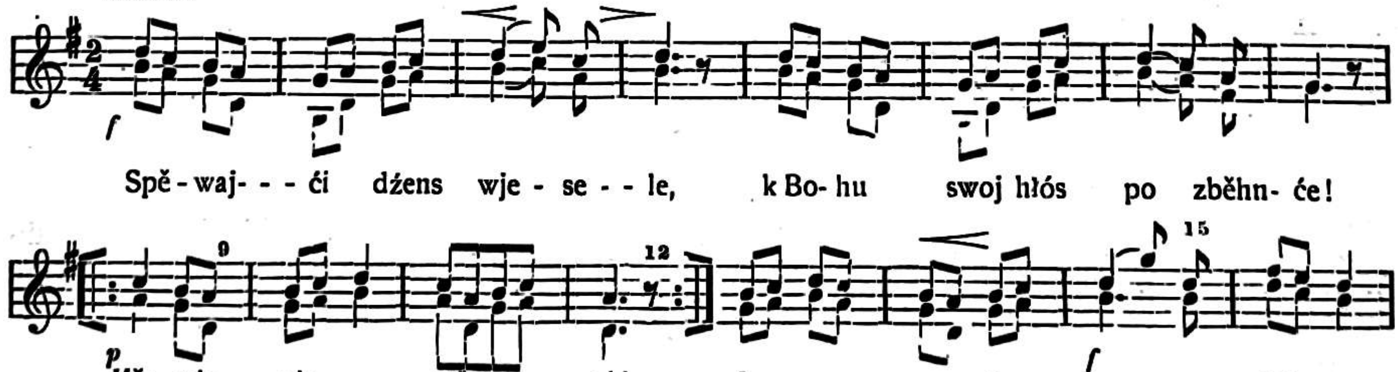

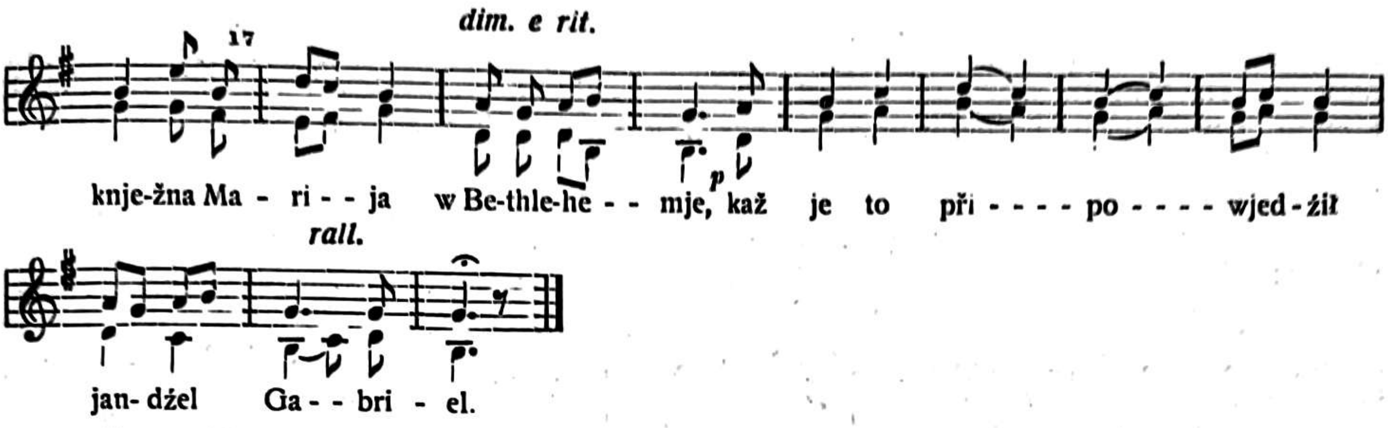

Koliko velebne radosti na početku i koliko svečanog mira na završetku te dirljive melodije! Kako uvjerljivo kao da zove melodija vjernike u taktu 9—12 dvaput da zahvale Bogu, da kasnije u taktu 15—17 odmah s elementarnom snagom postigne svoj vrhunac. Kako strogo i ispravno so razni sekvenčni motivi provedeni, a da je kraj toga sačuvan naumljeni značaj uljuljavajuće uspavanke. U B. Smetane operi: »Hubička« pjeva Vindulka uspavanku: Hajej muj andělku!, koja je po motivima frapantno slična našem primjeru.

I gornjolužički Srbi imaju nekoliko božićnih popijevki. Mnogo se pjeva ova pjesma:

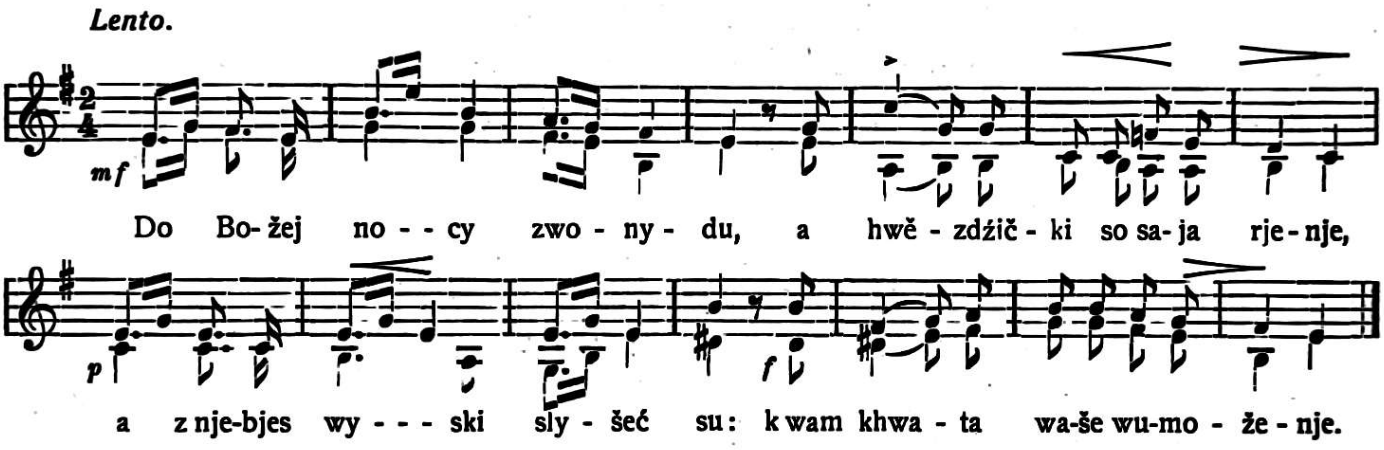

Tekst je od katoličkog svećenika Jakuba Ćišinskoga (1906.), koji je svojevremeno bio na glasu kao najbolji pjesnik svog naroda. Zanimljivo je, da melodija potiče iz donje Lužice. Upozoravam na finu modulaciju iz C-mola u C-dur u 7. taktu, onda trokratno gotovo tvrdokorno opetovanje iste fraze s prijelazom u H-dur i ozbiljnost čitavog ugođaja, koji daje popijevki osobiti čar.

Jednostavna dječja popijevka od 8 takta: »W Bethlehemje na polu«, pojavila se tek nedavno i ne zna se odakle potiče. Od velike je starine napjev slavnog koraliste Jana Krygara (1653.), za koji je spjevao tekst Michał Nawka. Pjesma počinje:

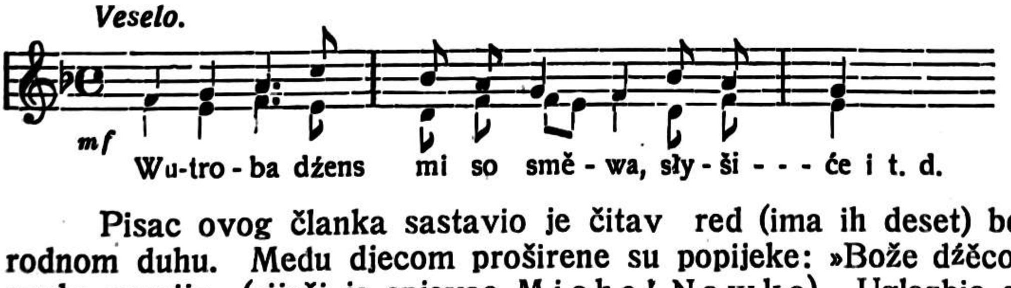

Pisac ovog članka sastavio je čitav red (ima ih deset) božićnih popijevki u narodnom duhu. Među djecom proširene su popijeke: »Bože dźěćo« i »A ma ma, maćerka synka powija« (riječi je spjevao Michał Nawka). Uglazbio sam još ove božićne popijevke napomenutog pjesnika: »Kajke swětlo dźense jasni noc?«, onda »Boža noc«: »Wšudźe wso spi«, »Róžička hodowna«: »Bratřiko stań a so zwoblakaj!«, »Při žłobiku« (kod jaslica): »Jezuško naš, kak zlě so ty maš!«, K »Božemu dźěsću«: »Doma smy slyšeli, zo płaće dźěćatko«, »Kónc je styska«. Onaj, koji želi da se potanje upozna s tim napjevima, naći će ih otisnute u dvoglasnoj obradbi u pjesmaricama: »Słónčne pruhi« i »Naše spěwy« sv. II. (Naklada Smoler u Budyšinu). Mnogo se pjeva i kratka popijevka: »Ležiš tudy, ach kak khudy luby, złoty Jezusko« (u molu), što

sam ju uglazbio na riječi J a n a N y č k e. U vrijeme najvećeg pomanjkanja živežnih namirnica odmah poslije rata, spjevao je kapelan J o s e f N o w a k božićnu pjesmu sa pripjevom: »Daj Kneže, měr nam daj«. Uglazbio sam je za samospjev uz pratnju orgulja ili klavira, a priredio i za troglasni mješ. zbor. Pjesma se vrlo proširila, pače i izvan Lužice.

Na S t a r o i N o v o L j e t o sačuvao se još u mnogim udaljenim selima običaj koledovanja. Djeca a i odrasli idu, često od kuće do kuće, da zažele sretnu novu godinu. Navodim ovu pučku popijevku, koja po svom sadržaju ne bi spadala strogo u okvir tog članka:

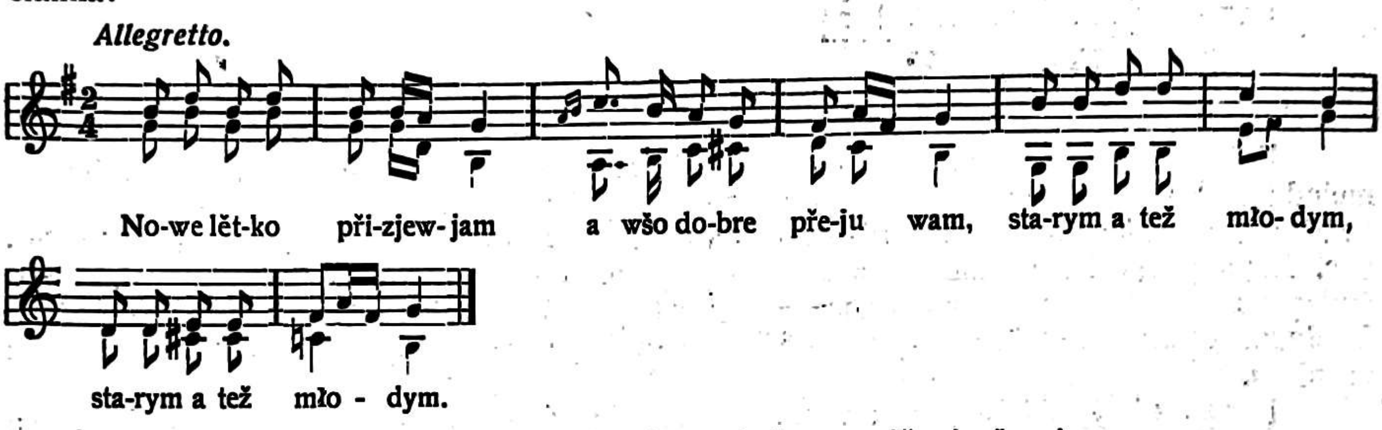

Rězníkam (mesar) a pjekarjam, młyńkam a wšěm korčmarjam
Přeju wjele hłodnych, lačnych hosći ródnych.
Činja dobro potřebnym, syrotam a hubjenym
Cinja swoju móžnosć, Bóh da za to zbóžnosć.

Pjesma ima jedanaest kitica, spomenuo sam samo neke.

(Nastavit će se.)

Liturgijsko pjevanje.

Stanislav Preprek. — Petrovaradin.

U 4. broju prošlogodišnje »Bogoslovske smotre« (str. 362—381) izašlo je razmatranje dr. D. K n i e w a l d a: »L i t u r g i j s k i p o k r e t i l i t u r g i j s k a p o b o ž n o s t«. Pošto taj časopis ne dolazi svakom u ruke, želim da upozorim na tu raspravu, koja u drugom dijelu tretira vrlo važno pitanje: kako da se uvede liturgijsko pjevanje puka? G. dr. Kniewald zastupa jedino i ispravno stanovište, koje je naravski ideal svakog pravog crkv. glazbenika, pa zato smatram potrebnim, da ponajprije razložim glavne misli g. pisca o liturg. pjevanju, a zatim da pokušam ocrtati praktično rješenje. Ono se ponešto odvaja od idealne teorije, a dade se izvesti samo pod stanovitim uvjetima.

Poglavlje »Etape liturg. pokreta« završava g. dr. Kniewald navađajući tri postupne etape: 1. da puk prisustvuje misi s misalom u ruci; 2. da izabrani pjevači pjevaju stalne dijelove mise, a puk naizmjence s pjevačima lakše dijelove i konačno 3. da cijeli puk pjeva stalne dijelove a pjevači promjenljive. Kasnije, veli g. pisac, dalo bi se postići i to, da i promjenljive dijelove pjeva puk naizmjence s pjevačima.

U poglavlju »Liturgijska aktivnost«, veli g. Kniewald, da bi vjernici trebali da razumiju liturgijske čine, a u prvom redu sv. misu. To se može postići sistematskim propovjedima o misi i njenim dijelovima kao i drugim liturgijskim obredima.

Dalje žali g. pisac za prvim kršćanskim vremenima, gdje je puk bio u najužoj vezi sa svećenikom kod žrtvenika. Danas su puk zamijenili ministranti i kor (= pjevački zbor), koji je vidljivo odijeljen od žrtvenika i smješten kod ulaza u crkvu.

Cijelo liturgijsko pjevanje treba da bude provedeno na latinskom jeziku (ili staroslavenskom, gdje je to dozvoljeno).

Konačno u poglavlju »Liturgijsko pjevanje« citira riječi pape Pija XI. o reformi gregorijanskog pjevanja:

> »U sjemeništima treba da bude česta, gotovo svakidašnja vježba u gregorijanskom pjevanju i crkvenoj glazbi.«
>
> »Neka se podignu d j e č a č k i z b o r o v i ne samo u većim crkvama i katedralama, nego i u manjim i župskim crkvama.«
>
> »A da vjernici što djelotvornije sudjeluju kod bogoslužja, neka se opet u puk uvede gregorijansko pjevanje u onim dijelovima, koji spadaju na puk.«
>
> »Za sve to treba da se brine kler, a biskupi treba da predrijače, te sami, ili po onima, koji su toj stvari vješti, nastoje oko l i t u r g i j s k e g l a z b e n e i z o b r a z b e v j e r n i k a.

»To će se lakše postići na taj način, ako se u liturgijskom pjevanju poučavaju osobito škole, pobožna udruženja i ostala društva.«

Sasvim praktički, nastavlja dalje g. dr. Kniewald, trebalo bi u svakoj župi, nakon potrebne priprave, osnovati dječački zbor, koji će voditi pjevanje u crkvi. Priprava se sastoji u poukama o sv. misi, crkvenoj godini i liturgiji uopće, s propovijedaonice, u katol. društvima i u školi. Školska mladež i katol. društva mogu koji puta imati svoju misu recitovanu u dva kora prema malim knjižicama (izdanim u nakladi dra Markulina). Tako će školska mladež i onaj dio vjernika, koji je učlanjen u katol. društvima, potanko upoznati sv. misu i njezin red. Sad može slijediti pouka i vježbanje u pjevanju.

Nakon što su školska mladež i katol. udruženja u župi recimo godinu dana upućivani s misalom u ruci u tok sv. mise, nakon što su koji puta i sami glasno molili sv. misu, nakon vježbe od nekoliko mjeseci (jer to ne ide od danas na sutra) u pjevanju stalnih dijelova te responzorija, moći će ih i ostali vjernici pjevati. U početku, nakon svih onih faza koje sam napomenuo, možemo se zadovoljiti time, ako dječački zbor pjeva stalne dijelove, a vjernici zasada pjevaju još svoje omiljele pobožne pjesme. Polako će se moći postići, da vjernici pjevaju stalne dijelove naizmjence s dječačkim zborom. Dolje u crkvi mogao bi biti neke vrste drugi zbor, koji bi vodio pjevanje vjernika. U tu bi svrhu vrlo dobro poslužili »djevojački redovi«, kako su uobičajeni po Slavoniji, a i katol. djevojačka društva, Marijine kongregacije i slično.

Najzadnja je etapa, da vjernici pjevaju naizmjence s korom Ordinarium (stalne dijelove mise), a kor možda naizmjence s korom u crkvi Proprium (promjenljive dijelove mise). Naglasujem da je to zadnja etapa, jer je sada to doista nemoguće odmah provesti, ali zato se ne smijemo dati zastrašiti ovom teškoćom pa uopće ništa ne raditi. Dok se dođe do željenog cilja, možda će i generacije proći.

To su temeljne misli o liturgijskom pjevanju u članku g. dr. Kniewalda.

A sada neka mi bude dopušteno, da te misli na praktičan način primijenim našim prilikama.

U početku takve koralne reforme, treba da svećenik narodu u sistematskim propovjedima tumači dijelove sv. mise, a kao uvod u samo liturgijsko pjevanje treba da u posebnim propovjedima budu razjašnjeni stalni dijelovi (Ordinarium missae: 1. Kyrie, 2. Gloria, 3. Credo, 4. Sanctus, 5. Benedictus i 6. Agnus), a zatim promjenljivi dijelovi (Proprium missae: 1. Introitus, 2. Graduale (sa: Versus allelujaticus, Tractus, Sequentia), 3. Offertorium i 4. Communio). Ujedno bi puk trebao da si nabavi mali misal (koji imamo već u 2. izdanju dr. Kniewalda), koji bi mu nadomjestio molitvenik i pjesme. Jer idealnijeg molitvenika nije moguće uopće zamisliti. Radi lakše orientacije upozorio bi svećenik prije svake mise (nedjelje i blagdani), gdje se nalaze dotični propriji.

Za pučko pjevanje korala zgodni su jedino stalni dijelovi. Promjenljivi dijelovi mijenjaju se kod svake mise, a osim toga su toliko melizmatski razvijeni (na pr. Gradual, Versus allel., Offertorium) da ih puk ne može svladati (ne dostaje vremena, manjka potrebno predznanje i t. d.). Ipak bi se nešto moglo uvježbati kao na pr. sekvence, cijeli koralni rekvijem (jer se kod njega niti promjenljivi dijelovi ne mijenjaju). Stalni dijelovi su dovoljni, da narod dade oduška svom čuvstvu. Ti su dijelovi kao stvoreni za puk, da pjevajući ponovi sve, što sačinjava bit i temelj vjere, prelazeći sve stupnjeve: od ponizne molbe do zanosnog poleta. Pa kao što puk sudjeluje kod nekih dijelova mise ne moleći i ne pjevajući nego slušajući riječ svećenikovu (poslanica, evanđelje, propovijed), tako isto neka puk sluša i u duhu slijedi pjevače, kad ovi pjevaju promjenljive dijelove. Ta i u staro vrijeme su te dijelove pjevali izabrani pjevači (zato su se i razvili u tako bogate melodije), dok su stalni dijelovi, koje je narod pjevao, ostali jednostavni i lako shvatljivi.

Za smještaj kora (crkv. zbora) također bi bila potrebna reforma. Njegovo je mjesto kod oltara. Štaviše, i orgulje bi trebale tamo da budu. Na taj bi se način koncentrirala pažnja cijelog puka na žrtvenik i pjevanje bi u tom slučaju moralo da postane liturgijsko. Jer kolikogod se paradoksalno činilo, držim da je baš tu prevelika distanca od oltara pomogla, da se na koru udomaći neliturgijsko (štaviše i sasvim necrkveno) pjevanje. Ujedno bi se tako lakše postiglo i liturgijsko pjevanje puka, jer bi kor pred pukom, upravo među pukom, lakše postao njegovim vodićem u pjevanju nego ovako s današnjeg kora.

Sve ove reforme mogu se provesti jedino onda, ako je u prvom redu svećenstvo odgojeno u gregorijanskom duhu (kako to i traži papa Pijo XI.). Svaki svećenik trebao bi da dobro pozna koral, da ga znade okretno i pravilno pjevati (cijeli gradual i sve važnije dijelove antifonala). Osim toga treba da potpuno shvaća koral, da ga uistinu zavoli i da ga smatra jedinim pravim pjevom Crkve. To se dade postići intenzivnim i sistematskim učenjem te dnevnim pjevanjem u sjemeništu. Učitelji gregor. pjevanja mogli bi biti naši mladi svećenici, daroviti glazbenici (imamo ih, hvala Bogu!), koje bi u potrebnom broju trebalo poslati na opsežni studij korala kako u crkveno-glazbene akademije tako i u glasovite samostane.

U drugom redu potrebni su orguljaši, koji isto tako dobro (kao i svećenici) poznaju koral, a osim toga posjeduju priličnu vještinu u samostalnoj (kratkoj) obradbi koralnih tema te smisao za ukusnu pratnju korala. (Korektno sviranje i preludiranje razumije se samo po sebi). Takove orguljaše mogu da odgoje orguljaške škole, kojih mi još nažalost nemamo. Sada kad učitelji u preparandijama ne uče više orguljati, takve škole su nam prijeko potrebne.

Treći faktor u ovoj reformi, sâm puk, treba također odgojiti u koralu i za koral. U sve škole, počevši od osnovne, trebalo bi službeno uvesti učenje gregorijanskog pjevanja, na isti onakav način, kako je to kod pravoslavnih udešeno. U prvom razredu početi sa misnim odgovorima, pa onda postepeno dalje tako, da đaci na kraju 4. razreda (osn. škole) znadu barem jedan ordina-

rium (koja bi to misa trebala da bude od svih 18 kao i cijeli program, trebala bi da odredi posebna stručna komisija). (Poznato mi je jedno selo, gdje se nije orguljalo: starije žene su pjevale misne pjesme, a djevojke je župnik naučio odgovore. Kad su ove (ne znam radi čega) stupile u »štrajk«, naučio je župnik školsku djecu da mu odgovaraju. Išlo je dosta dobro). Te vježbe u gregorijanskom pjevanju mogle bi se vršiti po svim školama krajem svakog vjeronaučnog sata. Gdje to ne bi bilo zgodno (na pr. ako je vjeroučitelj preopterećen, ili gdje se vjeronaučki sati zajednički drže za nekoliko razreda), moglo bi se sedmično jednom ili dvaput održati po jedna jednosatna vježba. Razumije se, da se ovdje pretpostavlja, da vjeroučitelj potpuno vlada koralom.

S ovakvim temeljem, svaki bi rad s odraslijom mladeži, raznim društvima i konačno s pukom, bio lagan i uspješan.

No to su sve samo planovi, koji pripadaju još (dalekoj?) budućnosti. Kad budu ta tri faktora odgojena u koralnom duhu, bit će i rad lak: na svim stranama nailazit ćemo na shvaćanje i razumijevanje.

Ali važno je pitanje može li se takova reforma u današnjim prilikama barem donekle sprovesti i kako? I danas je to moguće, ali (ponavljam) samo u tom slučaju, ako i svećenik i orguljaš p o z n a j u koral i ž e l e da ga u svojoj župi uvedu (jer tko ih može prisiliti?). Ako bi samo jedan od njih dvojice to htio i mogao, išlo bi već teže ili se uopće ne bi moglo provesti (osobito u slučaju, kad svećenik (župnik!) ne bi za to imao shvaćanja i volje).

Naš narod ne pozna koral (iznimaka po selima ima vrlo malo); kad ga prvi put čuje, ne svida mu se, pa zato treba mnogo strpljivog, složnog i opreznog rada sa sistematskim i progresivno udešenim planom. Svaku riječ valja vagnuti, svaku vježbu zgodno udesiti: da sve bude kratko i zanimljivo. Sama metoda može često da probudi neki interes, koji će se postepeno prenijeti na sâm predmet učenja.

Koliko sam o takvom radu u drugim krajevima čitao, a ponajviše po uzornom, sličnom radu u Klosterneuburgu, ja taj rad u našim prilikama zamišljam ovako:

Uzimam da je puk uveden u liturgijsko razumijevanje mise i da je nekoliko puta (u savezu sa liturg. propovijedima) čuo koral pjevati barem jednu koralnu misu (kod nas uobičajena misa de Angelis, valjda baš zato, što je najbliža modernom dur prijemetu: od svih 18 misa ordinariuma ona je, da tako kažemo, najmanje koralna) bilo od orguljaša samog ili od zbora (školska djeca, djevojke, muški ili mješ. zbor).

P r v a v j e ž b a: j e d n o s t a v n i m i s n i o d g o v o r i.

U nedjelju sakupi se narod u crkvi pol sata prije večernje (dopodne poslije propovijedi oglašen je taj raniji dolazak). Svećenik na propovijedaonici (župnik ili kapetan t. j. onaj koji provađa reformu), orguljaš sa zborom (eventualno i sâm) na koru. Svećenik rastumači odgovor u jednom glasu (Amen i Et cum spiritu tuo) pa veli: Sad ću ja zapjevati: Per omnia.... a kor će odgovoriti Amen, onda ćete i vi svi s njima. Tako i učine. Ako nešto nije bilo dobro (zavlačenje, nejasno izgovaranje i t. d.) upozorit će ih na pogrješku i svi će taj odgovor ponoviti. Onda će svećenik event. mijenjati visinu intonacije. Tako isto sa Dominus vobiscum. Na toj prvoj vježbi mogu se uvježbati i hrv. odgovori za evanđelje (I s duhom Tvojim, Slava Tebi Gospode).

Druge nedjelje poslije propovijedi, a prije mise ponove se ona četiri odgovora na isti način kako su i učeni i pod misom ih svi pjevaju (one odgovore koje još ne zna puk, pjeva sâm kor).

D r u g a v j e ž b a: o d g o v o r i z a p r e f a c i j u.

Kao i prva vježba: ½ sata prije večernje i na isti način. Pošto su ovi odgovori nešto teži biti će možebiti potrebna i

T r e ć a v j e ž b a: isto s o d g o v o r i m a z a p r e f a c i j u.

Č e t v r t a v j e ž b a: D e o g r a t i a s.

Četvrte bi se nedjelje mogli pjevati svi odgovori osim Deo gratias. Toga dana bi se učio onaj Deo gratias kao prvi, koji je u taj čas najpotrebniji (svečani, ako je slijedećeg tjedna veći koji blagdan; marijanski, ako dolazi koji blagdan bl. Dj. Marije i slično; ili nedjeljni, ako nema idućeg tjedna kakav blagdan). Mogao bi se učiti i onaj Deo gratias, koji pripada koralnoj misi, što ju kor u to vrijeme pjeva.

Tako bi cio narod mogao da sve odgovore pod misom odgovara zajedno s korom. To je već lijep napredak na putu gregorijanskog pjevanja.

P e t a v j e ž b a: i slijedeće upotrijebile bi se za učenje one koralne mise, koju je kor već nekoliko puta pjevao, pa je puk već donekle poznaje.

Koja bi to misa trebala da bude? Svakako jedna od jednostavnijih (mise XV.—XVIII.). Gloria iz XV. mise ima psalmodički napjev i dade se upotrijebiti i za mise XVI.—XVIII., koje nemaju Gloria; Credo I.; držim da je takav početak bolji od onoga, koji propagira »Volksliturgisches Apostolat« u Klosterneuburgu. Jer one dvije »Chormesse«, i ako ih je vrlo lijepo u duhu korala sastavio V. Goller, ipak su samo imitacija. Ove nabrojene mise isto su tako jednostavne, a ipak su koral, pa imaju u liturgijskoj k o r a l n o j reformi prednost). Ako bi se komu te mise učinile previše jednostavne, onda može da bira između II. (in festis Solem. 1.), VIII. (de Angelis) ili IX. (de Beata 1.), koje se obično kod nas (gdje se koral njeguje) pjevaju.

Međutim, upotrijebila bi se koja vježba, da se nauči još nekoliko potrebnih Deo gratias.

Te vježbe bi se mogle provadati i tako, da se pojedine grupe pjevača ili pojedini pjevači razmjeste među pukom (jedan dio bi mogao ostati na koru). Onu frazu, koja se uči pjevati, pjevao bi u tom slučaju ponajprije sâm orguljaš (zajedno s onom grupom pjevača, koja bi eventualno ostala na koru), zatim bi s korom pjevali pjevači, koji su porazmješteni u crkvi (lijepo i korisno bi bilo kad bi i svećenik sa propovijedaonice pjevao), iza toga bi se pridružili bolji pjevači iz puka, a konačno bi pjevali svi.

Kad bi se na taj način naučila jedna koralna misa, da se izbjegne jednoličnost, mogu se podijeliti uloge, što bi si svaki označio. Neke dijelove bi pjevao orguljaš (O; riječ kantor nije kod nas uobičajena), neke dijelove zbor (Z), a neke svi (S). (Mjesto orguljaša mogao bi pjevati i koji drugi pjevač: zato bi bolja bila oznaka P (pjevač), no kod nas u većini slučajeva bit će to svakako orguljaš. Takva podjela uloga odgovara klosterneuburškom načinu, koga je zaveo V. Goller. On je kantorsku ulogu uveo štaviše i u polifoni stil (Op. 81. Kantor-Messe).

Promjenljive dijelove pjevali bi sa podijeljenim ulogama isključivo orguljaš (pjevač), pol zbora (ili dio) i cijeli zbor. Neke promjenljive dijelove mogao bi i puk pjevati (sekvence, pa eventualno neke dijelove velikog tjedna).

Prije svake mise svećenik bi narodu pročitao i protumačio promjenljive dijelove, koji će se toga dana pjevati i doveo ih ukratko u vezu sa molitvama, poslanicom i evanđeljem (kod većih blagdana došao bi u taj okvir i tekst prefacije). Na takav način sintetički bi se istakla temeljna misao toga dana (bilo da je nedjelja ili blagdan).

Tako bi bilo postignuto liturgijsko pjevanje a potom i liturgijsko sudjelovanje puka kod mise.

Pokraj toga ostat će narodu njegove crkv. pjesme. koje je do toga vremena pjevao Pjevat će ih i dalje na tihim misama, pa katkad i na pjevanim (kao što to i danas čine; u reformi moramo uopće biti oprezni i postupno uvoditi koral. ne ukidajući bez obzira sve dotadašnje; uvijek moramo imati u vidu konzervativnost puka i privrženost starim običajima i crkv. pjesmama).

Konačno, ako negdje postoji dobar crkveni zbor (ženski, muški ili mješoviti), koji je dotada pjevao katkada moderne figuralne mise, može i nadalje koji put pjevati (ako je n. pr. ove godine pjevao na Uskrs, druge će godine pjevati na Duhove; te će godine puk pjevati na Uskrs koralno i t. d.). Na taj način uvađanjem korala ne bi se učinila krivica niti zboru.

Neka si ni jedan svećenik ili orguljaš čitajući članak g. dr. Kniewalda ili ovaj moj ne predbacuje, ako ne može da ovakvu reformu provede. Neka se utješe. Nisu oni tomu krivi. Doklegod učenje koralnog pjevanja u sjemeništima ne bude onako intenzivno i na potrebnoj visini, kako to mora da bude, doklegod ne budemo imali orguljaških škola, ne može biti govora o koralnoj reformi u većem opsegu.

A dotle, gdjegod tko može. neka radi ne čekajući da se prilike općenito poprave. I takav sporadičan rad donijet će dosta koristi, potičući one manje spremne i čija je volja slabija, da se i oni prenu na djelo, opominjući se zanosnog poziva psalmiste: Cantate Domino canticum novum!

Jadranska lirica u pratnji dubrovačkog kola.

Fra Branko Marić — Široki Brijeg.

Povodom članka dr. M. Gavazzia u „Sv. Ceciliji", god. 1931. str. 8: „Jedan narodni instrumenat sa Jadrana", svratio sam ljetos pažnju tom našem pučkom instrumentu i njegovoj ulozi u pratnji „Župskog kola" u Slanom kod Dubrovnika. Osvrt će biti jednostran i manjkav radi nedostatnih podataka, koje mi nije bilo moguće prikupiti u kratkom roku.

Danas, rekao bih da je okolina Slanoga domovina naše lirice i može se ustvrditi, da je lirica tu još u najbujnijem životu. Uz gusle, diple (mješnice), svirale, dvogrlice i tamburicu nalazimo liricu najrađe rabljenu od svih spomenutih instrumenata. Sela prema Dubrovniku Majkovi, Riđica, Mravinjac, Mrčevo, Gromača, Ljubač i dr, a prama Metkoviću: Banići. Trnova, Mravinca, Podgora, Čepikuće i t. d. imadu po dva, tri i po više dobrih liraša, koji se mijenjaju u pratnji pučkih igara (ponajviše kolo) za crkvenih zborova i ostalih narodnih svečanosti.

Nazivlju je lirica, lijerica i lira drugog imena nema. Prave je sami. Drvo uzimaju sa sunčanih i vjetrovitih predjela, najrađe smrekovinu, drenovinu, trnovinu (kruškovinu), javorovinu i košćelovinu.[1] Dijelovi se zovu: glava, vrat, truplo (zvučnik) i rep. Resonančnu daščicu zovu popedica, žice uzimaju od gusala d, a, a, u trgovinama, napete su u glavi na tri klinca (ključa) — kavije, a par su centimetara niže konjića — tijela, koje se opire na popedicu na mostiću među dva oveća, obično bubrežasta otvora. Žice zapete su uzlom u tri rupice na kočnici (komadić kosti), koja donjim dijelom drži praću (od opute), zabačenu za rep instrumenta Lirica ima i dušu kao i gusle, samo nije pričvršćena, nego se oslanja (postavlja prije sviranja) direkte na tijelo i dno zvučnika. Strune su na gudalu (gundilo, gondilo) iz konjskog repa Ugođaj je obično: tonika, subdominanta i dominanta (c—f—g), a našao sam jedan slučaj (Ivan Tešija Majkovi) ugađaja c—f—f. Najprije po volji ugodi toniku (obično od c—e—f), uz nju kvintu, a uz ovu sekundu (subdominantu). To sve po sluhu. Ugađanje, dimenzije gradnje, karakterističnije stavove igre, predaju stariji liraši svojim mlađim nasljednicima, pa je tako u okolini Slanoga potpuna sličnost u igri za kolo, koli u temi toliko i u daljoj obradbi tokom (kola) svirke.

Na 2. VIII. je u Slanom veliki crkveni god. Franjevci slave porciunkulsko proštenje sv. Franje, „Sid". Slegne se mnoštvo svijeta iz okoline, dapače dođu na proštenište u velikom broju katolici i pravoslavni iz susjedne Hercegovine od Popova Polja. Popodne se na rivi otvore narodne igranke, na jednoj strani mirno hercegovačko kolanje uz djevojačko popijevanje, a na drugoj obijesno dubrovačko kolo sa svojom liricom u pratnji. Bude po više kola, veće župe svaka za se.

Dubrovačko je kolo[2] — zove se i župsko i konavosko — najomiljelija igra tih krajeva. Nekada bilo je njegovo poprište cijeli teritorij dubrovačke republike, danas se je povuklo u sela okolo Slanoga

[1] Košćela, kostila, kostjela, u Primorju: koprivić je drvo, koje se zove latinski: Celtis australis.

[2] Opis kola, kao i igru na lirici zabilježio sam ljetos od seljaka Milana L. Vučića rodom Hercegovca (iz Dvrsnice), naseljena u Kručici, općina Slano; dobrog liraša i kolovođe.

kao i lirica. U Konavljima, gdje je do nedavna bilo mnogo njegovano, oboje je rijetkost. Dok se kod većine naših kola figure kretnja izvode u ulančenom nizu, tu se većinom razvijaju po parovima. Svojim elanom i konbiniranim figurama spada to kolo među najinteresantnije naše pučke igranke. Nerazdijeljivo je od lirice. Kod igre kola glavnu ulogu ima kolovođa. On mora poznavati kretnje, red kretnja i njihove kombinacije i sve načine („tempa") svirke za vrijeme balanja. Dijeli se u tri dijela, za svaki je dio posebna komanda i posebna „kajda", — tema („tempo") sa svojim uvodnim i prelaznim motivićima. U toku igre uslijed jačeg topota nogu, pleskanja rukama, pucketanja prstima i podcikivanja svirku lire jedva da razabireš. Tu se vođa od vremena do vremena oglasi s povicima u ritmu lire i kola:

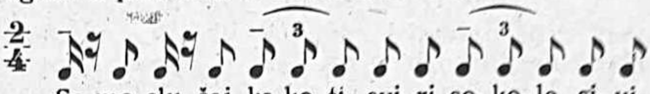

ili digni je s mjesta, nije ti sestra, ili, grli mi ljubi, danka ne gubi i t. d.

I. dio. Liraš na zamolbu kolovođe sjedne na prostrano mjesto i začne da izvodi izazovni tema. Malo iza toga vođa se oglasi lirašu i on zasvira „tempo" uz koji pojedinac pleše i vođa sam pleše par minuta. Mlađarije se i publike već okupilo mnogo i nestrpljivo čeka odabiranje prve plesačice. Traži se djevojka ponajljepša i ponajbolja plesačica. Nju vođa odabere i plešu jedan par desetak minuta. Zatim je preda momku, traži drugu i njoj kavalira, pa treću sebi i otpočnu tri para ples i odigraju obično dva prva dijela kola. Iza toga kratka pauza, a vođa sabire parove i upotpuni broj igrača, obično 10—15 parova. Kolo je svrstano i vođa se oglasi: „Otvori" „otvori more linđo" (liraš) i lira otpočne svoj tema.

Uvod, na žici *c* i *g* I. dio:

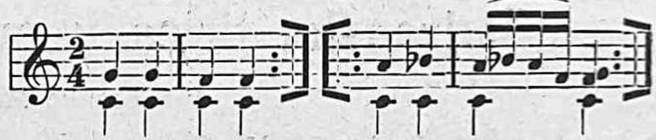

II. varijanta, ujedno i prelaz u II. dio:

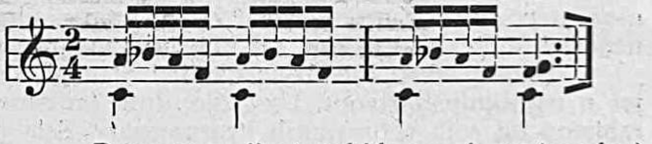

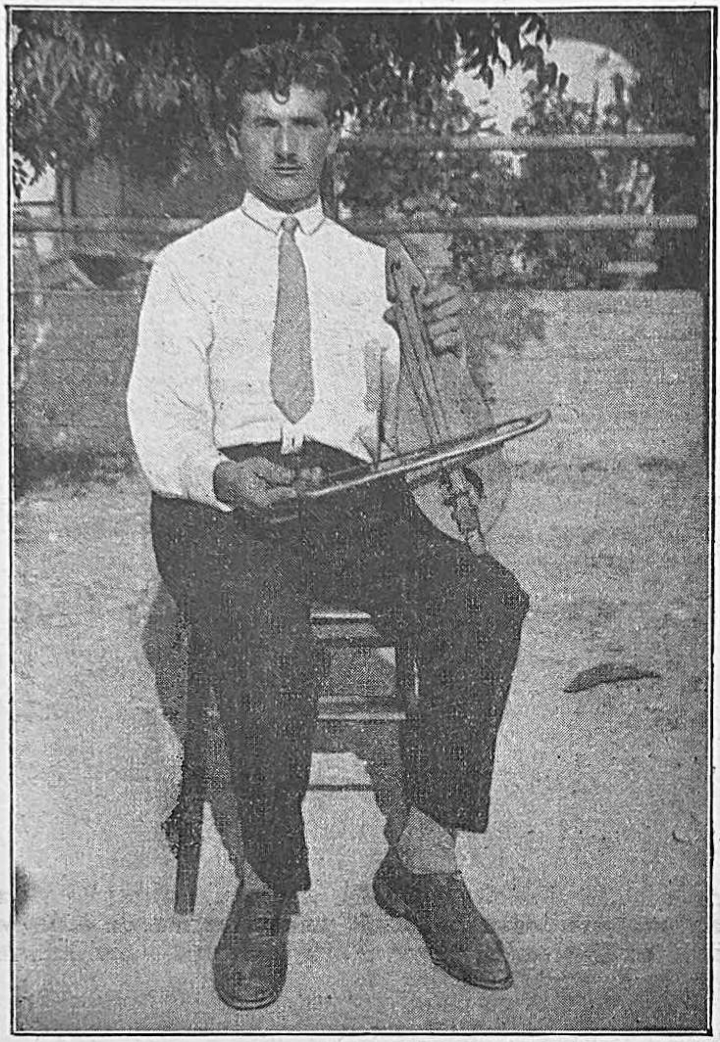

Liraš Milan Vučić

Druga se varijanta rabi kao prelazna (uvodna) u II. dio kola, a i kod ponavljanja figura kola.

Parovi se uzeli za ruke, desnom u desnu, lijevom u lijevu, okrenuti jedninice licem u lice stoje u krugu oko liraša. Vođa se oglasi:

Počinje kolanje, mijenjanje kretnja nogu, ubrzavanje i smirivanje teških i lakih doba, ritmičke i dinamičke kombinacije izvođene s nogama to je prva figura i na oglas vođe prelazi se na drugu figuru okretanje (vrtnja) jedinica. Onako se držeći rukama čine potpune okrete ispod ruku svaki par za se, 3—4 puta na lijevu, tako i na desnu stranu na oglas vođe: torna ballo. Vođa se oglasi „ballando" i prijeđe se opet u I. figuru (igra nogu). II. figura (vjetra) traje kratko radi nesvjestice i umora. Kretnju počinje uvijek momak.

Na II. se dio prelazi bez počitka. Vihoraste kretnje prvoga dijela prešle su u mirniji stav kao na odmor.

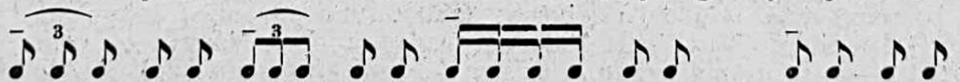

Sada su ruke lijeva na rame (oko vrata) djevojci, a desna slobodna. Tako povezani učine oko liraša dva, tri okruga. U ovoj figuri glavna je igra nogu, poskakivanje. Na poklik vođe:

stave se u pozu sličnu igranju valčika i od časa do časa momak djevojku prebaci sada na jednu, sada na drugu stranu. To je kao odziv II. figuri I. dijela kola. Obe ove figure (II) čine na gledaoca dosta neprijatan dojam radi svoga prenapetog — skoro divljega — nastupa. Zapovijed vođe „Torna mi ballo prošetaj za malo" ugodna je, jer nastupa za umorne igrače mali odmor. Liraš u II. dijelu izvodi obično svirku ovako:

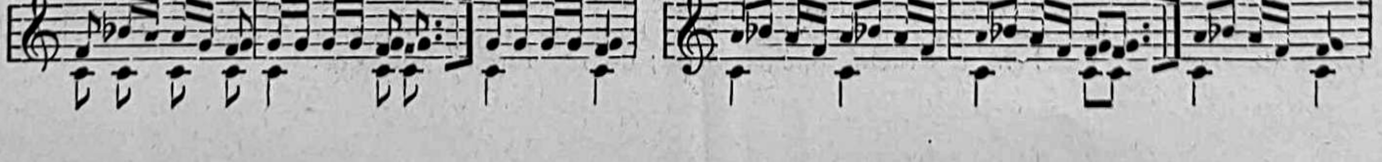

a za odmora obično ovako:

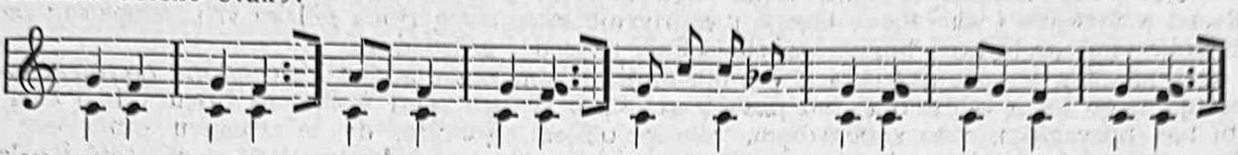

III. dio.

Liraš začne kajdu na povik vođe:

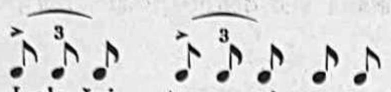

„I slu-šaj, — ter-ca mi sen-ca, i t. d.

Kolo se savilo u dva okruga, vani djevojke, a momci unutra okrenuti jedni prama drugima. Svaka jedinica je slobodna. Kretnje su tijela ruku i nogu razne, a izvode se prama kretnjama — na zapovijed vođe — prvoga para. Ruke su sad o boku, sad jedna, sada obe, sada opet u zraku, vrti se, zašakicom maše, udara dlanom o dlan, pucketa prstima i t. d. Noge opet lijeva desna

Iz ove se figure prelazi, ako se želi još plesati, u I. dio „Trokeli vjetra", a nikada u II. Svaki se dio ponovi — „torna" jedan do dva puta.

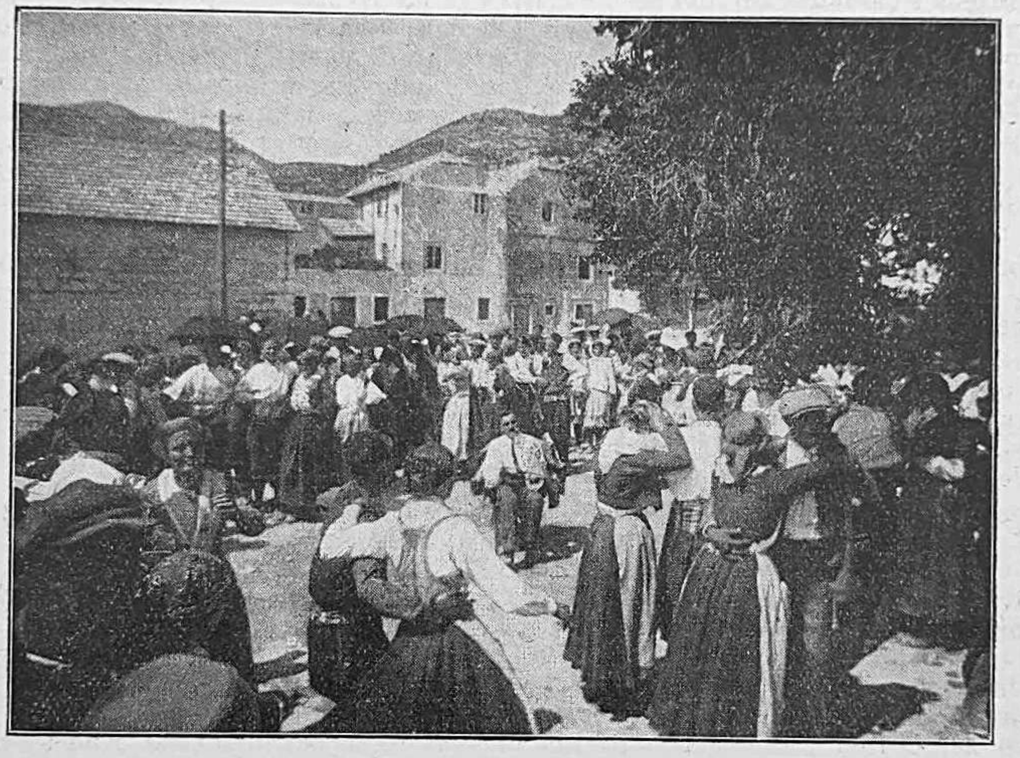

Dubrovačko kolo s lirašem.

Liraš u III. dijelu uzima ovu temu:

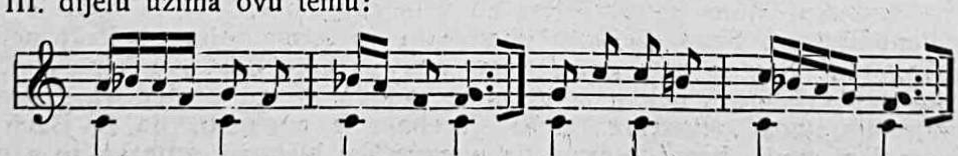

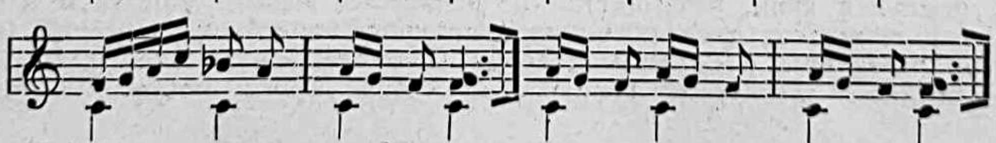

Pri svršetku:

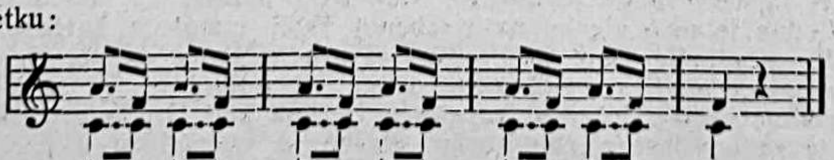

Strune na gudalu slabo su napete tako da može svirač u jednom potezu sve tri strune dodirnuti. Tako vještiji svirači rabe često troglas, ponajrađe nepotpuni četverozvuk, kako se razabire u navedenim primjerima.

Treći je dio kola najljepši i najinteresantniji. Cijelo kolo dobije jedinstveni pokretni tempo, figure kretnja postepeno se pretapaju. More ruku u zraku vidiš kako se ređa u vrtnji zašakica, nad glavom, sada pred licem, dočas mahanje kao na rastanak, sada opet pucketanje prstima, vihoranje rubaca na

glavama djevojaka, pleskanje dlanima, topot nogu uz ritam lire, sve to kao da se slijeva u jedno veliko jedinstveno pokretljivo i lako tijelo, koje se u smirivanju skakutavog ritma polako vrti, napokon i zaustavi da mu bolje vidiš prelijepo i bogato odijelo, zdravi pogled i vedru dušu.

Ova narodna igranka zaslužila je svojom umjetničkom pozadinom i historijskim razvojem mnogo više pažnje, nego joj je ovdje ovaj put posvećeno. Pa ovaj mali osvrt koliko na liricu toliko i na kolo neka bi bio pozvanijim, bilo naobrazbom, bilo položajem, poticalo, da se zaboravu otmu ove dvije tekovine našeg dalmatinskog sela, jer je njihova razvojna etapa već davno prešla peripetiju i nalazi se već blizu sutona svoga bistvovanja.

Moje uspomene na pok. dra Petra Wagnera.[1]

Fra Božo Bubalo — Konjic.

»Zbogom, dragi oče, nadam se, da se ćemo ovdje brzo opet sastati« — bile su zadnje riječi, koje sam čuo iz usta mog dobrog profesora Wagnera, kad mi je srdačno stisnuo ruku pri našem oproštaju u muzičkoj dvorani na friburškom sveučilištu svršetkom jula god. 1929. Nijedan nas nije mislio, da smo se tada zauvijek rastali! Razišli smo se svaki u svojim mislima. On je jamačno snovao, kako će za vrijeme ferija sabrati materijal, zgodno ga razvrstati te sastaviti novi program, koji će odgovarati kapacitetu i udovoljavati potrebama njegovih učenika. Uživao je gledajući, kako njegovi učenici, puni mladenačkog žara i oduševljenja ostavljaju friburško gnijezdo, da svojim radom među raznim narodima šire gregorijanski koral, koji se porodio iz srca rimske Crkve. Mene je doduše vukla ljubav za očinskom grudom, ali sam ipak teško ostavljao starodrevni Fribourg, jer je u mome programu stajala deviza: svršiti sve pa tek onda dati se na rad u domovini.

Ona godina dana, što sam je kao učenik dra Wagnera u njegovoj blizini proveo, nije mi dostajala, da upoznam i proučim sve vrline, sav rad i djela i svu veličinu tog muzikološkog giganta. Ipak ne mogu mirno prijeći preko uspomena koje me vežu s tim učiteljem.

Kao da i sad gledam, kako u muzičku dvoranu stupa visok, plećat i uspravan čovjek, sijede i uzbrdo okrenute kose, visoka i malo naborana čela, široka lica, živih i vatrenih očiju, sivih brkova s malom španjolskom bradicom i dobroćudnim smiješkom na usnama, noseći pod rukom kožnatu torbu sa spisima. Uđe, pozdravi đake odnosno oni njega, odloži škripta, sjedne i sa svom žurbom izvadi naočale, stavi ih na malo oširi nos i započne predavanje.

Ovaj put je praktični kurs. Govor je o elementima gregorijanskog korala. Pita se, šta je »virga«, koje su oznake »punkta«, kako se piše i pjeva »pes«, od koliko nota sastoji »torculus«, »climacus« i t. d. Zatim se govori o raznim tonovima, modusima, o koralnim silabima, melizmima i drugim najvažnijim stvarima, a onda hajde do klavira! Sjedne, otvori koralnu knjigu i pjeva sam uz pratnju klavira koji Introit, Graduale, Alleluja, Offertorij ili Communio, a mi slušamo. Kad je tako sâm jednom ili dvaput ponešto sipljivim glasom ali s puno elana pojedine partije otpjevao, okrene se k nama te nam svaku frazu potanko protumači, odakle je nastala, zašto se je u dotičnom načinu (modusa) razvila, zašto se pjeva na tu i tu svetkovinu i t. d. Svršivši ta razlaganja svi mi s njim zapjevamo protumačenu partiju opetovavši je nekoliko puta. Kad smo dobro otpjevali, zatvarajući knjigu i klavir, sa smiješkom ispriča nam koju zgodnu anegdotu i tako se rastanemo.

Danas je opet Bachov sat na redu. Već prije vremena — približujući se dvorani, susrećemo našeg profesora na hodniku. Malo je zamišljen, ali vrlo raspoložen. Nešto nam je novo nabavio, šapnu mi kolega benediktinac. Sa smiješkom pozove nas u drugu sobu i pokaže nam nov gramofon velikog engleskog tipa. Navine nam ga, da nam odsvira koju Bachovu fugu, concerto, preludij, koral i dr., a u isto nas vrijeme s nekim ponosom i zadovoljstvom pogledava i pronicavo motri, kako nas se doimlje umjetnost neumrlog Bacha. Trebalo je naglasiti, da je Bach bio Nijemac, samosvijestan, originalan genij, besprimjeran tip u muzičkoj historiji, gdje su se u najvišem stupnju križali osjećaji njemačkog nacionalizma sa simptomima Luterovog misticizma. Iza toga bi nastalo sistematsko predavanje o Bachu i njegovim savremenicima te analiziranje i sintetiziranje njegovih mnogobrojnih i raznovrsnih kompozicija. S ovim u vezi potanko je isticana Bachova

---

[1] Petar Josip Wagner rođen je dne 19. VIII. 1865. u Kürenzu kod Triera. Gimnaziju svršio je u Trieru, a podjedno je učio glazbu na glazbenoj školi tamošnje katedrale kod ravnatelja i orguljaša Mihaela Hermesdorffa. God. 1886. pošao je u Strassburg da uči klasičnu filologiju, no posvetio se glazbi i njezinoj povijesti. Doktorat postigao je god. 1890. na temelju disertacije: »Palestrina als weltlicher Komponist«. Učio je kasnije u Berlinu kod H. Bellermanna i F. Spitta. God. 1893. habilitirao se je za povijest glazbe i crkv. glazbe na sveučilištu u Freiburgu (Švica). God. 1901. osnovao je na sveučilištu školu za znanstvene i praktične koralne studije (Gregorijanska akademija). Sa svojim djelima došao je na svjetski glas osobito kao stručnjak na polju gregorijanskog korala. Preminuo je nakon dugog bolovanja dne 17. X. 1931.

»Sv. Cecilija« priopćila je već god. 1924. (str. 43.) članak o predavanjima dra Petra Wagnera iz pera njegova učenika dra Vinka Kuničića. Dr. Wagnerov znanstveni rad opisao je pak kratko dr. Josip Mantuani povodom njegove smrti u »Cerkvenom Glasbeniku« god. 1931. str. 179.

lična historija, koju skoro uvijek prate razne anegdote i epizode iz njegova muzičkog života. No pijetet prema Bachovoj muzici ne smije u nama stvoriti neraspoloženje prema drugim glazbenicima; svi su doprinijeli mnogo za muzički razvitak bilo na crkvenom bilo na profanom polju, ali opet Bach je velik! Bila je zaključna riječ.

Drugo poslije podne požurio je naš profesor u muzičku dvoranu. Donio je cijeli naramak starih knjiga i stavio ih na katedru, zatim je otvorio ormar i stao prevrćati muzičku paleografiju. Slučajno sam imao slobodan sat te sam došao k njemu. Zanimljiv razgovor. Najprije se je pošlo od neuma, zatim o raznim školama srednjeg vijeka, prešlo se na solesmeške benediktince i njihovu teoriju o muzičkom akcentu i ritmijskom pokretaju kod gregorijanskih melodija, a onda se došlo i do glazbenih prilika u Jugoslaviji. Bilo je govora o gajenju korala u našim krajevima, o zagrebačkoj katedrali i njenom organisti, o razvitku cecilijanskog pokreta i osobama, koje su stvorile i najviše propagiraju taj pokret kod nas. Pala je riječ u zgodan čas i o našoj muzičkoj reviji »Sv. Ceciliji« i o njenom uredniku i t. d. Govoreći on pohvalne riječi o »Sv. C.«, koju redovno prima i prati njezin sadržaj po naslovima i resuméu, što izlazi na francuskom jeziku, ističe, kako je voli, kako joj je radi njezina vrsnog uređivanja i svestranog sadržaja dao prvo mjesto među glazbenim revijama, u sveučilišnoj biblioteci. Baš se prešlo na naše narodne crkvene popijevke, koje bi on želio vidjeti znanstveno obrađene, u to nas prekide dolazak kolega, jer je vrijeme isteklo i nadošao sat predavanja.

Čitaju se neume i njihova historija po Wagnerovom odličnom djelu: »Neumenkunde«. Stvar teška i duboka. Čas se čitaju neume iz raznih sredovječnih škola sa zapada, čas se vraćamo na najstarija počela glazbenog pisanja uopće kod istočnih naroda, sad smo opet na linearnom sistemu i kvadratnim notama i t. d. Tumačeći pitanje germanskih i romanskih škola zalazi u neko mistično analogiziranje arhitektonskih stilova s oblicima samih neuma. Kao što šiljci gotike izrazuju težnju germanskog genija za nedohvatnim visinama, tako i zašiljene neume u pravome pojmu iznose osjećaj duboke germanske duše, koja hoće, da njezina pjesma probije tmaste oblake i digne se do neba. Romanski stil naprotiv i način neumatičnoga pisanja kod romanskih škola odrazuju širi i realniji pogled na život i hitnije shvaćanje životnog zadatka.

Iza toga se nastavlja čitanje sredovječnih glazbenih auktora o prvim počecima muzike kod istočnih naroda, zatim o filozofskim nazorima kod grčkih i rimskih pisaca u pogledu same bitnosti i koristi glazbene umjetnosti. Ovi se izvori ne smiju površno i polovično čitati. Treba svaku rečenicu po nekoliko puta prevesti i s komentarima popratiti, jer površno shvaćanje jest nikakovo shvaćanje — rekao bi naš profesor!

Eto se primiče crkvena svečanost sveučilišta. Akademski zbor mora javno nastupiti. Naš profesor organizira pjevačke sile i traži zgodan materijal za pjevanje. Moraju se birati kompozicije dostojne kuće Božje. Svakako će gregorijanski koral na prvom mjestu biti zastupan, uz njega koja kompozicija klasične polifonije, a i cecilijanci neće izostati. — Počelo se vježbati. Profesor sav razdragan hoće, da zainteresuje pjevače za odabrane kompozicije. S puno ljubavi tumači odredbe papâ Pija X. i Pija XI. o crkvenoj muzici, daje praktične upute, kako će se najlakše udovoljiti odredbama sadržanim u Motu proprio i Apostolskoj konstituciji. Upozorava, kako će se upoznati dostojna crkvena kompozicija od nedostojne. Ako u pjesmi prevlađava glazba raznih instrumenata te sebi podčinjava liturgijski tekst i melodiju, onda je jasno, da takova kompozicija odiše više profanim duhom nego crkvenim. Dogodi li se obratno, kompozicija je pravo crkveno čedo. Crkva ima svoje propise, teatar svoje te sve mora ići na svoje mjesto, završio bi dr. Petar Wagner.

Dubokoumni Nijemac, uvjereni i praktični katolik, vrsni muzikolog i plodni pisac, savjesni profesor i ljubazni odgojitelj sveučilišne mladeži, neumorni propagator gregorijanskog korala, ortodoksni zatočnik vatikanske edicije, klasični i moderni poliglota i pravi leksikon univerzalne naobrazbe rastade se zauvijek s friburškom katedrom, sa svojim studentima i kolegama, reče zbogom čitavome kulturnome svijetu i preseli se u vječnu otadžbinu, ostavivši bogatu zadužbinu budućim pokoljenjima svih nacija. Requiescat in pace!

Sitne bilješke iz engleskoga muzikalnog života.

(Po »Musical Times«.)

VI. D. — Zagreb.

Austinova kompozicija „Pervigilium Veneris", o kojoj smo izvijestili u prošlom broju „Sv. Cecilije", izvedena je prvi put u mjesecu listopadu na festivalu u gradu Leedsu i dobro je uspjela. Kritika u „M. T." (u svesci za studeni) vrlo je zadovoljna i sa samim djelom i s izvedbom njegovom, samo se kritičaru čini da latinski tekst nije bio u skladu s muzikalnim dijelom kompozicije. Jasni i čisti, a ipak topli latinski slog zahtijeva po njegovu nazoru drukčiju glazbenu obradbu negoli je može dati moderna svjetovna glazba. — Na istom je festivalu s još većim uspjehom prvi put prikazana kantata „Belshazzar's feast" (Belsazarova gozba) od **Williama Waltona**, kojoj je riječi napisao Osbert Sitwell. Kompozitoru je vrlo dobro uspjelo da u glazbi istakne opreku između Židovâ i neznabožaca, a naročito židovski nacionalizam — „that barbaric mixture of monotheism and nationalism which lies just beneath the Bible narrative of the Captivity" (varvarsku mješavinu monoteizma i nacionalizma, koja jasno izbija na površinu iz prikaza sužanjstva u bibliji).

Istoga je mjeseca (6. listopada) Paderewski ponovo koncertirao u Londonu. Ima mu sad sedamdeset i jedna godina. Igrao je Beethovena, Schumanna i Chopina. Iz opsežne kritike o tom koncertu, koja je dosta uvijena, razbiramo, da dob njegova nije ostala bez utjecaja na njegovu vještinu, što se naročito pokazalo u izvedbi Beethovena i Schumanna. Uvjerili smo se, veli kritičar „M. T.", da je Paderewski „fenomen", ali da nije „čudo" („a phenomenon instead of a miracle").

U Londonu je počeo izlaziti novi muzikalni časopis pod natpisom „Music Lover" (Ljubitelj glazbe). Urednik je Edwin Evans. Cilj mu je vrlo opsežan: on hoće da zadovolji i one, koji vole fuge ili simfonije kao i one, kojima su miliji foxtroti i glazba u kinematografima. U jednom članku, što ga piše sâm urednik pod natpisom „The Great Schism", (veliki raskol), kazano je, da je razdioba sveukupne glazbene produkcije u klasičnu i popularnu — moderna zabluda, za koju se nije znalo u vrijeme Haydna i Schuberta. Krivo je, stoga, moderno mišljenje, da je loša sonata nešto bolje od dobroga valcera, a krivo je i to, što se drži, da i sami glazbenici tako misle. Tendencija je novoga časopisa da premosti jaz, koji danas postoji između obje gore pomenute glazbene grupe, pa zato on u svojim stupcima donosi nesamo objave serioznih koncerata, već i sviju priredbi u restauracijama, kavanama i drugim popularnim zabavištima.

Je li glazba opći svakom razumljivi jezik? O toj je temi raspravljao Prof. F. H. Shera u jednom predavanju održanom u Mexboroughu i ustvrdio, da je to mišljenje od veće česti krivo. Glazba je strani jezik, koji treba naučiti kao svaki strani jezik. Orijentalna je glazba malo ili sasvim nerazumljiva Evropljaninu, a Francuz, koji je privikao slušati samo kavansku glazbu, ne će imati puno razumijevanja za kakvo moderno njemačko simfoničko djelo. Dakle i za glazbu valja aplicirati riječ Goetheovu: Wer den Dichter will verstehn, muss in Dichters Lande gehn.

Artura Blissa simfonija „Morning Heroes" (Junaci dana), o kojoj je već više puta bilo govora u ovim recima, izvedena je u listopadu i u Americi, pa je i tamo proizvela dubok dojam na slušače. Kako je već bilo istaknuto, tu smo simfoniju putem naše radio-stanice čuli i u Zagrebu.

U „čituli" „M. T.", sveske za prosinac, javlja se smrt jednoga bivšega znamenitoga pjevača engleskoga, tenora, koji je bio na glasu i kao učitelj pjevanja, kao glazbeni pisac i kao kompozitor (uvertura „Hamlet"). Umro je u dobi od 83 godine. Najzanimljivije je — dajbudi za nas, koji stojimo podalje — ime njegovo. Zvao se naime: William Shakespeare.

Operna i koncertna sezona u Zagrebu.

Lujo Šafranek-Kavić — Zagreb.

Dok je opća privredna kriza gotovo posvema paralizirala još prije koju godinu toliko bujni koncertni život u Zagrebu, ona je u operi proizvela upravo protivni efekt. S povišestručenim elanom, i požrtvovnošću radi opera na tome da se othrva posljedicama krize i konkurencije tonfilma. U kolikoj mjeri ona to radi s čisto umjetničkim sredstvima, dokazuju sedma i osma premijera u decembru, četvrtom mjesecu ove sezone. Dominantni, velevažni umjetnički događaj bila je premijera R. Wagnerove opere Majstori pjevači, koja je nakon nedorasle i promašene izvedbe prije tri godine pod prijašnjom upravom sada iz temelja novo naučena i postavljena. Da je naša opera uz sav ostali premijerni i repertoirni rad mogla u takovoj formi iznijeti Meistersingere, ovo divovsko djelo, koje u svakom pogledu stavlja najveće zahtjeve, je nepobitni dokaz spreme, niveau-a, dobre volje, umjetničke savjesti i požrtvovnosti. Majstor Milan Sachs i bečki gost redatelj prof. August Markowsky uložili su u najintimnijoj saradnji maksimalni trud, koji je urodio divnim plodom umjetnički dotjerane i stilski izrađene izvedbe. S takovom izvedbom mogle bi se ponositi i stare operne pozornice mnogokojega velegrada. Impozantna je kreacija Josipa Križaja u glavnoj ulozi Hansa Sachsa, njemu uz bok odlični R. Bukšek kao Beckmesser, M. Šimenc kao W. Stolzing, gđa V. Nožinić kao Eva, L. Ožegović kao Magdalena, B. Vičar kao David, A. Griff kao Pogner, D. Hržić kao Kothner i svi ostali „majstori" i interpreti. Naš vanredni orkestar svirao je u simfoničkoj savršenosti, a zbor riješio je izvrsno svoj teški zadatak. Ova reprezentativna predstava doživjela je puni uspjeh, svestrano priznanje i do sada nekoliko punih kuća. — Drugi decembarski uspjeh bila je premijera dražesnog baleta „Ščelkunčik" od P. Čajkovskoga u odličnoj režiji i koreografiji gđe Margarete Froman, u duhovitoj i efektnoj inscenaciji g. Pavla Fromana, s g. Maksom Froman u naslovnoj ulozi. Finu, otmjenu muziku Čajkovskoga odlično je kao dirigent interpretirao dir. Krešimir Baranović. Svi baletni solisti mogli su u zahvalnim zadacima pokazati svoje umijeće. — Uz gostovanja naših umjetnika, gđe Ljubice Oblak-Strozzi, Martine Blažeković i Marijana Majcena valja istaknuti nastojanja za odgoj podmlatka. Uspjele debute mogoše zabilježiti gđe Magda Heltay-Rukavina (Santuzza), Zdenka Stiplošek (Kerubin) i Blanka Tomašić (Lola).

U koncertnom životu dominiraju priredbe našik korporacija i zavoda. Proslavi stote godišnjice rođenja Ivana pl. Zajca priključila se je i Muzička akademija svečanim koncertom majstorove simfoničke i oratorijske muzike. Tim je koncertom dirigirao Zajčev nekadanji učenik naš jednako čedni, koliko zaslužni muzičar, prof. Andro Mitrović, sa zanosom i poletom. Učenički orkestar izveo je u poznatoj zvučnosti i spremi „Veliku romantičku uvertiru" A-dur op. 149. i „Simfoniju" u četiri stavka C-mol, op. 394., te zajedno sa zborom Akademije i solistima iz škole prof. Milana Reizera (Zdenka Stanković, Anka Bernardić, Nikola Sterle i Petar Serdjuk) Davidov psalam 31. op 766. Na ovakav vrlo dostojan način iskazala je Zajcu počast škola, kojoj je majstor kroz decenije bio direktorom i dušom.

Zagrebačke muzičke ustanove priredile su 7. XII. 1931. svečani koncert prigodom 25 godišnjeg jubileja vrlo zaslužnoga muzičara, prof. Umberta Fabbria. Sudjelovali su Zagrebačka filharmonija

s dirigentima gg. K. Baranovićem i M. Sachsom, Muzička akademija, Zagr. udruženje svirača drvenih i limenih instrumenata i učenici, dok je Zagrebački kvartet uslijed bolesti jednoga člana morao izostati. U svim ovim ustanovama ima prof. Fabbri vidnoga udjela kao utemeljitelj, organizator, artistički vođa, pedagog ili izvađač.

„Zagrebački madrigalisti" priredili su u okviru „Večeri mladih muzičara" vrlo uspjelo veče vokalne komorne muzike, pod artističkim vodstvom Mladena Pozajića. Izvedeni su stari poljski majstori Waclaw z Szamotul († 1572.) i Greg. G. Gorezycki (1660.—1734) te moderni autori Lužičkih Srba B. Krawc, K. A. Kocor i Dr. J. Pilk. Kao solistica istaknula se je gđica Liga Doroghy. — Ovo uspjelo veče opetovano je u radiostanici.

Pjevačka društva „Bor", „Ivan Filipović", „Mladost-Balkan", „Sava", „Kolo" i „Lisinski", udružena u zagrebačkoj župi Južnoslavenskog pjevačkog saveza „Strossmajer" priredila su u slavu rođendana Nj. V. Kralja dne 17. XII. svečani koncert u Nar. kazalištu, kod kojega su izvedena poznata djela domaćih autora iz ranijih programa.

Solistički koncert priredila su tri odlična člana varšavske opere gg. tenor A. Golembiowski, bariton E. Mossakowski i bas J. Junelli-Trembicki, kod kojega su s opernim odlomcima od Moniuszka i drugih starijih poljskih autora polučili lijepi uspjeh. Prva dvojica gostovala su zatim na našoj pozornici u operi „Tosca" takodjer s punim uspjehom. — Naš zemljak, guslač Fric Pinto iz Sarajeva, kraj razmjerno dobrih kvaliteta ipak nas kod koncerta 16. XII. nije mogao osvjedočiti, da je umjetnički-virtuozno dorasao pretencijoznom programu s kojim se je predstavio.

Radiostanica Zagreb nastavlja s mnogo dobre volje da nadomjesti minus u koncertnoj dvorani. Uz vrlo vrijedne i zanimljive prijenose koncerata i opera iz inozemstva, naročito iz Praga i Varšave priređuje Stanica od vremena do vremena koncerte, kod kojih dolaze do riječi domaći autori i izvađači, tako novi Zagr. komorni trio (K. Šulc, A. Ječimović i F. M. Majer), Akademski kvartet, solisti D. Hržić, Martina Blažeković, Gjurgjica Halper-Lepee, K. Šulc, Lujza Holubova, i mnogi drugi. S lijepim uspjehom izvedena je dva puta Mozartova operna aktovka „Bastian i Bastienna" pod ravnanjem g. M. Spillera. Naročito važni su evropski prijenosi, kod kojih se nekoliko milijuna slušača diljem sjeverne i zapadne Europe upoznaje s našim autorima i djelima. To je kulturna propaganda od neprocjenive vrijednosti.

Emil Hochreiterjeve skladbe.[1]

(+ je prišlo na svetlo; * bo objavljena v bližnji bodočnosti; ○ bo domnevno tiskano).

Dr. Josip Mantuani — Ljubljana.

○ Op. 1. Svečan vhod za orgle in velik orkester.
\+ Op. 2. 8 Tantum ergo ad IV. voces inaequales. (Založn. „Stella").
\+ Op. 3. Es muss was wunderbares sein. Für 6 gemischte Stimmen à capella. (Zal. „Stella").
\+ Op. 4. 6 Tantum ergo ad IV. voces aequales. (Zal. „Stella").
Männerchöre a capella, 2 Hefte:
\+ Op. 5. (1. Heft): Am Abend; Volkslied; Wach auf mein Herz.
\+ Op. 7. (1. Heft, 2. Teil): Heidekraut; Das Lied in Oesterreich.
\+ Op. 8. (2. Heft): Liebesbotschaft; zur Ruhe; Zwei Könige.
\+ Op. 9. (2. Heft, 2. Teil): Kriegers Morgenlied; Frühlingswonne.
Mariengesänge für Solo, gem. Chor u. Orgel. (Böhm und Sohn).
\+ Op. 6. (1. Heft): Zuflucht der Sünder; Maria reine Magd; Die Auserwählte.
\+ Op. 7. (1. Heft, 2. Teil): Maria Himmelsfreud; Helferin in der Not; Mailied.
\+ Op. 10. (2. Heft): Maria Jungfrau; Mutter des Erlösers; Mutter der Barmherzigkeit.
\+ Op. 11. (2. Heft, 2. Teil): Die Königin des Friedens; Bittgesang; Der Unbefleckten.
Op. 12. Litaniae Lauretanae für Soli, Männerchor u. Orgel.
Op. 13. Klavierquartett (Violine, Viola, Violoncello, Klav.) F-dur.
Lieder für 1 Singstimme mit Klavier.
* Op. 14. Lied des Glücklichen; Lied Margarethas; Kennst du der Mondnacht süssen Zauber? Am Abend; Ich ruhte dir am Herzen; Im Walde.
* Op. 15. Bettlerliebe; Gute Nacht; Verklungen; Das Blumenmädchen I. u II.; Nach Jahren.
* Op. 16. Mir träumte einst ein schöner Traum; Das Blatt im Bache; Volkslied; Schattenleben; Kommen und Scheiden; Liedchen.
Op. 17. Fünf Konzertwalzer für Klav. zu 4 Händen.
Op. 18. Dionysische Ouverture für grosses Orchester.
* Op. 19. 3 Birnbaumlieder: Liebesnacht; Kinderträume; Unsterbliche Hoffnung.
\+ Op. 20. Missa: Beati pacifici, ad IV. voces aequales. (Verl. „Stella").
\+ Op. 21. Valses nobles pour Piano (No 1, 2, 3). (Novi akordi. XII. I. in XII. 6.).
Op. 22. Vindobona; Walzer für grosses Orchester.
7 Lieder für 1 Singstimme mit Klav.
○ Op. 23. 3 Shakespearelieder (1. Weinlied des Euobardus; 2. Lied des Amicus; 3. Lied des Benedikt); + O süsse Mutter (Verl. Pfeiffer, Wien); An die Kongregation; Der öde Garten; Morgen.

---

[1] Prilog članka dra Josipa Mantuania: Emil Hochreiter u „Sv. Ceciliji" 1931. str. 198.—200.

○ Op. 24a. Erste Waldsuite für 4 Waldhörner u. Schlagwerk (ad lib.). Auf einer Waldruine; Waldmärchen; Waldesfriede; Jägerhymnus; Tanz der Waldgeister.
○ Op. 24b. Zweite Waldsuite für 4 Waldhörner u. Schlagwerk (ad lib.). — Waldromantik; Auf einsamen Wegen; Lied im Traume; Gnomenreigen.
○ Op. 25. Jagdmusik. 5 Stücke für 4 Waldhörner u. Schlagwerk (ad lib.).
+ Op. 26. Šest evharističnih pesmi v zbirki: S. Premrl, Slava presv. Evharistiji. (Kat. Bukvarna, Ljubljana, 1914). Ti sam, Gospod, (solo, zbor in org.); Jezus, studenec si angeljske sreče (solo, zbor, org.): Med nami Jezus bivaš (solo, zbor, org.); V prahu verno tu klečimo (enogl. z org.); O zakrament ljubezni (4 gl. à cap); Knezi rajski pr hitite.
+ Op. 27. Dve božični pesmi. Zvezde jasne (2 gl. in org.); Angeli božji (meš. zb. in org.). (Cerkv. Glasbenik, 1913).
○ Op. 28. Fünf Männerchöre à capella. — Lied; Frau Minne; Das Urteil des Paris; Diandl mit der Zither; S' kranke Doiferl; S' falsche Bleamerl.
○ Op. 29. Vier Männerchöre à capella. — Abendlied; Die treue Schwester; Abgeguckt; Ich wollt.
+ Op. 30. 3 Lieder für 1 Singstimme mit Klavier. Tri pesmi za 1 glas in klavir. Reue-Kesanje; Spielmannsweise-Godec, Lied eines Harfenmädchens-Harfenistka.
○ Op. 31. Lyrische Stücke für 4 Waldhörner und Schlagwerk (ad lib.). 1. Heft: Grossmutter erzählt; Erinnerung an Robert Schumann; Mit schwerer Bürde; Jugend auf dem Marsche; Wo Starkes sich mit Mildem paarte; Kleiner Walzer.
+ Op. 32. Zwei Lieder für 1 Singst. mit Klavier. Dve pesmi za 1 glas in klavir. Domovini. (An die Heimat); — Pastirica. (Das Hirtenmädchen). (Novi akordi, XIII.).
* Op. 33. 3 Motetten. Quid retribuam Domino (solo in org.); Blaženi koji slušaju riječ Božju (solo in org.); Salve regina (meš. zbor in org.).
○ Op. 34. Lyrische Stücke für 4 Waldhörner und Schlagwerk (ad lib.) 2. Heft. Trauermusik. Sechs Stücke.
Op. 35. Heimfahrt. Oper in einem Aufzuge. Text von J. Huffnagl. Prevèl Jak. Bedenek.
* Op. 36. Suite im alten Style für Klavier und Violine.
* Op. 37. 6 Gradualia et offertoria ad 2 voces cum organo. Tui sunt coeli; Haec dies; Terra tremuit; Veni s. Spiritus; Confirma hoc Deus; Timete Dominum.
+ Op. 38. Missa pro defunctis (Requiem) pro choro unisono comitante organo. (Verl. „Stella"). Auch Orchesterbearbeitung. (Daraus „Libera" in Novi akordi, XIII.).
Kriegslieder 1914—15 für 1 Singstimme mit Klavier.
+ Op. 39. Šest nemških pesmi.
+ Op. 40. Šest nemških pesmi.
+ Op. 41. Sedem nemških pesmi.
Op. 42. Deutsche Tänze für Klavier zu 2 Händen. (2 Hefte).
+ Op. 43. Liebfrauenlieder für Gesang (auch mehrstimmnig) und Klavier.
1. Heft: Gegrüsst seist du Maria; Liebesgruss; Abend-u. Morgenstern; Mater amabilis; Angelus über den Wellen; Mutter, immer trostbereit; Von der Schmerzensmutter.
2. Heft: Du meine Mutter; Sturmlied; Ave Maria; Mater dolorosa; Des Engels Morgengruss; Maria hilf! Marianischer Gruss.
Op. 44. Zwei Melodramen (Rezitation und Klavier). — Ballade von den Masurischen Seen; Balada o gospodu Joštu.
+ Op. 45a. Wohin du gehst; Trauungslied für solo, Orgel u. Violine (ad lib). (Verl. „Stella").
Op. 45b. Geistliche Kantaten für Solo, Chor u. Orchester. — Anima Christi; — Vollkommene Reue; — Kommunion.
○ Op. 46. Christus am Kreuze; Soloszene für Gesang, Violine, Orgel u Harfe.
○ Op. 47. Phantasie für Harfe allein.
Klavierstücke, 4 Hefte. („O du selige Jugendzeit").
Op. 48. 1. Heft, leicht). Am Spielplatz; — Trautes Beisammensein; — Die Banda kommt; — Kindes Erwachen; — Hymne; — Auf einsamen Wegen; Auf zum Wettspiel! — Veilchen am Wege; — Kleiner Walzer; — Lustige Kameraden.
Op. 49. (2. Heft, leicht). Kleines Präludium; — Idylle; — Lied im Traume; — Frühlingsglaube; — An den Abendstern; — Auf der Wiese; — In der Kapelle; — Morgengruss; — Schmuggler in der Nacht; — Wiegend und singend.
Op. 50. (3. Heft, Untere Mittelstufe). Nordischer Tanz; — Kleines Scherzo; — Vergiss mein nicht; — Walzer; An die Madonna; — Erinnerung an Robert Schumann; — Aus Biedermeiertagen; — Fast zu ernst; — Roccoco; Ein Weihmachtslied.
Op. 52. (4. Heft, Obere Mittelstufe). Das Grab auf der Heide; — Froher Wanderer; — Aus vergangenen Tagen; — Lied ohne Worte; — Elegie auf den Tod eines Jünglings; — Deutscher Tanz; — Der Hirt vom Berge; — Vagantenlied; — Des Fürsten Einzug; — O du selige Jugendzeit.
+ Op. 51a. Ave Sanctissima. Ein Buch schlichter Muttergottesweisen (44), für Gesang und Orgel. (Verlag der „Fahne Mariens", Wien).
+ Op. 51b. Drei Sodalenbundeslieder für Gesang und Orgel. (Verlag der „Fahne Mariens", Wien).
Op. 53. Ein Liederquell für kleine Leute. 50. Kinderlieder für Gesang u. Klavier.
Op. 54. Tri pesmi za 1 glas in klavir. Kam? — Najslajši služba; — Mojo srčno kri škropite.
Op. 55. Feldpredigt, für Solo u. Klavier.
Op. 56. Die Geburt Christi. Ein Oratorium für Soli, Chor u. Orchester.
+ Op. 57. Štiri nemške pesmi.
+ Op. 58. Missa „Christus Rex" für Soli, Chor und Orchester. (Verlag „Stella").

○ Op. 59. Litaniae Lauretanae für Soli, Chor (gemischten oder Männerchor), kleines Orchester und Orgel.
+ Op. 60. Planike. Majniške pesmi; v zvezi z o. Hugolinom Sattnerjem. (1. zvezek). (Založil frančiškanski samostan v Ljubljani). — Sveta Mati; — Naša Mati; — Sveto ime Marija; — Pomagaj mati.
+ Op. 63. Planike. (Kakor op. 60). 2. zvezek. — Rožnivenska mati; — Slava Mariji; — Majniška; — Marija src kraljica; — O Marija, kras nebes; — Marija mati; — Češčena si Marija.
+ Op. 61. Štiri himne za procesijo sv. Rešnjega Telesa. V zvezi z o. Hugolinom Sattnerjem. (Založila Jugoslov. bukvarna, 1924.). — Praznika svetega; — Beseda večna; — O Jezus, naših src radost; — O večni in najvišji kralj.
+ Op. 62. Pesmi v zbirki „Narodni praznik“: Praznik ujedinjenja; mešan zbor in orkester (ali klavir); — Gospesvetski dan; moški zbor; — Molitev za vladarja, sopran, bariton in klavir.
Op. 64. Musik zum Passionspiel von J. Fuchs „Christus“, für Soli, Chor u. Orchester (30 krat izvajan v Budimpešti l. 1917).
+ Op. 65. Cantica sacra. — Adoro te devote (2 gl. in orgle); — Cor Iesu (2 gl. in orgle); — Canticum Simeonis (gemischter Chor u. Orgel); — Graduale in festo Christi Regis („Sv. Cecilija“, Zagreb); — Ecce, quomodo moritur iustus (Cerkv. Glasbenik); — Improperia (gemischter Chor).
+ Op. 66. Na Vidov dan (v Kramolčevi zbirki: Narodni praznik); mešan zbor z orkestrom ali klavirjem. Kernstockiana; 20 Lieder für eine Singstimme mit Klavierbegleitung nach Worten von Ottokar Kernstock.
* Op. 67. Sedem nemških pesmi.
* Op. 68. Sedem nemških pesmi.
* Op. 69. Šest nemških pesmi.
Op. 70. „Christus“. Musikdramatisches Passionsspiel (Oper) in 3 Teilen. Nur Klavierauszug (Skizze). Text von I. Fuchs.
○ Op. 71. Wolfgang Madjera — Lieder für 1 Singstimme mit Klavierbegleitung. — Frühlingszauber; Herbstabend im Kloster; — 3 Lokomotivführerlieder; — Frühlingsweg zur Geliebten; — Stelldichein (Duett).

(Svršit će se.)

Sveti himni.

Milan Pavelić — Zagreb.

Božansko Dijete rodi se

(Il est né le divin Enfant).*

Božansko Dijete rodi se,
Nek svaka žica glase daje,
Božansko Dijete rodi se,
O pjevajmo iz duše sve!

Već mnogo, mnogo vjekova
Riječ proročka Ga javljala je,
Već mnogo, mnogo vjekova
Glas naših srca zvao Ga.
Božansko Dijete...

O kako drag je Dječak taj!
Ljepota u Njem potpuna je.
O kako drag je Dječak taj,
I kakav iz Njeg bije sjaj!
Božansko Dijete...

Gle, štalica je Njemu stan,
A trun Mu slame postelja je,
Gle, štalica je Njemu stan —
O kako Bog je ponizan!
Božansko Dijete...

On tako bijedan rada se,
Jer križ Mu teški želja sva je,
On tako bijedan rada se,
Jer hoće da podnese sve.
Božansko Dijete...

Mudraci kralji dođite,
To slava milog blagdana je,
Mudraci kralji dođite
I Spasu se poklonite.
Božansko Dijete...

O Isuse svemogući,
Nek prilika Ti malešna je,
O Isuse svemogući,
Iznad nas uvijek vladaj Ti!
Božansko Dijete...

---

* Valjda najpoznatija francuska božićna popijevka. Tekst joj donosi čak i odveć svjetovna »Anthologie de la chanson française« od P. Vrignaulta, što je izišla 1926. u Parizu, dodajući, da se pjeva na neku staru lovačku ariju! Tako su, veli, uopće božićne popijevke — od tih su tu još 3 teksta — bile pjevane po svjetskim, katkad upravo lakoumnim napjevima. Tako su se lakše širile.

Naši muzički radnici

Stjepan pl. Hadrović.

Božidar Bralo — Sarajevo.

Na dan 15. XII. 1931. navršilo se upravo 40 godina, kako je mladi kapelan kod sv. Marije pod Okićem Stjepan pl. Hadrović na molbu blagopokojnog nadbiskupa dra. Josipa Stadlera došao u Bosnu ponosnu. Četiri decenija napornog mukotrpnog rada. Četiri decenija urešen egzemplarnom skromnošću podiže pjesmu našeg katedralnog kora. Uvijek tih, skroman, povučen, blag, smiren, svet, pa je čovjeku teško izmamiti nešto o njegovom glazbenom životu. Stoga i moj osvrt ima dosta manjkavosti, naročito u nabrajanju njegovih kompozicija.

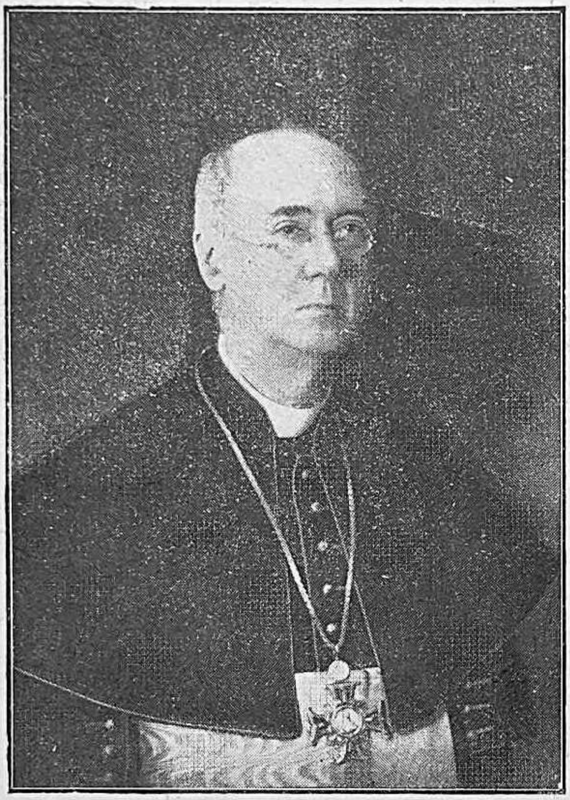

Stjepan pl. Hadrović ugledao svijetlo Božje dne 24. XII. 1863. u Vrhovcu na Kupi. Otac mu se zvao Janko pl. Hadrović-Vinodolski, a majka Marija rođ. Dvořak. Već kao dječarac osnovne škole pokazao je naročitu volju, dar i veselje za muziku. Biser grlo darovitog dječaka svratilo je naročitu pažnju pučkog učitelja u Jastrebarskom pok. Luke Vranka. On ga poče pomalo poučavati i u pjevanju i glazbi. U četvrtom razredu gimnazije već je bio lijepo upućen u glazbu. Tada je počeo pohađati i Glazbeni Zavod u našemu Zagrebu. Tu mu je bio profesorom muzike pok. Vatroslav Kolander. Prve temelje harmonije dobro je usadio u mlado srce naš pokojni Kolander. I Gospodin je Bog odredio da njegova skromna, glazbena narav, njegova golubinja duša, njegovo čisto hrvatsko plemenito srce samo Njemu pjesmu poje, samo Njemu hvalu daje. Tako upravo providencijalno stupa Stjepan pl. Hadrović u sedmi razred gimnazije u zagrebačko sjemenište. Tu je zapravo bio prinužden da se intenzivnije bavi crkvenom muzikom, jer je jedini od drugova znao svirati. Sam je pomalo harmonizirao potrebne napjeve korala, prateći drugove na orguljama. Sve je godine, dok je bio u sjemeništu, orguljao, vodio crkveno pjevanje, a često je zamijenjivao i prof. Kolandera kod ranih misa u prvostolnoj crkvi. God. 1888. zaređen je u svećenika i namješten za kapelana kod sv. Marije pod Okićem. Ali providnost Božja namijenila je toj mladoj sili drugo polje rada.

Veliki nadbiskup dr Josip Stadler sagradi među inim velegrađevinama u Sarajevu i dostojnu katedralu posvećenu Presv. Srcu Isusovu. Pa kako je svaka stvar, svaka umjetnina odavala velikog mecenu, čovjeka ukusa, tako su i velike orgulje naše domaće tvrtke Heferer u Zagrebu resile dostojno prvostolnicu i odavale njegovo oduševljenje za muziku. Divna crkva, lijep kor, krasne orgulje, ali majstora muzičara nema. No pokojni nadbiskup nije poznavao riječ: nema i ne može se. I oko mu zapelo baš na mladomu kapelanu kod sv. Marije pod Okićem. Teško je bilo, uistinu teško sklonuti pretpostavljene da puste tako vrsnu mladu silu. Sam pako Hadrović rado je i s veseljem pošao u Bosnu., da preuzme orguljanje u novosagrađenoj katedrali. Svaka njegova kajda, svaki takt, s finesom izvađan komad odavao je majstora ukusa, rutine, svetosti, liturgijskog čovjeka. I tu svoju tešku službu vršio je uzorno, službeno pune 23 godine, sve do 1914. Same orgulje poznavao je u tančine: bogatstvo, zanimljivost, kolorit pojedinih registara. Pa i konstrukciju. Kad nama mlađariji danas pri sviranju zazuji mimo programa koji pedal, ili zaciči nepotreban »überton« kojeg registra, penje se on gotovo sedamdesetgodišnji starac i sve to lijepo i uredno popravi. Upozori unaprijed na eventualne pogrješke, pa sjedne na koncu, da vidi je li sve u redu. Snaga i noge malaksale. A prsti? O ne! Starom rutinom i mladenačkim zanosom zaigraše i u 69. godini neku fugu.

Pored vrsnog orguljanja istakao bih njegovu dirigentsku snagu. Već kao zborovođa »Vijenca« u bogosloviji slovio je kao vrstan dirigent. A šta istom u Sarajevu? Prije svojih 30—35 godina, kad je u ostalim našim metropolama kor bio rijeđe počašćen kompozicijama »kneza muzike« — Palestrinom, Hadrović osvaja sarajevski svijet izvedbom njegovih misa da ne spominjem Witta, Piela, Diebolda, Vittoriu, Orlanda di Lasso i drugih muzičkih velikana. Gregorijanski koral zove svojim ljubimcem. Čim je došao u Sarajevo osniva posebni zbor koralista. Njihovu službu ubrzo nastaviše sarajevski bogoslovi sve do danas pod neprestanim nadzorom presv. gosp. Hadrovića.

Ali ono što će mu ovjekovječiti dostojno mjesto u našoj crkvenoj muzici jesu njegove kompozicije. Istina je, ne ćete u njima naći bogatstvo, savršenu, uzornu formu harmonije. Zatim nije ni išao, kako sam veli u predgovoru Pratnje za orgulje k »Hosanni«. Ali naći ćete pjesmu pobožnu, pjesmu svetu, liturgičnu pjesmu, pjesmu okupanu, protkanu odanošću, zanosom, hvalom Gospodina Boga. Takva muzika kadra je da izvire jedino iz duševnih regiona čovjeka meditacije, čovjeka svećenika po Srcu Gospodnjem.

Od javno štampanih djela najvidnije mjesto zauzima njegovo ogromno djelo (Zjalić: Crkv. muzika 90 str.) »Hosanna«. Izdao je i pratnju za pjesmaricu Hosannu I. i II. dio. I da Hadrović nije ništa drugo izdao osim ovog djela, samim tim bi slovio kao jedan od prvih promicatelja cecilijanstva u Hrvatskoj. Spominjem nadalje štampanu zbirku: Ave Maria (3 litanije lauretanske i 10 pjesama u čast B. Djevice Marije). Zatim velike litanije za 2 muška zbora, pa veličanstveni: Tebe Boga hvalimo za muški zbor, Lauda Sion Salvatorem cijeli himnus i Surrexit pastor bonus. U prilogu »Sv. Cecilije« izašla je njegova kompozicija: Marijo svibnja kraljice i misa: Iz dubine vapim k Tebi. Sigurno još štogod meni nepoznato. Od ne štampanih djela udivljenja je vrijedno pogledati u rukopisu: Cijeli Graduale (introitus, offertorium, communio) per totum annum preveden na hrvatski jezik. S njim se služio pod pučkim misama prije jedno 30 godina. Zatim je preveo na naš jezik i harmonizirao cijeli oficij velikog Tjedna i Uskrsa, Božića, Duhova. Čitav ormar to sve ukupno zaprema. I čovjek se samo čudi onoj energiji i strpljivosti. Mnogo je litanija njegovih rašireno, a nisu tiskane, tako n. pr.:

a) četiri lauretanske litanije (u B-duru — troglasne, u D-duru — troglasne, zatim po božićnim napjevima i četveroglasne po nekim pučkim napjevima);

b) litanije Srcu Isusovu Es-dur za 4-glasni mješoviti zbor,

c) litanije sv. Josipu,

d) litanije Srcu Isusovu prerađene Tappertove.

Komponirao je mnogo Tantum erga. Od komada slobodnijeg stila važnija su mu djela: 1. Kuharica — opereta u jednom činu namjenjena za dječja zabavišta. 2. Crvenka — dječja igranka za djecu uz klavir. Od prigodnica spominjem: Melodrama izvađana prigodom 25—godišnjice misništva preuzv. g. dra Ivana Ev. Šarića. Prigodnica u slavu biskupa Jeglića (1897.). Pozdrav preuzv. g. dru Josipu Stadleru. Sastavio je pjesmaricu za mladež: Biserčice. Ta je još u rukopisu, a nalazi se u knjižari St. Kugli u Zagrebu. Komponirao je i jednu misu za 2 jednaka glasa. Za samostan čč. ss. milosrdnica na Dolorosi skomponirao je: Sedam žalosti blažene Djevice Marije i Presvetoj četveroglasno.

Napisao je i: »Povijest crkvene muzike«. Drugo popunjeno izdanje nalazi se u rukopisu kod St. Kuglia u Zagrebu. Surađivao jes muzičkim radnjama u starijim godištima »Vrhbosne«.

Letimice sam spomenuo Hadrovićev glazbeni rad, koji i ako je velik i vrlo zaslužan osobito za vrhbosansku nadbiskupiju, ipak se može smatrati sporednim, ako promotrimo ostali njegov ogromni posao u prvostolnom kaptolu (arhiđakon, predsjednik ženidbenog suda, zamjenik nadbiskupa). Svagdje osjećala se njegova radna desnica. A njegov rad u crkvi, ispovjedaonici, u školi niti ne spominjem. Radio je od ranog jutra do noći, neprestano bio je u poslu.

Svoju četrdesetu godišnjicu boravka i rada u Bosni, proslavio je svečar skromno na oporavilištu u Palama, nedaleko Sarajeva, gdje već odavna boravi.

Ovom zgodom zahvaljujem u ime sarajevskih bogoslova dičnom svečaru za sve što je učinio nama. Neka živi još dugo na svijetli primjer nama mlađima, na korist Crkvi, na ponos našoj Bosni i cijelom hrvatskom katoličkom narodu!

---

† Frano Lederer.

A. G. — Dubrovnik.

Na dan 17. XII. prošle godine nakon oduljeg bolovanja preselio se je u vječnost profesor Mro Frano Lederer, revni i požrtovni trudbenikna polju crkvene glazbe.

Rodio se je 1868. u Stonu kraj Dubrovnika, gdje je proveo svoje djetinjstvo. Gimnazije je svršio u Dubrovniku kao pitomac biskupskog sjemeništa. Bogosloviju je pohađao u Zadru, Gracu i Beču, ali malo pred ređenje odluči, da se kao svjetovnjak posveti glazbi, koju je zatim studirao u Beču, Milanu i Varšavi. Nakon svršenih glazbenih nauka, pun poleta i želje za radom, vratio se je u Dubrovnik, gdje je dugo vremena djelovao kao učitelj pjevanja u hrv. pjev. društvu »Gundulić« i u biskupskom sjemeništu. Uz to je vršio i službu orguljaša u katedrali i u zbornoj crkvi sv. Vlaha. Rado je pomagao kod raznih svečanosti i u ostalim dubrovačkim crkvama. God. 1906. rastao se sa Dubrovnikom i pošao je u Zadar, gdje je preuzeo vodstvo hrv. pjev. društva »Zoranić«. Podjedno bio je i učitelj pjevanja na muškoj učiteljskoj školi u Arbanasima kod Zadra, gdje je ostao sve do završetka god. 1918.

Pošto je već prije bio položio strogi profesorski ispit na bečkom konservatoriju, dobije te godine mjesto profesora pjevanja i glazbe na dubrovačkoj preparandiji, u kojem ga svojstvu nađe smrt.

Osim državne službe, koju je vršio uvijek sa velikim marom i ljubavlju, nalazio je svagdje i uvijek vremena, da gaji i podupire crkvenu glazbu. Radio je to nesebično, iz svog vjerskog uvjerenja i oduševljenja za glazbu.

Tako je u Zadru bio orguljaš prvostolne crkve, a radio je i neumorno oko procvata srednjoškolskog pjevačkog zbora hrvatske gimnazije. U Dubrovniku je njegov rad bio još plodniji i raznovrsniji. Do god. 1925. (časa osnutka »Crkvenog Pjevačkog Zbora«) upravljao je crkvenim pjevanjem u katedrali, crkvi sv. Vlaha i omanjim crkvicama, a svirao je na orguljama skoro u svim dubrovačkim crkvama. Rada se je odazvao pozivu crkvenih pjevača, da im bude jedan od voda i stalni orguljaš. Sve je te poslove obavljao uvijek rado i nesebično, ne štedeći ni vremena ni svojih sila.

Bio je plodan glazbeni pisac i kompozitor. Izdao je »Pouku u pjevanju«, u kojoj je laganim i razumljivim stilom napisao vrlo praktični udžbenik pjevanja za srednje škole. Pouka je usvojena kao školski udžbenik, a upotrebljava je i danas. Pok. profesor Lederer komponirao je veliki broj raznih crkvenih kompozicija, od kojih su nekoje neprekidno na repertoaru dubrovačkog »Crkvenog Pjevačkog Zbora«, a izvode se i po mnogim drugim mjestima. Spominjem n. pr. »Pastorale« za 5 gl. mješ. zbor s malim orkestrom i »Himnu sv. Vlahu« za mješoviti i muški zbor. Uz to je ostavio »Tebe Boga hvalimo«, »Muku Gospodnju« za Cvjetnicu i Veliki Petak, nekoliko Litanija i »Svetotajstvu« i t. d. Komponirao je i dvije dačke operete »Mali ptičari« i »Studentice«, koje su s uspjehom bile izvedene i izvan Dubrovnika.

Vrlom pokojniku je bio priređen na 19. XII. 1931. sjajan sprovod uz silno učešće građanstva. Nakon svečanih zadušnica, preko kojih je dao odriješenje preuzv. g. biskup dr. J. M. Carević, »Crkveni Pjevački Zbor« je otpjevao za prviput »Oslobodi me« od Antonelli-a, koje se je pokojniku na prvoj kušnji silno svidilo, te je bio rekao: »Sretan onaj, kojemu se prviput zapjeva«. Pred katedralom crkveni zbor pjevao mu je također Vilharovu »Nadgrobnicu«. Kvartet dubrovačke filharmonije izveo je drugu točku od »Sedam riječi Kristovih«. Pred stolnom crkvom, s kojom je bio pokojnik tako tijesno povezan i u kojoj je kroz toliko godina vršio zdušno i savjesno orguljašku službu, oprostio se s pokojnikom tajnik crkv. pjev. zbora Lino Šapro. Bilo je još mnogo govora, jer su se svi teško dijelili od iskrenog druga, dobrog prijatelja, vrsnog učitelja i uzgojitelja. Svojim svestranim radom i plemenštinom svog srca ostavio je vrijedni pokojnik sebi najljepšu i trajnu uspomenu. Pokoj mu vječni!

---

† Dr. Andro Torkvat Brlić.

Zvonimir Brlić — Gospić.

Dr. Andro Brlić rodjen je dne 18. III. 1893. u Beču od oca dra Dobroslava Brlića, gradskog fizika u Brodu na Savi i majke Franciske Nebesar, rodjene Češkinje. Osnovne škole učio je u Brodu, a gimnaziju u Požegi i Zagrebu. Medicinske nauke slušao je u Beču i Pragu, gdje je god. 1917. promoviran na čast doktora medicine.

Pokojnik počeo je učiti muziku već za rane mladosti kao dijete od pet godina. Učio je klavir kod orguljaša franjevačke crkve u Brodu Krčmara. Za vrijeme gimnazijskih nauka uči nauku o harmoniji kod požeškog kapelnika Rikarda Krestina. Došavši u Zagreb obučava ga prof. Franjo Dugan u kontrapunktu i ostalim muzičkim disciplinama. Poslije svršenih gimnazijskih nauka naumio je Brlić studirati muziku i posve joj se posvetiti. Polazi zato u Berlin te se upiše na muzičku akademiju, no već nakon prvog semestra odlazi u Beč, da uči medicinu. Nakon godine dana preseli se iz Beča u Prag, gdje svrši medicinske nauke.

Brlić počeo je komponirati već kao gimnazijalac. U njegovoj ostavštini nadjen je rukopis muškog zbora sa solima uz pratnju klavira, datiran god. 1907. (naslov mu je: „Ah zašto plačem?") i jedna „Elegija" za bariton i klavir na Puškinov tekst. Njegova harmonizacija pučke popijevke: „Djaurko lijepa" bila je i nagradjena. U Zagrebu piše: „Vrzino kolo" za mali orkestar, koje je poslije izdao za klavir u nakladi knjižare Kugli.

Osim ovih kompozicija nadjena je u ostavštini velika E-mol simfonija u četiri stavka (treći i četvrti nedovršeni), „Scherzo" u Es-molu za klavir (poslije instrumentiran), „Finale" (točan naslov: „Finale jedne nezapočete i nedovršene simfonije, kao sjećanje moga studija u Pragu!"), dva kvarteta, jedan u D-molu i jedan u E-molu (ovaj posljednji pisan za Lhotskoga praški kvartet. koji ga je u Brodu na gostovanju i izveo u kući ljekarnika Srepla). Za klavir je napisao osim Scherza Humoresku, zatim Hristos se rodi i započeo sonatu u G-duru, kojoj je svršio samo prvi stavak. Za mješoviti zbor je napisao zbirku pjesama [Djaurko lijepa, Ovim šorom jagodo, Kletva, Maro jesi l' se naspala]. Od posljednjih i najljepša kompozicija je muški zbor u F-molu: „Nageljni rdeči", koji je posvetio svojoj ženi Slovenki Mari rodj. Radeščck.

U ostavštini je nadjeno još mnogo drugih manjih ili većih kompozicija, koje nisu dovršene.

---

† Dr. Andro Brlić.

Dragutin Gjurić, ml. — Nova Gradiška.

Nemila smrt ugrabila je opet prije vremena iz naše sredine jednu izrazito muzičku ličnost, dra Andru Brlića. I ako liječnik po zanimanju, bio je pravi glazbenik, te ne samo da je djelovao u organizatornom pogledu nego je i komponirao i to već u mladim danima. U Novoj Gradiški proveo je više od 10 godina i tu je razvijao svoju glazbenu djelatnost, nastojeći oko razvitka i napretka naših slabih muzičkih prilika. Na svim ozbiljnim glazbenim priredbama aktivno je sudjelovao pa su te priredbe baš njegovom zaslugom bile uvijek na visokom glazbenom niveau-u. Bio je vrstan pianista i orguljaš, a rado je svirao i violu, te je vrlo mnogo privatno muzicirao u „ad hoc" sastavljenim gudačkim kvartetima.

Rodio se dne 18. III. 1893. u Beču, a potječe od stare i ugledne brodske porodice Brlića. Škole je polazio u Brodu, Požegi i Zagrebu, a medicinu je pohađao u Beču i Pragu, gdje ju je i svršio. Poslije prevrata došao je kao kotarski liječnik u Novu Gradišku, odakle je u drugoj polovici prošle godine premješten u istom svojstvu u Brinje. Kad je dne 10. prosinca 1931. boravio u Zagrebu, zatekla ga je nagla smrt. Sahranjen je dne 12. XII. 1931. uz veliko saučešće u obiteljskoj grobnici u Slav. Brodu.

S glazbom počeo se pokojnik baviti već kao dijete, a u vrijeme, dok je polazio gimnaziju učio je glazbu kod kapelnika Krestina u Požegi i prof. Dugana u Zagrebu. U isto vrijeme harmonizira već pučke popijevke, kasnije piše muške zborove te popijevke uz pratnju klavira. Prema Široli [Pregled Povijesti hrv. muzike] skladao je još „Vrzino kolo" za mali orkestar, „Jugoslavensku svitu" za veliki orkestar, „Scherzo" za klavir, gudački kvartet i simfoniju za veliki orkestar. Na crkvenom koncertu u Novoj Gradiški dne 8. IX. 1929. prigodom posvete novih orgulja u župskoj crkvi sv. Stjepana izvođena je njegova „Ave Maria" za sopran solo uz pratnju orgulja. Točniji popis njegovih kompozicija ne mogu za sada ustanoviti.

God. 1920. bio je dirigent bivšeg hrvatskog pjev. društva „Graničar", te je u kratko vrijeme podigao zbor na veliku visinu. Na silvestarskom koncertu g. 1920. izvodio je zbor njegove narodne pjesme, od kojih je naročito uspjela „Đaurko lijepa" i „Ovim šorom". Već g. 1921. zahvaljuje se Brlić na toj časti, ali ipak i kasnije sudjeluje na raznim glazbenim priredbama, tako organizira crkveni koncerat prigodom popravka orgulja [16. VII. 1922.], dok je i crkveni koncerat od 8. IX. 1929. u glavnom njegovo djelo. Organizirao je i oratorijski zbor župske crkve sv. Stjepana, koji se razvio iz dobrovoljnog mješovitog zbora za navedeni koncerat. Zbor je priredio 24. XI. 1929. crkveni koncerat s lijepim programom, ali se kasnije uslijed slabog razumijevanja građanstva razišao.

Odlaskom dra Brlića iz Nove Gradiške bio je naš glazbeni život mnogo izgubio. Međutim nitko nije ni slutio, da će nas dr. Brlić tako rano i nenadano ostaviti, u najljepšoj dobi, kad je mogao još mnogo toga stvoriti. Počivao u miru!

Hrvatske pučke popijevke.

Nekoliko kolenda iz Dalmacije.[1]

O. Antonin Zaninović O. P. — Dubrovnik.

(Nastavak.)

Milna na Braču.

1. Dobra večer kući ovoj. — Veleč. don I. Bonacci pribavio mi je i dvije kolende, što se pjevaju u Milni. Tekst i napjeve zapisala je č. sestra Vjekoslava Prešern. Ova se prva pjesma pjeva za Mlado ljeto. Pjevaju je svi skupa u dva i tri glasa.

Lento.

Najpri staroj starješini,
pa okolo svoj družini.
Sve je tiho kano mliko,
o šjor Ivo, naša diko!

I vas hvale ljudi pravi,
da ste i vi čovjek pravi,
Među njima odabrani.

Da li uz ovo još što pjevaju, nije mi poznato.

2. Tri Kralja jahahu. — Pjesma broji 28 kitica, od kojih prvu pjevaju višeglasno svi te je ponavljaju kao pripjev iza svake dalnje kitice. Ostale kitice pjeva samo jedan po posebnom napjevu.

---

[1] U napjevu za pjesmu „Kad se Bog čovik učini" iz Bola, štampanu u zadnjem broju „Sv. Cecilije" pr. godine (str. 213.), potkrala se štamparska pogrješka. Slagar je na početku stavio dvije povisilice, dok mora da stoji samo jedna, jer je napjev u G-duru.

Adagio. Svi:

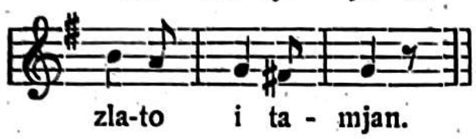

Con moto. Jedan:

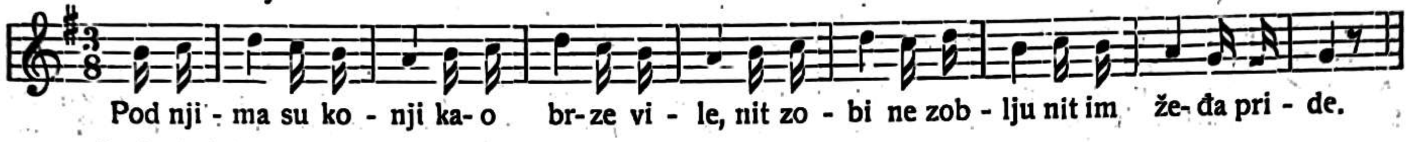

Svi: Tri kralja i t. d.

Vis.

1. Skupno, braćo, zapjevajmo! — U Visu se „ide kolendat“ uoči Mladog ljeta i Vodokršta. Idu dječaci i djevojčice (ženske napose) te odrasli, crkovni pjevači, ako ih ko pozove. Djeca pjevaju bez glazbala, a odrasli katkada uz pratnju harmonike. Tekstove i napjeve zabilježio sam prekolanjske godine prema kazivanju jednoga ondješnjega mladog ali dobrog crkvenog pjevača. Pjesmu pod gornjim naslovom pjevaju za Mlado ljeto i za Vodokršte, ali uoči potonjeg dana uz neke izmjene, koje ću niže spomenuti

Andante sostenuto. *Allegretto.*

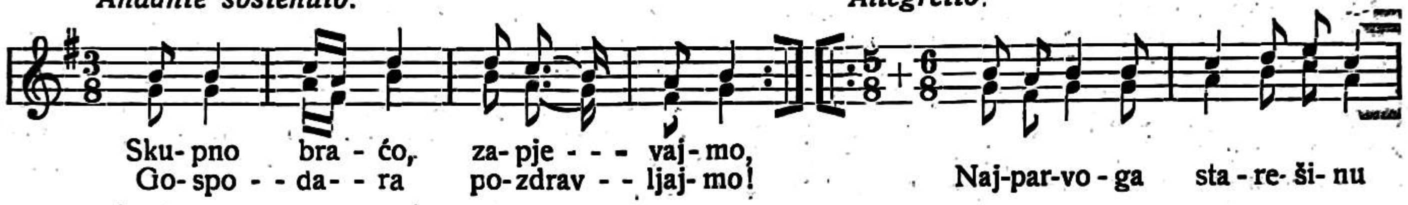

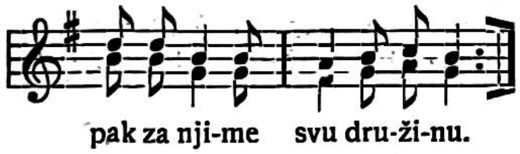

Iza ovog uvoda čestitaju imenice pojedinim članovima u obitelji ovako:

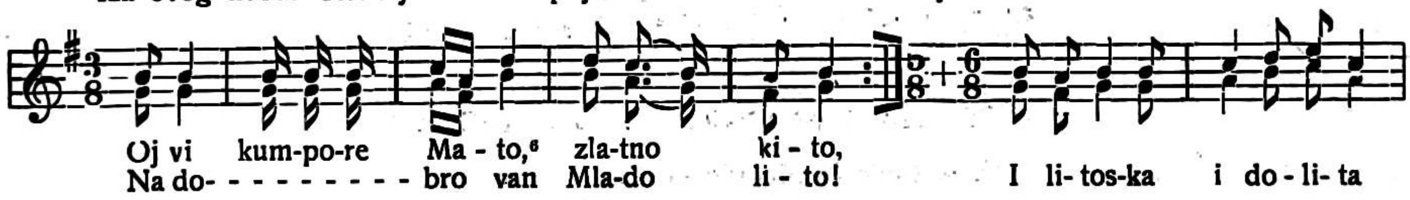

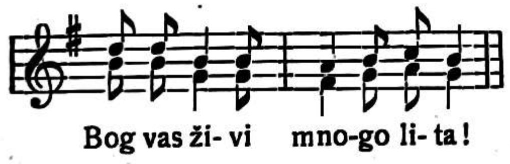

Namjesto ovoga drugog dijela: „I litoska ... mnogo lita“ pjevaju koji put i ovako:

Allegretto.

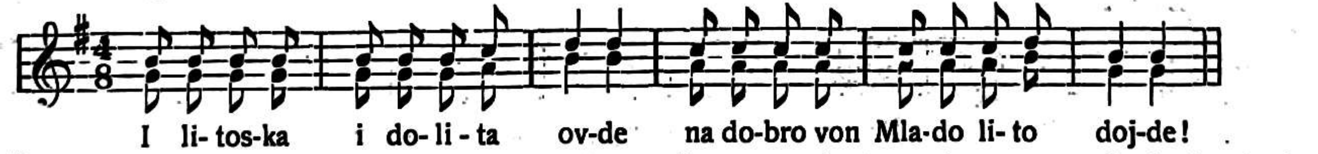

Članove vršnjake oslovljuju namjesto kumpore, kuma sa brate, sestro na pr. „Brate Ive (sestro Kate), zlatno kito, na dobro ti“ i t. d. Kad spomenu sve članove, onda nastavljaju čestitanjem svih božićnih blagdana:

Na dobro van Božić prošo,
Po Božiću sveti Stipan,

Po Stipanu sveti Ivan,
Po Ivanu svi Mladinci,

Po Mladincim Mlado lito,
Vodokaršće stanovito.

Prva četiri od ovih stihova pjevaju kao početak: „Skupno braćo ...“, a dva zadnja kao: „Najparvoga starešinu, pak za njime svu družinu“ (2 puta). Zatim slijedi takozvani brindizi:

---

[6] Ili: Luka, Ante i t. d. Ženskima: Kuma Kate, Luce i t. d.

Udiliti, uzoriti,
Na dobro van dan čest ti!
I butilju urti, burti,
Jer smo žedni kako Turci.
Mi smo vami došli kolendäti,
Da nam date paršurati.

Dva prva i dva zadnja stiha pjevaju isto kao: „Najparvoga starešinu“ odnosno „Po Mladincim“, a dva srednja ovako:

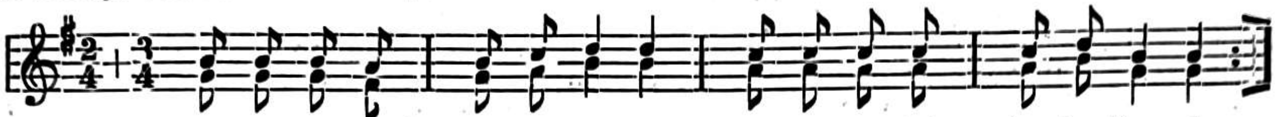

Počekavši malo pjevaju:

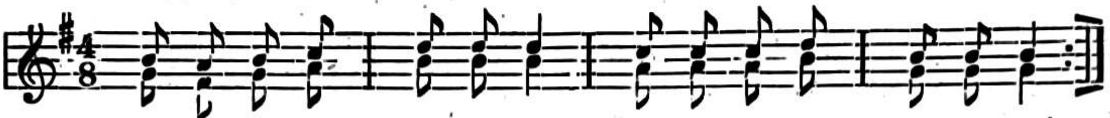

Iza male stanke proslijeđuju po istom napjevu sa stihovima:

Ne čin'te nas stati
Pred vašima vrati,
Jer nas bura lati,
Da idemo spati (2 puta).

Ako im kroz 5—10 časa ne otvore, onda zapjevaju:

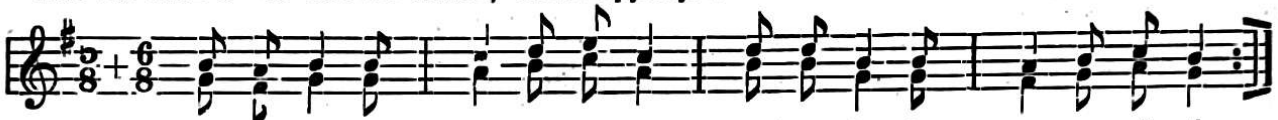

pa otidu zlovoljno i mrmljajući drugoj kući.

2. Tri su Kralja hodila — Uoči Vodokršta pjeva se sve isto kao i uoči Mladog ljeta, samo što se drukčije nazivlje. Ne pjeva se: „Oj vi, kumpore Mate, zlatno kito“ ... nego: „Oj vi, kumpore Mate dobroglasni, na dobro van Vodokaršći“! Čestitavši tako svakom pojedinom članu nastave čestitanjem blagdanâ: „Na dobro van Božić prošo ... Vodokaršće stanovito“. Onda ispustivši „brindizi“ i ostalo započnu:

Mosso.

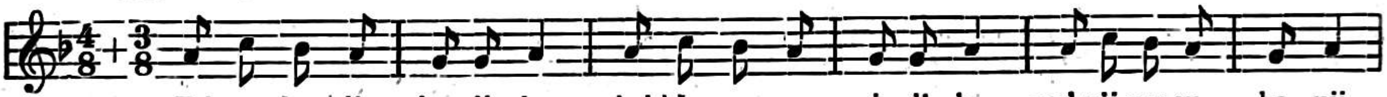

Ostalog teksta ove poznate pjesme spomenuti pjevač nije se sjećao. Zadnji stih svake kitice pjeva ubrzanije. Iza svake kitice pjeva se ovaj pripjev:

Moderato.

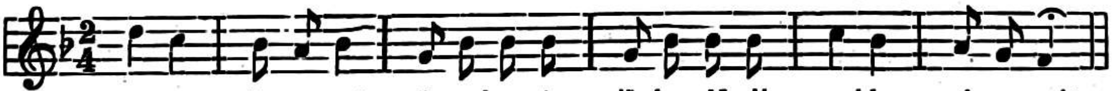

(Nastavit će se.)

Naši dopisi.

Sydney, dne 6. septembra 1931.[1]

Uvjerena sam, da će Vas zanimati, kad čujete o slavnom hrvatskom violinisti. Prije nekoliko tjedana posjetio nas je naime slavni Zlatko Baloković.

Bio je to za nj pravi triumf. Dvorana bila je svakiput prepuna. Mnogo ljudi uopće nije dobilo mjesta. Izvedbom svog programa je pokazao, da je pravi majstor na violini. Medju zadnjim točkama bila je i Schubertova: »Ave Maria«. Svijetla bila su pogašena, a divna se melodija odzvanjala dvoranom, dok je publika zadržavala disanje od straha, da ne izgubi nijednu od onih divnih nota. Divno, odlično. Uvjeravam Vas, da ne ćemo nikada zaboraviti slavnog tog hrvatskog violinistu Z. Balokovića.

---

[7] Ovaj napjev nije ni viški ni pučki, već je uzet iz pjesme: „Još Hrvatska ni propala“, dok mi živi smo“. Vidi Klaić, Hrvatska pjesmarica. (Izd. Matica Hrvatska. Zagreb 1893.), str. 3.

[1] Taj dopis nam je dostavio vrli naš starina i rodoljub, istarski prvak prof. Vjekoslav Spinčić, a poslala mu ga njegova nečakinja iz Sydneya. Zahvaljujući mu na toj pažnji, molimo ga da primi našu toplu hvalu.

Poslužila mi sreća, da sam s njime mogla izmijeniti nekoliko riječi. Vrlo je otmjen i prijazan u razgovoru. Pripovijedala sam mu, odakle je moja mila majka i on mi je odvratio, da pozna one krajeve. Odvažila sam se, da mu spomenem i Vaše ime. Dragi striče, na licu mu se odrazila velika radost, rekao mi je, da Vas dobro pozna i ako ne lično. Vrlo Vas cijeni i pripovijedao mi je mnogo o Vašim djelima, tako, da se sada još i više s Vama ponosim. Umolio me je, da Vam pošaljem usrdne njegove pozdrave.

Žalibože nismo mogli, da prisustvujemo njegovim zadnjim koncertima. Radovali smo se, kad smo čuli, da će koncertovati i u ostalim, australskim gradovima. Mogli smo čuti njegovo divno sviranje i na radio kod tople peći. Slušali smo silne aplauze i buru odobravanja, koje je trajalo po više minuta. Nakon ponovnih aplauza iznenadio je svoje slušatelje lijepim govorom u perfektnoj engleštini. U tom oprosnom govoru pohvalio je našu divnu domovinu i ovdašnji narod.

I tako je otišao iz Australije slavni violinista. Mi se ovdje nadamo, da će se opet k nama vratiti.

U Vašem listu spomenuli ste Kubelika. Slušali smo ga prošle godine, kad je bio ovdje. On je veliki violinista, ali se na njemu opaža, da već pomalo stari. I njegova je tehnika velika i odlična, ali kao da se opaža, da nije više mlad, što se za umjetnika uvijek zahtijeva. Ipak priznajem, da spada među najveće violinske umjetnike današnjeg vijeka. Mi smo ga ovdje vrlo rada slušali, a i sada slušamo njegove koncerte na gramofonskim pločama.

Eddy Farran (Ferlan).

Mostar, dne 1. januara 1932.

Početkom ove školske godine nastavio se je rad i u cecilijanskom zboru. Mnogi članovi napustili su zbor radi premještaja, no još ih je više nadošlo. Zbor je pjevao svake nedjelje i blagdana kod građanske mise, zatim na državne svetkovine a i kod drugih prilika obično stare pjesme i mise, no naučio je i priličan broj novih. Mimo druge spominjem i P. H. Sattnerovu: »O divni štite Djevica« (mješ. zbor i orgulje). Za vrijeme građanske mise, čuli smo također više puta izvrsnog tenoristu gosp. dra Jakšu Milkovića, koji je pjevao mnoge pjesme solo uz pratnju orgulja.

Ove se je godine već u deset sati u tajinstvenoj badnjoj noći počeo svijet sakupljati u crkvi, da uhvati zgodno mjesto, pa da uzmogne što korisnije sudjelovati sa svećenikom kod mise, a ujedno i slušati pjevanje mješ. cecilijanskog zbora. Nijesu tu bili samo katolici nego gotovo polovica bila je inovjeraca, koji dolaze svake godine da slušaju propovijed, pjevanje i gledaju funkcije, koje se zbivaju kod oltara. Ove je godine, pošto je bilo vrijeme veoma povoljno, crkva bila dupkom puna, a veliki broj svijeta nije ni mogao u crkvu.

Polnoćku služio je dr. Ivo Marinčić s asistencijom. Zbor je izvodio M. Filkea misu u F-duru uz pratnju orkestra (svirači iz vojnog orkestra i od cecilijanaca) i orgulja (dr. O. Ignacije Jurković) pod ravnanjem kapelnika vojne muzike gosp. J. Švestke. Ova misa upravo kao da je pisana za ovaj zbor gledajući na jačinu zbora. Pojedini pjevači i pjevačice bili su veoma dobro uvježbani, te je svaki suvereno vladao sa svojim glasom. S osjećajem pazilo se na sve dinamičke znakove, što me je iznenadilo i obradovalo. Solista gosp. Đula Kramer izveo je vrlo lijepo solo: »Et incarnatus est«. U misi najbolje se je pokazala snaga zbora u preciznoj izvedbi Sanctusa i Benedictusa.

Vrlo je lijepo izveden Iv. Zajčev duet: Huc pastores (tenor g. Juričević, bariton gosp. Matišić) uz pratnju orkestra, zatim U se vrime godišta, Oj Betleme, Tri kralja jahahu (mješ. zbor i orgulje). Svaka čast pjevačima i pjevačicama, glazbenom vodi o. Ignaciju i kapelniku vojne muzike.

Na Božić u 8 sati bila je pontifikalna misa biskupova. a na koru opet nam se je pojavio naš muški zbor pjev. društva »Hrvoje« sa: »Jurve zlatno« (božićna pjesma od Šubira) i staroslavenskom Kuklinom misom pod ravnanjem sadašnjeg društvenog dirigenta g. Đule Kramera. Zbor premda malen radi toga, što mnogi pjevači nisu došli, pjevao je dosta dobro. Na dinamiku, na što g. dirigent osobito pazi, ove se je godine više pazilo, gledajući na dosadašnja izvađanja ove mise. Nadamo se, da će »Hrvoje« još koji put nastupiti, a bilo bi nam veoma drago, da bi bar jedampůt svaki mjesec pjevao i na građanskoj misi.

Bogoslovski zbor pod ravnanjem dra o. Ignacija Jurkovića ove godine agilnije radi. Broj pjevača narastao je na dvadeset i dva. Zbor je pjevao na blagoslovima, preko devetnice sv. Franje i oktobarske pobožnosti mnoge pjesme troglasno. Osim starih naučio je priličan broj novih, od kojih neke spominjem: Ave mater Salvatoris, Diffusa est (zbirka Novakova), Prejasna Kraljice (Kolb), Dobri Kriste (Hribar), Ko noć šutiš (Canjuga), O Franjo (Pjev.).

Djeca osnovne škole čč. sestara milosrdnica i ove godine pjevaju na svojoj misi u 8 sati. Pjevaju gotovo sve lanjske pjesme uz pratnju orgulja, a dok su ih priličan broj i novih naučili. Dobro paze na ritam i dinamiku te veoma skladno pjevaju, da ih je milota slušati. — Koliko je to veće uživanje, kad cijela crkva pjeva, što se u nas ne može čuti?!

I među pukom se je radilo dosta i to sa uspjehom. To što danas velik broj puka znade mnogo pjesama, zasluga je vlč. o. Bone Jelavića i o. Gaudencija Ivančića, za kojih su osobito ženske pjevale kod pučke mise uz pratnju orgulja. Danas kad bogoslovi pjevaju na blagoslovu poslije pučke mise zajedno s njima pjeva i veliki dio puka.

Vlč. o. Gaudencije opet se vratio u Mostar. Nadam se, da će opet nastaviti svoj rad među pukom, pa ćemo doskora čuti i čitav narod gdje pjeva u crkvi.

Fra Bruno Adamčik, bogoslov.

Konjic, dne 6. januara 1932.

Kako je već javljeno u »Sv. Ceciliji«, pred godinu je dana veleč. o. Božo Bubalo organizirao pjevački zbor u Konjicu. Bez kakve galame i reklame, tihim i neumornim radom zbor je dalje dotjerivao i povećavao. Sada zbor broji preko trideset dosta dobro uvježbanih pjevača i pjevačica. Do nedavno taj

zbor nije imao i svojih pravila, pa je i to pred kratko vrijeme učinjeno i upopunjeno. Tom se je zgodom pjevačko društvo prozvalo: »Zborom sv. Cecilije«.

Zbor je više puta sa svojim skladnim pjevanjem u crkvi uljepšao službu Božju. Na polnoćki lijepo je izveo u mješ. zboru krasnu starohrvatsku misu od o. K. Kolba i još neke božićne pjesme po harmonizaciji Fr. Dugana. Skladno pjevanje privuklo je u crkvu i mnoge muslimane i pravoslavne.

Na raznim zabavama zbor je također sudjelovao, a na Silvestrovo pod ravnanjem svoga zborovođe o. B. Bubala priredio samostalno uspjeli vokalni koncert. Na programu su bili komadi za mješ. zbor i to: 1. Julije Laas: Domovino; 2. A. Hajdrih: Morje adrijansko; 3. Iv. Ocvirk: Noć na Savi; 4. M. Vilhar: Večerna; 5. St. St. Mokranjac: Kozar; 6. Iv. pl. Zajc: U boj; 7. P. H. Sattner: Poziv k pjevu; 8. Vinko Vodopivec: Žabja svadba. — Sve točke programa izvedene su na sveopće zadovoljstvo publike. I ovom zgodom zbor je dobio novih simpatija i pohvala. **Fr. T. M.**

Sarajevo, dne 20. januara 1932.

Veliki crkveni koncerat u Sarajevu. Jubilarnu godinu naše nadbiskupije otpočesmo prvim crkvenim koncertom u restauriranoj Prvostolnici. Na 14. I. 1932. godine navršilo se upravo 50 godina, kako je u Bosnu došao neumrli naš velikan pokojni dr. Josip Stadler, prvi nadbiskup vrhbosanski. Njemu u slavu je i priređen ovaj duhovni koncerat, kako je na početku programa istakao sam preuzv. gosp. dr. Ivan Ev. Šarić. Zahvalio je ujedno našemu vrlome pjev. društvu »Trebeviću«, koje je sav prihod darovalo za renoviranu Prvostolnicu. Iza toga započela je izvedba programa.

1. Melvil: »Christus natus est nobis« pjeva ženski zbor zavoda sv. Josipa. Sam komad pun pastoralnih motiva ugodno se doimao slušateljstva. Sonoran, iskristaliziran, naravan, no otmjen i poliran solo sopran mnogo je doprinio cjelokupnom uspjehu zbora. Ritmizacija, vokalizacija, promišljena ekonomija glasa, nijansiranje dinamičkih zahtjeva predstavilo je najvjernije muzički niveau ženskog zbora zavoda sv. Josipa. Sumarno: iznenađenje, estetsko uživanje, ponovna afirmacija umjetničkog shvaćanja našeg vrsnog zavoda sv. Josipa.

2. F. Koenen: »Ave verum corpus« pjeva ženski zbor sv. Vinka pod ravnanjem č. s. Lujze Kozinović. Prvi naš ženski zbor nije ovaj put bio na svojoj uobičajenoj visini. Ipak je izbijao u glavnom značaj snažne muzičke desnice č. s. Lujze.

3. Krsto Odak: Staroslavenska misa op. 12. za mješ. zbor i orgulje izvodi mješ. zbor hrv. pjev. društva »Trebević«. Zbor kvalitativno i kvantitativno prvi u našemu Sarajevu. Sopran je osvajao publiku ekzaktnim vođenjem svoje dionice. Kulminirao je šetajući visokim putevima kompozicije. Značajni su altovi »Trebevića«. Tenor otmjen, fin, no disproporcionalan u registriranju basova i soprana kod fortissima. Basovi su ponos i dika »Trebevića«. Subas »d« nije samo pro forma zaželjen na koncu »Gospodi pomiluj«. Basisti su ga svijesno izveli. Na orguljama je sudjelovala gđica Josipa Crnobrat. Možda je trebala mjestimice preciznija izradba orguljaškog parta. Gosp. Demetar je prema svojim silama anatomizirao cijelu partituru, odvagnuo sretno dinamsku snagu čitavog ensembla. Trud se kretao u detaljiziranju melodične fraze s jasno zacrtanom finesom zadovoljiti umjetničku stranu kompozicije, stoga karakter same kompozicije — molitva nije mjestimice izbijao. Naravno za produbljivanje takve kompozicije nužna je izvjesna suptilnost liturgijske duše, koja a priori jamči za siguran efekat. U tom smislu trpila je i sama izvedba. Zbor je inače afirmirao svoj renome, kako sam opširnije u »Kat. Tjedniku« prikazao. Imponiralo je naročito vladanje publike. Lijepo, smireno, pobožno. Organiziranje uzorno. Sve je teklo zamjernom finoćom i redom i ako je bila neočekivana masa svijeta. Mnoštvo se vraćalo zadovoljno kućama. Koncerat je u punoj mjeri uspio. Nemamo istina maestra Dugana da nam svečanom igrom otvori i zaključi koncerat, ali malo pomalo bit će i to. Uspjeh zainteresovanih je doličan, potpun. Naša je pak želja da češće osjetimo ljepotu i dubinu crkvene muzike na ovakvim koncertima. **Božidar Bralo,** bogoslov.

Glazbena literatura.

P. Hugolin Sattner: V kripti sv. Cecilije. Op. 45. Kantata za tenor solo, mešan zbor in orkester. Edicija Glasbene Matice v Ljubljani. Cijena 40 D.

Prekrasne riječi P. Krizostoma Sekovanića, koje su duboke svojim sadržajem, a blage i mile izražajem, odjenuo je časni starina P. H. Sattner u adekvatno muzičko ruho. To nam izrazuje već uvod u kantatu blagim melodičkim i ritmičkim kretnjama, koje u svojim težnjama sve to jače gradiraju i postigavši svoj vrhunac, čujemo njihove molbe glas: »Tiho, tiho, da se ne zbudi! Cecilija spi«. Tima riječima nastupa zbor i ostaje nam dalje vjerni tumač muzičkog izražaja, koji je izdašan i zanimljiv.

U mirnoj liniji, sa širokim i blagim melodijama, karakterističkim ritmom, snažnom harmonijom, koja imade mjestimice i moderno obilježje, teče muzički izražaj sve to jačom snagom, no ne po dinamici, već po svojoj specifičnoj vrijednosti.

Dalje se pojavi uz zbor i tenor solo, koji pjeva čeznutljivo »Kot bi smrt šla mimo nje, ne da bi ji zdrobila srce«. Slijedi sada izražaj još jači, modulacije smjelije, ritam bujniji, kompozitor nam govori glavnu riječ, koja melodijom dominira. Ženski zbor: »Pa smo preglasno molile in jo zbudile« imade mnogo karakteristike osobito harmonijske, a stavak tenor solo i zbor imade mnogo dramatskih momenata, napose je dramatski jako mjesto:

»Cecilija, Cecilija«, i »pred Valerijanom ko strmel je vate zavzet ob uri poroke«.

Kantata svršava sa fugom na riječi: »Daj nam pesem solnca in zvezd ki plemeni ti srce, daj nam pesem zlatih cest, ki v nebesa hite«.

Ovo djelo svojom snažnom koncepcijom ostavlja osobiti utisak. Sve je izrađeno sigurnom majstorskom rukom. Dionice su vođene naravno, a odlikuju se spjevnom i plemenitom melodijom i bujnim ritmom. Harmonija je blaga, pa i onda kad prelazi u modernistički izražaj.

Djelo pokazuje majstora, koji lako stvara, piše iskreno kako osjeća i vjerni je odraz njegove duše, samo nije njegovih godina. Nikad ne bih rekao, da je to vrijedno djelo stvorio čovjek tih visokih i časnih godina, jer tu kompoziciju uz religioznu ljepotu, toplinu njegova srca, riješi još ton proljetne svježine.

Franjo Lučić.

P. Hugolin Sattner: Božičnice, za samospev, mešan zbor in orgle.

Pod tim naslovom donaša autor šest božićnih kompozicija. Sve su pisane u lakom stilu, pune su invencije, a iz svih izbija vedri pučki kolorit. Samopjevi se odlikuju melodijom široke linije, a zborni dio naravnim harmonijama i spjevnim dionicama. Arhitektonika tih kompozicija je dotjerana i jasna (prevladava dvodijelna mala pjesma) i veoma je podesna za izražaj božićnjeg veselja. Orguljaška pratnja je većinom samostalna i svuda jednako zanimljiva i karakteristična. Osobito su lijepe melodijom i zanimljive karakterističnom harmoničkom figuracijom pjesme: »Blažena noč«, »Noč božična sveta noč«, i »Zvonček, zvonček doni«. Kompozicije je izdala Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, Partitura 20 D, glasovi à 4 D. Toplo preporučamo. **Franjo Lučić.**

Stanko Premrl: Dve božični. Prva »Le spi, le spi, nebeško Dete Ti« pisana za mješoviti zbor i orgulje, imade mnogo božićne poezije. Pastoralni izražaj dvoglasja (sopran i alt) djeluje osobito ljupko, a opetovanjem svojim dobiva kompozicija potrebnu jedinstvenost. Izražaj zbora je jednostavan, ali odgovara stilu kompozicije i ostavlja dobar utisak (usporedna kvinta kod riječi »Te čaka« nema nikakvo naročito značenje). Orguljaška pratnja je mirna harmonija, koja oživljuje pojedine dionice karakterističnom figuracijom »ad modum continuum«.

Druga božićna »O ve lesene jaslice« i ako nema dovoljno karakteristike imade lijepu i laku melodijsku liniju, izuzevši položaj tenorske dionice, koja je otišla nebu pod oblake, da se sa sopranom uzmogne vratiti u paralelnoj kvinti. I taj je zbor inače za izvedbu prikladan i zahvalan, jer dolazi svaka dionica do potpunog melodijskog izražaja.

Kompozicije je izdala Jugoslovanska knjigarna u Ljubljani, a stoje 3 D. Preporučamo.

Franjo Lučić.

Breda Šček: XX Tantum ergo ad quatuor voces inaequales. — Dobije se u katoličkoj knjižari (Libreria cattolica) u Gorici (Gorizia) za 6 lira. — Skladateljica razvija u zadnje vrijeme veliku djelatnost. Prošle je godine pjevala na Tartinijevom konservatoriju u Trstu dva svoja samospjeva, a orkestar konservatorija izvodio je njezinu »Málu suitu« (Pastorale, Intermezzo, Sarabanda i Marcia) za gudački orkestar. Mnogo radi ona i na polju crkvene glazbe, što svjedoči i zbirka od 20 Tantum ergo za mješoviti zbor. To su jednostavno pisane kompozicije, koje će dobro doći osobito slabijim zborovima i dobro će zvučiti.

Raffaele Casimiri: Sacri Concentus. Vol. VI. Edizioni »Psalterium« Roma, Piazza S. Giovanni in Lat. 4. Cijena 12 lira.

U VI. svesku svojih kompozicija pod gornjim naslovom donaša nam Mons. Raf. Casimiri jedanaest kompozicija za razne prigode.

I. L i t a n i a e L a u r e t a n a e (G-dur) za alt, tenor i bas uz pratnju harmonija ili orgulja. Te su litanije pisane u tri dijela. (a — Kyrie eleison; b — Sancta Maria; a — Agnus Dei.) Svaki je dio izrađen na način strofnog pjevanja.

II. D i x i t D o m i n u s D o m i n o m e o. (B-dur) za alt, tenor i bas uz org. pratnju. Kompozicija počne intonacijom I. strofe psalma Dixit« prema gregorijanskom koralu, dalje nastavlja zbor, koji na prokomponovani način donaša sve neparne strofe, dok parni ostaju vjerni svojoj koralnoj tradiciji. Stil je jasan mjestimice prelazi u polifoniju.

III. A v e R e g i n a c o e l o r u m, za dva glasa i orgulje (F-dur). Dionice se odlikuju lijepom i plemenitom melodijom, koja u provedenoj imitaciji dolazi još većma do izražaja. Kompozicija je za izvedbu veoma zahvalna, jer uz malo truda daje mnogo.

IV. O q u o t u n d i s l a c r i m a r u m, himnus za korizmu. Pisan je za dvoglasje i orgulje. Parni versovi nose koralnu melodiju (mod. II.). Cijela kompozicija imade mnogo karakteristike, osobito njezin melos.

V. T e r r a t r e m u i t, uskrsni ofertorij za mješoviti zbor uz pratnju orgulja. Kompozicija je snažnog izraza, a resi ju odlična polifonija. Tema »Alleluje« svršava reperkusijom. Pisana je u G-duru.

VI. Q u a m d i l e c t a t a b e r n a c u l a t u a, motet (u Es-duru) za troglasni muški zbor i orgulje. Radnja je polifona, imade plemeniti izražaj, melodije su ljupke, motivi obrađeni sigurnom tehnikom.

VII. I n v e n i D a v i d, ofertorij (G-dur) za troglasni muški zbor i orgulje. Dionice su vođene glatko i melodiozno.

VIII. V e n i c r e a t o r S p i r i t u s, himnus za dvoglasje i orgulje. Za parne versove himnusa uzeta je gregorijanska melodija (Tonus VIII.). Izvedba je laka i zahvalna.

IX. Antiphone »U n g u e n t u m i n c a p i t e« i »F i r m e t u r m a n u s t u a« za konsekraciju biskupa, obe su pisane za troglasni muški zbor i orgulje. Neki dijelovi pjevaju se koralno. Obradba je obih antifona zanimljiva i ostavlja osobiti dojam.

X. J u s t u s u t p a l m a f l o r e b i t, graduale za uskrsno doba. Pisan je u G-duru za troglasni muški zbor i orgulje. Ova kompozicija imade mnogo interesantnosti i originalnosti, kako u konstrukciji tako i po svojim melodijama. Solo melodije su osobito pročućene, pune iskrenosti i plemenitog izražaja. Melodija »Justus germinabit«, pa »et florebit« daje i kaže mnogo.

XI. L a e t a t u s s u m, psalam 121. u Es-duru, pisan za alt, tenor I., II. i bas, i or-

gulje. Kompozicija je po svojoj koncepciji i izradbi osobite kvalitete. Teme se odlikuju melodioznošću i ritmom, a obradene su glatkom i neprisiljenom polifonijom. Solističke melodije su od snažnog dojma, u njima se očituje duboko značenje stare poezije. Melodija »Jerusalem quae aedificatur« djeluje svojom hipoeolskom karakteristikom bolno i čeznutljivo.

Kako se vidi sve prikazane kompozicije jesu odlične radnje. Njihova melodija, harmonija, arhitektonika, tematska obradba, vođenje dionica, samostalna orguljaška pratnja, pokazuje solidnog majstora, koji ne kombinira, već stvara umjetnička djela. **Franjo Lučić.**

Vladimir R. Gjorgjević: Srpske narodne melodije (Predratna Srbija). — Vel. 8. str. 150. Vlastita naklada. Izdanje izdavačke knjižarnice Gece Kona u Beogradu. Cijena 100 D. — Odlični sabirač srpskih pučkih popijevki, koji je nedavno (god. 1928.) izdao među publikacijama Skopskog Naučnog Društva vrlo lijepu zbirku od 428 melodija iz Južne Srbije (gl. ocjenu dr. Pavla Markovca u »Sv. Ceciliji« od god. 1928. str. 96), iznenadio nas je gornjom zbirkom, koja sadržaje 597 melodija iz predratne Srbije. Vrijedni taj radnik na polju sabiranja naših pučkih popijevki, posvjedočuje, da u mirovini neprestano radi i uređuje ogromnu svoju zbirku. Nekako se čudno doimlje čovjeka, koji znade, koliko dragocjeno blago sadržavaju ti njegovi zapisci, kad on na završetku svog predgovora pripominje, da je bilježenje tih melodija započeo još prije 40 godina, a da je sve zabilježio, putujući po Srbiji o s v o m t r o š k u. Kako, da se ne nade vrelo, iz kojeg bi se poduprli nesebični radnici, koji dolaze među naš puk, da bilježe naše pučke melodije, koje su, što sami znamo, od vanredne cijene ne samo za našu glazbu, već koje sa zanimanjem proučava, i kojima se divi i strani muzički svijet! I ovaj zadnji svoj zbornik, morao je Gjorgjević da izda u vlastitoj nakladi. Hvale je vrijedno, da mu je Ministarstvo Prosvjete za izdanje tog zbornika podijelilo potporu od 10.000 D., no time jedva će biti pokrivena trećina troška, dok će mu trud oko sabiranja ogromne te građe morati nagraditi idealna ljubav, kojom je radio na tom polju čitavog svog života, poput svojih predšasnika Franje Žavera Kuhača, Ljudevita Kube i drugih.

Dugogodišnji ratovi u nedavnoj prošlosti nisu ostali bez utjecaja na našu narodnu muziku. Evo što kaže Vl. Gjorgjević u predgovoru svog zbornika: »Danas se po selima Srbije teško čuje narodna pesma, a i narodni muzički instrumenti vrlo su proređeni. Sad se već retko gdje po selima svira u duduk (svirala) ili drugi koji instrumenat. Njih je zamenila ili harmonika ili violina ili klarinet ili drugi koji instrumenat. Na tim instrumentima izvode se sada po selima gotovo isključivo varoške igre i pesme.«

Gjorgjević je te melodije počeo bilježiti, kao što smo to već spomenuli prije 40 godina. Najprije počeo je to u svom rodenom kraju i njegovoj okolici, a kasnije je postepeno išao sve dalje.

Vrlo je važno, što je Gjorgjević osim melodija pučkih popijevki, zabilježio i melodije, koje se izvode na narodnim instrumentima. To su gusle, duduk (svirajka, svirala, frula), dvojnice, golemo, srednje i malo gajde i cevara. Cevara bila je nekada u cijelom svrljiškom kraju vrlo rasprostranjena, no danas se jedva za nju i znade. Cevara je spoj duduka i kavala, to jest, gornji je njezin dio isti kao i kod kavala.

Pisac se u predgovoru osvrnuo i na bilježenje nekih melodija. Melodije iz sreza svrljiškog, okruga timočkog, naročito su teške za bilježenje, jer svojom nesavršenošću, kako u sklopu tako i u intervalima, modulaciji i ritmu, teško se podvrgavaju modernom načinu bilježenja. Negdje bilo mu je teško, da se snadje u bilježenju melodija samo zbog izvjesnih, tudjih tonova u njima. U takvim slučajevima je g. Gjorgjević melodiju zabilježio u skali, kojoj ona pripada, a tonove, koji su joj tudji, zabilježio je onako, kako oni zvuče.

U nekim krajevima (naročito u svrljiškom) postoji i sitnija razlika od tona do tona, nego što je današnja muzika ima. Tu je g. Gjorgjević iznad svake ove note, koja zvuči nešto više nego je zabilježena, stavio krst (+), a iznad note, koja zvuči niže no što je zabilježena crtu (—). Ako u melodiji ima više raznih taktova, g. Gjorgjević ih je sve u početku naznačio. Kod nekih melodija nije uopće obilježivao takt, ili ih je podijelio isprekidanim taktnim crtama na izvjesne grupe. Zanimljivo je što g. Gjorgjević piše o uvodima i završetcima nekih pjesama. Ima uvoda i u samo jednom tonu, koji je nejasan po visini i nekako razvučen. Taj uvod nije sastavni dio ni pjesme ni melodije, pa ga i nije bilježio. Neke melodije ponavljaju se bez završetka dok traje tekst pjesme, pa tako ostanu bez završetka. Pa ni igre, koje se na instrumentima sviraju, nemaju pravog završetka. Kad na pr. gajdaš hoće da prestane svirati, on digne sve prste sa gajdunice ili sa dipala, a u istom trenutku pritisne jače mješinu, a svirač na duduku dune jače u duduk i pusti kakav piskavi ton. U mnogim krajevima završetci melodija dobivaju i jedan usklik »i!« neodređene visine (gl. br. 219, 221, 222, 223, 226, 234 i t. d.).

G. Gjorgjević ističe, da u nekojim krajevima, naročito istočnim, ima i dvoglasnog pjevanja.

Ne možemo, da se ovdje upuštamo u podrobno promatranje te vanredno bogate i stručnjački uređene zbirke srpskih narodnih melodija. Dragocjeni je to izvor za proučavanje pučke muzike, za kojim će radosno posegnuti svi muzičari i oni, koji se bave proučavanjem našeg narodnog blaga. Ima tu mnoštvo raznih obrednih pjesama (Dodolice, Kraljice — Kraljičke, Krstonoške — Krsti, Koledarske, Uskrsne), zatim mnoštvo svadbenih popijevki, tužbalica, zatim pjesama kod žetve, pri kopanju, na prelu i mobama i t. d. i kod raznih drugih zgoda. Kod svake je pjesme označeno, gdje je zabilježena. Ima tu vrlo originalnih i lijepih melodija. Tako na pr. igra na duduku pod br. 49 iz Lapatinaca (srez jablanički, okrug vranjski). Prva četiri takta imadu za podlogu dominantnu harmoniju (e-dur), druga četiri takta toničku harmoniju, treća četiri takta h-dur te svršavaju dominantom h-dura. Slijedećih dvanaest

taktova počinje sa e-durom. Dalja četiri takta držana su u a-duru, ali se čini da svršavaju u d-duru. Zadnja četiri takta su opet u a-duru i svršavaju karakterističnim kratkim uzvikom na jedan ton, koji nije siguran (možda oktava, možda mala, možda velika septima). Isto je tako interesantna i igra pod br. 50. Spomenut ćemo i pjesmu pod br. 185 iz Suračeva (srez dužnički, okrug pirotski), koja bi se mogla možda zgodnije ovako zabilježiti:

M. M. ♩= 90.

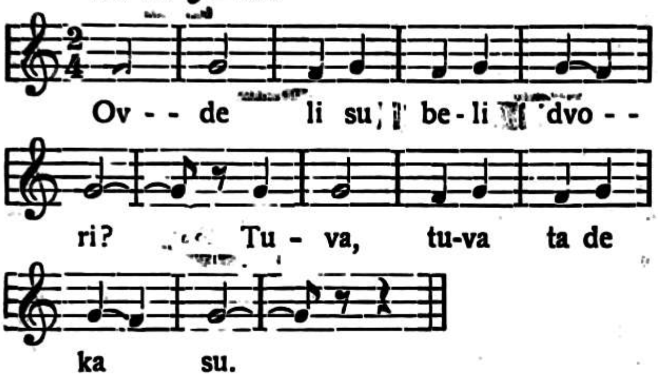

Nota na slog »Tu« ne mora biti polovina, nego pjevači polovinu na slog »ri« riječi »dvori« drže po svoj prilici još jednu četvrtinu (ili osminu s osminom pauze) u slijedećem taktu, u kojem druga četvrtina pada na slog »Tu«. Kod te melodije zabilježena je tobožnja druga dionica. No to nije dionica nekakvog dvoglasja, nego jedan dio pjevača pjeva istu melodiju tako, da kod gdjekoje note načini promjenu (varijaciju), koja se istodobno pjeva s originalnom melodijom. To je tako zvana »heterofonija«. Toga ima sva sila kod pučkih popijevki u Bosni, a taj način pjevanja ima ondje i svoje ime: ako se dobro sjećam, naziva se taj način »udvajanje«.

Vrlo je zanimljiva melodija pod br. 309, koju je g. Gjorgjević ovako zabilježio:

M M ♩= 110.

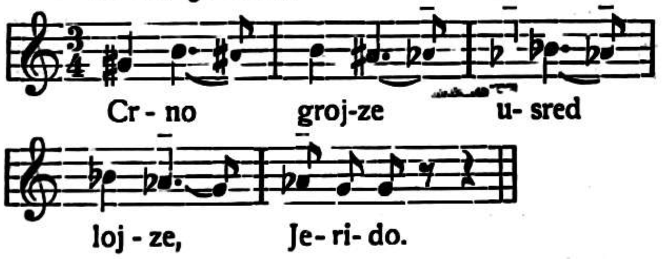

Da je on u prvim dvim taktovima pisao as - ces - b, mjesto gis - h - ais, onda bi ta melodija jasno dokumentirala isti karakter, što ga imadu istarske melodije. Istotako melodija pod br. 315. ne bi trebala da ima predznačena ona četiri b, nego bi se svakiput morao označiti ton as.

Kao u svom prvom zborniku: »S r p s k e n a r o d n e m e l o d i j e« iz Južne Srbije, tako je g. Gjorgjević i u tom svom najnovijem zborniku zabilježio sve melodije jasno i pregledno. Već je dr. P. Markovac, govoreći o prvom zborniku istaknuo, da on kod zapisivanja ne rabi one komplikovane ritmičke kombinacije, koje su se uobičajile kod zapisivanja južnosrpskih popijevaka. Da li ovaki komplikovani ritam nije često svojevoljno zabilježen, teško je ustanoviti. Svakako je g. Gjorgjević u tom pogledu začudo jednostavan, prevladavaju ritmički čvrste forme, dok u slučajevima neodredivog ritma, čini jedino ispravno bilježivši melodije bez razdiobe na takte. Time je mnogo bolje sačuvao slobodu ritma melodije, nego problematičnim trpanjem u neke nesimetrične taktove. G. Gjorgjević je podjedno nastojao, da izostavi suvišne ukrase, što ih narod i prečesto upotrebljava. Učinio je to, samo da se potpuno jasno očituje jezgra i pravi sadržaj tih melodija. Ipak je on kod toga nastojanja savjesno zabilježio normalno štampanim notama melizme, koji su bitni za karakter i liniju melodije. Istotako je na raznim mjestima zabilježio i melizmatičke ukrase (predraz, mordent i dvostruki predraz). Kod melodija i igara, što ih izvode instrumenti, pomno je zabilježio i ukrase, jer su u tom slučaju bitno sredstvo izražaja.

Ukratko moramo priznati, da nas je ta dragocjena zbirka iskreno obradovala. Preporučujemo je stoga najtoplije svim onima, koji se zanimaju za pučku muziku. Njom će se moći okoristiti ne samo kompozitori i praktični muzičari, već i svi oni, koji se bave muzičkom folklorom.

Muzičar. Glasilo »Saveza muzičara u Kraljevini Jugoslaviji. — Izlazi jedamput mjesečno, pretplata godišnje 48 D.

U br. 11. je na prvom mjestu slika i članak o zaslužnom umjetniku i pedagogu Umbertu Fabbriu povodom 25. godišnjice njegovog umjetničkog, pedagoškog i organizatorskog rada. V a s i l i j e M i r k piše pod naslovom: »Nešto o repertoarima« o potrebi notnog domaćeg repertoara. Sve naše muzike te salonski i slični orkestri kao da takmiču medjusobno, tko će svirati više tudjih i najmanje naših komada. Pisac spominje jedan prvorazredan salonski orkestar, koji je imao u svom repertoaru od 1087 samo 31 jugoslavenskih, a 44 slavenskih komada. Trebalo bi zato pokrenuti redovita mjesečna izdanja za potrebe salonskih orkestara i limenih muzika. — Nedavno je osnovana u Zagrebu nova tvrtka: N a k l a d a A l b i n i, koja će izdavati, računajući s ukusom današnje publike izabrane »šlagere« iz opereta, tonfilmova i za ples. Poduzeće je sklopilo s inostranim nakladnicima povoljne pogodbe, koje joj omogućuju, da će takovu muziku u hrv. prijevodu izdavati u veoma ukusnom izdanju uz cijenu od 10 D po primjerku (dok u originalnom izdanju stoje od 25—40 D). Slijede razne društvene i ine muzičke vijesti.

U 12. broju u članku: »Crescendo, kulminacija i decrescendo« govori se o živoj i mehaničkoj operi i naglasuje, da se tonfilmska opera ne može ostvariti. Tonfilmska opereta nije donijela očekivane dobitke. Sad traže i kompozitori tonfilmova tantijeme. Ono što se nadalo prištediti na orkestru, izdaje se još u većem iznosu za troškove i namete na tonfilmu. Zato možda nije daleko vrijeme, da se ćemo opet vratiti k nijemom filmu. U posebnom člančiću sjeća se »Muzičar« 40 godišnjice slavnog češkog kvarteta. U sastavu tog kvarteta se za 40 godina izmijenilo 7 umjetnika. Od četvorice umjetnika, koji su god. 1891. osnovali kvartet još i danas sviraju u njem Hofman (I. violina) i Suk (II. violina), dok violu svira Herold, a čelo Zelenka.

»Muzičar« se mnogo trudi oko unapredjenja staleških interesa svojih članova, pa mu na tom polju želimo mnogo uspjeha.

Jugoslavenski autor. Glasilo Autor Centrale za autorska prava i Udruženja Jugoslavenskih Muzičkih Autora (UIMA). Br. 3. i 4.

P. J. Krstić podao nam je na prvom mjestu kratak prikaz života i rada Stevana St. Mokranjca. Vrlo smo zahvalni g. piscu, što je pridodao i točan popis Mokranjčevih djela po hronološkom redu. Zanimljiv je članak o »Tonfilmu« i o sporu, koji je nastao izmedu Autor Centrale i pojedinih vlasnika kinematografa, koji je spor privremeno riješen nagodbom. Posebni članak govori o radio prijenosu u javnim lokalima obzirom na autorsku zaštitu kod nas i u inostranstvu. Kod nas je za javnu reprodukciju radio-emisije potrebna prethodna dozvola autorova. Julio Albini završio je svoj članak: »Kakovu korist pruža autoru začlanjenje u autorsko društvo?«, a Milivoj Kern piše o razdiobi ubranih autorskih honorara t. j. po kojem se ključu vrši ta razdioba. U »Jugoslav. Autoru«, ureduje ga Vladimir G. Vuković, tajnik Autor Centrale, ima i više manjih članaka i saopćenja, koji se odnose na zaštitu autorskih prava i spisak članova. Po svemu se vidi, da je bilo to glasilo potrebno i da je došlo u pravo vrijeme, pa mu želimo mnogo uspjeha oko unapredenja materijalnih koristi naših muzičkih autora.

Cerkveni Glasbenik. To glasilo Cecilijina društva u Ljubljani završilo je sa svojim 11. i 12. brojem svoje 54. godište. Na prvom je mjestu izvještaj o XXI. glavnoj skupštini društva, koja se održavala dne 18. XI. 1931. pod predsjedanjem P. Hugolina Sattnera. Iza lijepog pozdravnog govora predsjednika, je Mons St. Premrl opširno izvijestio o društvenom glasilu i o orguljaškoj školi, a tajnik Ivan Pirk o društvenom radu. Mnogo je učinjeno, da se oživi i proširi zajedničko pučko pjevanje, priredjeno je mnogo crkvenih koncerata. Od zadnje skupštine (god. 1927.) izašlo je oko 90 crkvenih kompozicija, sagradjeno je mnogo izvrsnih orgulja, a na novo su imenovani opet nadzornici orguljaša. Iza tajničkog izvještaja slijedilo je predavanje dr. Frana Kimovca o crkvenom pučkom pjevanju. — U nastavku svoje opširne rasprave o povijesti crkvene glazbe, govori dr. Josip Mantuani o instrumentalnoj pratnji crkvenih kompozicija, o radu J. Dunstablea i njegovih učenika. Viktor Steska ocjenjuje pjesnički rad Luke Dolinara i govori o njegovim nazorima o pjesništvu i komponiranju. Povodom smrti dr. Petra Wagnera je dr. J. Mantuani opisao zamašni rad tog učenjaka svjetskog glasa osobito na polju gregorijanskog korala. Slijede opširni izvještaji o kolaudaciji novih orgulja u Kočevju (29 registara) i Vodicama (28 registara). Jedne i druge sagradio je Franc Jenko u Št. Vidu nad Ljubljanom. Svi dosadanji njegovi radovi naišli su na potpuno priznanje i pohvalu. Slijede vijesti Cecilijina društva i društva organista, koncertne vijesti, dopisi, glazbena literatura i razne vijesti.

Glazbeni prilog sadržaje ove skladbe: Jože Rozman: »Sveta noč« (mješ. zbor), Matija Tomc: »Pri jaslicah« (dvoglasno sa pratnjom) i »Lepa si, lepa roža Marija« — pučki napjev, za mješ. zbor priredila Breda Šček.

Lijepo uredjivano glasilo slovenskih cecilijanaca ponovo toplo preporučamo.

Zbori. Revija nove zborovske glasbe. Urejuje Zorko Prelovec. Izdaja in zalaga pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«. Cijena 50 D.

U 5 broju je na prvom mjestu pjesma Ive Peruzzia: Pod večer. U ovom broju završavaju se kritike raznih časopisa o koncertu pjev. društva »Grafike« u Pragu. Te su kritike vrlo povoljne. Slijede izvještaji o pjevačkim organizacijama i društvima, o koncertima, operi, o novim izdanjima, o muzičkim listovima i razne glazbene vijesti. U glazbenom prilogu nalazi se muški zbor s tenorskim solom Stanka Premrla: »Oj z Bogom, ti planinski svet!«, mješ. zbor Mihaela Rožanca: »Polonica« i samospjev Zorka Prelovca: »Dekliška pesem«.

U 6 broju sjeća se uredništvo četrdesete godišnjice pjev. zbora »Glasbene Matice« i njegovog zaslužnog dirigenta Mateja Hubada. U to je vrijeme zaslužni taj zbor izvodio 216 koncerata, od tih 159 pod ravnanjem Hubada. Može se opravdano kazati, da je Glasbena Matica bila žarište slovenske glazbene produkcije i reprodukcije. Povodom pako 60. godišnjice narodjenja Emila Hochreitera opisuje dr. Josip Mantuani život i rad tog odličnog skladatelja. Iza toga slijede raznovrsne glazbene vijesti.

U glazbenom prilogu nalazi se muški zbor Ferde Juvanca: »Slovanska«, muški zbor Matije Tomca: »Gremo v goro više«, mješ. zbor s orguljama dra Antona Dolinara: »Presveto rešnjo kri«, četveroglasni ženski zbor Adolfa Gröbminga: »Dekle pri oknu« i samospjev za tenor Zorka Prelovca: »Bela noč«.

»Zbore« toplo preporučamo osobito radi toga, što donose u svom glazbenom prilogu mnoge vrlo uporabljive kompozicije, koje će dobro poslužiti i našim pjevačkim društvima.

Pevec. Glasilo Pevske Zveze. Št. 7—10 i 11—12 (julij—decembar). — Janez Ev. Gašparič priopćuje svoje opširno predavanje: »Sestava vzornih sporedov«, što ga je održao na tečaju za orguljaše i zborovodje u augustu 1930. u Ljubljani. Kod sastavljanja programa za koncerte mora da zborovodja pazi na četiri momenta: 1. na svoj zbor, kakove skladbe može dobro svladati, 2. na prostor, u kojem će se koncerat vršiti, da li na zatvorenom ili otvorenom prostoru, 3. na slušateljstvo, jer i to treba uzgojiti i napokon 4. na samoga sebe, da svojih sila i sposobnosti ne podcijenjuje niti ne precijenjuje. Svakako mora ono, što hoće da izvede sa svojim zborom, najprije sam u tančine proučiti. Urednik M. Bajuk nastavlja svoju raspravu: »O slovenski izreki« (izgovoru). Poznati sakupljač slovenskih pučkih popjevaka Fr. Kramar nabraja, koje je popijevke s napjevima zabilježio medju pukom. Urednik govori o impozantnom koncertu, što ga je priredila »Pevska Zveza«. Nastupilo je 112 zborova s oko 2400 pjevača pod vedrim nebom na Kongresnom trgu.

Prigodom jubileja P. Hugolina Sattnera priopćio je »Pevec« svečarevu sliku i kratku čestitku. Iz društvenog vjesnika saznajemo, da pojedina pjevačka okružja marljivo i postojano rade i da pjevačka kultura i na selu lijepo napreduje.

U glazbenom prilogu nalaze se ove kompozicije: Stanko Premrl: »Pobratimija« (muški zbor) i »Na sveti večer«; Vinko Vodopivec: »Pevska koračnica« (mj. zbor); Anton Jobst: »Tiček« (ženski zbor); M. Tomc (harm.): »Med cvetlicami po logu« (muški zbor); P. Hugolin Sattner: »Kdo je ta« (samospjev) i »Zdrava« (dvopjev iz oratorija Assumptio) i dr. Emil Hochreiter: »Moje pesmi« mj. zbor).

»Pevec« stoji godišnje samo 30 D. Preporučamo ga osobito našim pjevačkim društvima.

Revue grégorienne, broj za srpanj—kolovoz 1931., donosi na prvome mjestu nastavak pastoralnoga pisma biskupa Rousseau-a o liturgičkoj molitvi i gregorijanskom pijevu. — Don Joseph Gajard O. S. B. piše povodom gregorijanskog tjedna u Ženevi (26. aprila — 3. maja), o kom će naknadno izvjestiti, o »skoli« župne crkve jedne vanjske ženevske četvrti (Sainte-Croix, župna crkva Carouge-četvrti). Ističe zasluge Carraza, koji vodi »skoli« po solesmičkoj metodi, i govori o ugledu, koji koral uživa po cijeloj romanskoj Švicarskoj, pače i protestanti — kalvinisti!! — vole te spiritualne melodije stare Crkve, o čem navodi više zanimljivih primjera. — O. Desrocquettes dalje izvodi teoriju o »tri modalne grupe«. Č.

Revue grégorienne, broj za rujan—listopad 1931. — Uvodni članak od abbé Frutaza analizuje jedan pontifikal iz 11. stolj. (fo 72. iz arhiva katedrale u Aosti u Italiji), iz istoga manuskripta, iz koga su dosada publicirana samo 3 povjesna dokumenta o srednjem vijeku. — Dom Gaston Démaret piše zanimljiv članak o »krštenju« zvona i o svrhunaravnoj moći ove blagoslovine, da otstrani oluju: navodi primjere iz povijesti. — O. Descroquettes daje svoje neke t. zv. disonantne harmonizacije za koral, koje se mogu upotrijebiti kod blagoslova s presvetim (»O salutaris, Tantum ergo...«) — Y. Delaporte iznosi jednu sekvenciju kanonika Adama iz opatije St. Victor de Paris, jednog od najglasovitijih liturg. pjesnika srednovječnih, sekvenciju u čast svetog Cherona mučenika. — U bilješkama dr. F. Kosch piše kratak izvještaj o stanju greg. korala u Beču, gradu crkvene glazbe velikih klasika; o njegovanju korala u Klosterneuburgu (Dr. Pius Parsch vodi gibanje s ishodištem u samostanu Augustinaca); zatim u samom Beču goje koral »Škoti« benediktinci, goji se u Pazmaneumu i u Velikom Bečkom Sjemeništu. Č.

Revue liturgique et musicale, broj za rujan—listopad 1931., ima ovaj sadržaj. Dom Monnoyeurovi članci o »starim i novim« misalima se nastavljaju. — O. Potiron piše o nekim pojedinostima u interpretaciji greg. korala. — O. Sergent analizuje Introit 24. nedjelje po Duhovima. — O. Delporte prikazuje kratko Gaspara van Weerbeke, velikog glazbenika flamanske škole (14... — 1514?), čiju kompoziciju »Virgo Maria« donosi u prilogu. — U »Faits et Documents« referira se o knjizi profesora Wattjesa: »Moderne Kerken in Europa en America«, izašloj u Amsterdamu, gdje se prikazuju crkve (katol. i protest. i sinagoge) u neko 15 evrop. i amerik. zemalja sagradjene u modernome stilu. Č.

Revue du chant grégorien, u broju za rujan—listopad 1931., nastavlja se članak A. Gastoné-a o židovskim elementima u koralu. — Slijedi pismo iz Holandije o stanju korala, a pisac se zagrijava za ideje dom Pothiera. — O. Jeannin kritikuje sa svog stanovišta teoriju Audinu o postanku gregor. moda. — Dom David piše o izvedbi neuma. — U broju za studeni—prosinac 1931. nastavlja se dom Davidov članak i članak Jeanninov o teoriji Aude, kao što i njegov mali katekizam glazbe (vrste glasova: sopran, alt...). Č.

Pregled štampe o glazbi.

Srpski književni Glasnik u svom broju od 16. I. (knj. XXXV. br. 2.) donio je opširan referat o Gotovčevoj »Morani« iz pera dra Miloja Milojevića. U predgovoru ističe pisac, da »Morana« podiže stepen naše nacionalne muzičke kulture, ne zato, što bi ona bila umjetničko djelo stilski savršeno ujednačeno, već zato, što je ovo djelo rodjeno iz prave, čiste muzičke inspiracije svoga autora. Pisac opširno tumači šta je važnije: stil ili inspiracija i drži, da je važnija inspiracija. Za mladu muzičku kulturu kao što je naša je značajnije, da se pojavljuju muzičari od realnog talenta, vizionari, pa makar u stilu bili i malo kolebljivi.

Jedan od takovih je i Gotovac. On je muzičar od rase i instinkta. Govoreći potanje o njegovim muzičkim djelima, kaže pisac, da je Gotovac moderni primitivist, orientisan u pravcu naturalističkog ekspresionizma. Za nj je neposredni efekt glavna stvar. Njegov »muzički stav« (t. j. tehnički način, kojim realizuje svoje muzičke misli i ideje u partituru) nije bogat u elementima. Tkanje toga »stava« je jednostavno, homofono. Iz svih Gotovčevih kompozicija izbija jak smisao njegov za živopisnost u muzici. On je i liričar. Ta lirska melodičnost je isto toliko karakteristična za njegov umjetnički duh, kao i naklonost za živopisno bojadisanje pomoću zvukova i odanost narodnom prizvuku.

»Morana« je do sada najmonumentalnije Gotovčevo djelo. Partitura za »Moranu« pisana je nesumnjivim poletom. Živopisni zvučni efekti prevladjuju, ali je i lirskom izlivu dano ogromno mjesto. Najzad horovi su uz orkestarske efekte naročito one na osnovama igračkih ritmova — radjeni na bazi nacionalnog akcenta. Uz to pisac napominje, da su lirski dijelovi partiture, naročito scene, u kojima se izživljavaju glavni junaci prožeti efektima, koji očevidno vode porijeklo iz stra-

nog muzičkog jezika (Mascagni, Puccini, Musorgski). Ipak je nesumnjivo, da je Gotovac iz inspiracije ispleo zvučno tkanje i melodijske arabeske i u tim scenama i uspio, da utiče neposredno.

»Morana« je narodna opera. Njen stil odgovara obliku. Bez problema se razvija i radnja, naivno obradjena i muzika, koja ide uz radnju. Stil narodne opere je više u poletnoj, živopisnoj liniji blagozvučja, nego u dramskoj karakteristici. Gotovac je osjetio i sujet, i radnju, i sredinu, i dah djela, i dao je spontano dušu djela iz svoje muzikalne duše. Za to je Morana i uspjela.

Pisac naglasuje, da je bila beogradska izvedba »Morane« uzorna. Cjelokupni utisak i djela i kreacije bio je više nego dobar. To je nesumnjivo pozitivan rezultat naše nacionalne stvaralačke i izvodjačke muzičke umjetnosti.

U božićnom broju **»Prager Presse«** napisao je prof. dr. M a t i j a M u r k o članak o jugoslavenskim guslarima i o epskom narodnom pjesništvu (u prijevodu priopćio je taj članak »Obzor« od 2. I. 1932. br. 1.). U našem narodu živi još uvijek epsko nar. pjesništvo, no sadanje pjesme nisu ljepotom ravne starim pjesmama, a pjevačka tehnika i monotona pratnja na guslama nije ostala nepromijenjena. Pravomu narodnome pjesništvu nije bila od osobite koristi propaganda guslarskih pjesama ni ona po posebnom društvu (Srpsko Kolo u Sarajevu), ni ona po guslarskim natjecanjima u Sarajevu, Beogradu i Skoplju. Kod natjecanja odlikovani pjevači počeli su putovati po cijeloj Jugoslaviji i bili su podupirani poimence od vojničkih krugova i školskih vlasti. Pisac spominje crnogorskog guslara, T. Vučića, koji je došao u Prag i Berlin te Milovana Barjaktarovića iz Novog Pazara, koji je prošle godine pošao na takovo umjetničko putovanje. Moglo se je opaziti, kako kaže prof. Murko, da Barjaktarović svoje pjevanje više modulira i zavlači, sve slogove potpuno i jasno izgovara (dok pučki pjevači posljednji slog deseterca progutaju ili prenesu u slijedeći stih) i da je vrlo dobar pjevač, koji nastoji, da mu pjevanje bude jasno i razumljivo. Svoj članak završava prof. Murko na temelju iskustva, stečenog u Pragu prigodom pjevanja te dvojice pjevača, da epsko narodno pjesništvo sa pratnjom na guslama nije nikakvi izvozni artikel. U zemlji može se poduzeti sve, da se taj plemeniti užitak sačuva narodu što je moguće duže, ali izleti sa guslama u inozemstvo, makar i u slavensko, moraju biti dobro pripravljeni i ograničeni na pravu mjeru.

Razne vijesti.

† Irma Polakova. Dne 1. XII. 1931. naglo je preminula odlična članica narodnog kazališta u Zagrebu Irma Polakova. Rodjena u Ljubljani god. 1876. već je kao djevojčica nastupala u raznim školskim igrokazima, a u svojoj šesnaestoj godini posvetila se posvema kazalištu, za koje kao da je bila rodjena. U pjevanju izobrazio ju je Fran Gerbič. Iza kako je jedno vrijeme s uspjehom glumila i pjevala u ljubljanskom kazalištu, pozvao je poznati kompozitor Weinberger na »Theater an der Wien«. U pjevanju se usavršavala i kod dirigenta bečke dvorske opere Fuchsa i postigla je u tudjini lijepe uspjehe. No već god. 1899. vratila se u domovinu, a god. 1901. došla je stalno u Zagreb, gdje je i svojom glumom i pjevanjem na juriš osvojila općinstvo. Snašla se je u svakoj ulozi jer je bila neobično sposobna glumica, a i kao pjevačica bila je vrlo nadarena. God. 1921. proslavila je 25. godišnjicu svog umjetničkog rada. Narodno kazalište gubi u pokojnici jednu od najsposobnijih i najuporabivijih sila. Počivala u miru!

Crkveni koncerat u Gospiću. Tko je vidio Liku, a nije Gospića, nezna što je Lika. Gospić je stjecište i središte svega, što daje Lika i što ju karakteriše. Sav duševni, ekonomski i socijalni život naših Ličana usredotočen je u Gospiću, ili bolje, iz njega proizvire. Kažu: Hladna Lika, a koliko imade u njoj topline i osjećaja, a koliko sloge i ljubavi!

Godine i godine pjevao je i orguljao na orguljama župske crkve organista, pučki učitelj M. L o v r i ć, prenašao toplinom svoga nabožnog osjećaja pjesme u puk, da zajedno povećaju izražaj pjesme i molitve na što veću slavu Božju. I tako u pjesmi i muzici niti nezna koliko je puta izveo pastoral na polnoćki, a koliko puta je tužno gledao u svoj nijemi organum na veliki petak. Godine su prošle i stare su se orgulje »zdošle«, ali je pjesma svojom toplinom ostala u narodu, a i nova došla. Ta je pjesma tražila za svoj pravi i zdravi izražaj i vjerni instrumenat. I našlo se je ljudi, koji su se odazvali njenom pozivu. Sloga, razumijevanje za više ciljeve i ljubav za glazbu privela ih je u kolo, i u kratko vrijeme, svladavši mnoge poteškoće, ostvarili su svoju ideju, renovirali stare orgulje, da iste i dalje dugo i vjerno služe namijenjenoj svrsi.

Kad su to izvršili nijesu stali, držali su, da ih taj poziv još dalje vodi. Treba da se zahvalnim akordom novih orgulja i pjesma vine gore u visine.

Dne 22. XI. pr. god. priredio je crkveni zbor u župskoj crkvi duhovni koncerat. Kod toga valja istaknuti, da je to bio prvi crkveni koncerat na teritoriju senjsko-modruške biskupije. Program je koncerta bio sastavljen u pravom cecilijanskom duhu, a ispunio ga u glavnom maestro Dugan sa svojim bivšim učenicima.

Koncerat je otpočeo Duganovim preludijem i fugom f-mol, koji je na orguljama izveo prof. Z v o n i m i r B r l i ć. Osim ove izveo je još g. Brlić na koncu koncerta Duganov preludij i fugu g-dur. Obe kompozicije je Brlić izveo dobro tehnički, a i fraziranje je bilo na svome mjestu. Premda ove kompozicije svojom širinom i sadržinom traže veći instrumenat, no došle su i ovom zgodom, po odličnom vodenju dionica, do jakog izražaja. U drugoj točki nastupio je mješoviti zbor sa Duganovom kompozicijom: »Molitva«. Ovo lijepo djelo, puno osjećaja i plemenitosti, bilo je izvedeno skladno i sa dotjeranom interpretacijom. Na slušatelj-

stvo je proizvelo osobiti dojam. Tu je kompoziciju trebalo iz više razloga staviti za posljednju vokalnu točku. Iza toga izveo je potpisani na orguljama svoju sonatu c-mol. Dalje nastupa zbor sa korizmenim i uskrsnim pjesmama iz »Cithare octochorde«. U harmonizaciji Fr. Dugana izveo je »Uskrsnu Isus doista« i »Sretnih li vas griješnih ljudi« i »Pjevaj hvale Magdaleno«. Sve je to izvedeno sa puno razumijevanja i ljubavi, no u Duganovoj »Uskrsnu Isus doista«, kao da se je snaga zbora podvostručila, osjećali su svi jedno i slušatelji s njima. Kao solista (tenor) istakao se je g. J. Ročić, otpjevavši uz pratnju orgulja kompoziciju potpisanoga »Ave Maria«, s odličnom interpretacijom, svojim mekim lirskim glasom dao je kompoziciji mnogo topline.

Na početku II. dijela programa izveo je potpisani na orguljama Duboisovu toccatu g-dur, a po tom je otpjevala gdica R. Mihelić (sopran) Kolbov: »Ave Maria« uz pratnju violine i orgulja. Kao druga solistica istakla se je gda Šimić u Zajčevoj »Ave maris stella«. Obe solistice imadu dobar materijal, ugodan ton i ispravno muzikalno shvaćanje. Pratnju na violini izvela je gđa Stejskal s izvjesnom rutinom.

Od božićnih pjesama je izveo dalje zbor: 1. »Rodio se Bog« (iz zbirke Đ. Vekovića) u harmonizaciji Duganovoj, 2. »Tama je svud vladala« i 3. »Sve kršćanstvo je veselo«, u Žgančevoj harmonizaciji. Sve su tri ove pjesme izvedene veoma upjevano, glasovi bolje izjednačeni, a interpretacija Žgančeve »Sve kršćanstvo« je bila upravo odlična. Kao dobar čelista, lijepog tona i ispravnog shvaćanja prikazao se je g. Stejskal u Händlovoj kompoziciji »Largo«.

Izvedba posljednje vokalne točke programa od S. Lujze Kozinović: »O Jesu mi dulcissime«, lijepe kompozicije, pune duha i ljupkosti, može, da više ne kažem, služiti tomu marnomu i vrijednomu zboru na ponos.

Kako vidimo, sve je bilo izvedeno odlično, izvedba je dosegla pozitivnu umjetničku visinu. Pa taj jaki moralni uspjeh, ni ne govoreći o materijalnom, neka bude zboru, priredivačima i svima faktorima koji su bilo kako kod toga saradivali, jaka i zdrava pobuda za dalji rad.

Ne radi njih samih, ali da i drugi znadu, valja istaknuti, da su si kod toga cijeloga rada stekli velikih zasluga i sveopće priznanje: preč. gosp. opat i župnik Nikola Polić, koji podupire sve što je lijepo i uzvišeno, pročelnik i organizator pjev. zbora, sudbeni vijećnik g. Vidali, oduševljeni promicatelj pjesme i dirigent, g. prof. Brlić, koji je neumorno vježbao taj zbor, dok ga nije doveo do te visine, a kako je prije spomenuto imade tu zasluga i g. Lovrić, koji je godine i godine pjesmom budio smisao za estetsko razumijevanje. A ne manjih zasluga imadu i svi pjevači i pjevačice, koji su svojom slogom, ljubavlju i razumijevanjem uzvišene umjetnosti dali toplinu svoga srca.

Rad osnovan na slozi i poštenju nosi svagda pozitivne rezultate. **Franjo Lučić.**

Na blagdan bezgrješnog začeća bl. Dj. Marije izveo je zbor franjev. gimnazije na otoku Badiji pod sv. misom ove kompozicije: Cosetti troglasna (dva alta i bariton): »Missa seraphica«, Di Pietro: »Sva si lijepa o Marijo«, za dva alta i bariton uz pratnju zavodskog tamburaškog zbora, Cervi: »Ave maris stella« (troglasni dječ. zbor). Kod poslijepoldašnje pobožnosti: koralna večernja, Cervi: »Ave maris stella«, Perosi: Litanije (dva alta i bariton), Di Pietro (kao u jutro), Falconara: Svetotajstvu tenor i bariton solo uz pratnju dječ. zbora i »Alma Redemptoris mater«. Sve točke izvedene su vrlo lijepo, što je najviše zasluga učitelja pjevanja o. Dragutina Škunca. Radujemo se, što crkv. glazba na maloj franjevačkoj gimnaziji lijepo uspijeva, samo se čudimo, zašto su na programu samo talijanski kompozitori, kao da nemamo već vrijednih domaćih crkvenih kompozicija. Istotako nas danas iza strogih odredaba papa Pija X. i Pija XI. iznenadjuje, da pjevanje u crkvi pod službom Božjom prati tamburaški zbor!

Proslava desete godišnjice Glazbenog Pjevačkog Društva »Sv. Cecilija« u Splitu. Na dan Sv. Cecilije, zaštitnice svih pjevača, proslavilo je vrlo agilno G. P. D. »Sv. Cecilija«, redoviti član Hrvatskog Pjevačkog Saveza, 10. godišnjicu svoga zaista plodonosnoga rada. God. 1911. osnovano je u Splitu Hrvatsko Pjevačko Društvo »Lisinski« sa zadaćom, da uzgaja uz crkvene i hrvatsku narodnu pjesmu, da služi vjeri i da budi u narodu ljubav za domovinu. »Lisinski« imao je uspjeha u svome radu, jer ga je narod shvatio i razumio, pa stoga svaka mu čast za njegov predani rad vjeri, hrvatskoj svijesti i pjesmi. God. 1921. reorganizirano je društvo promijenivši svoj naslov u »Glazbeno Pjevačko Društvo sv. Cecilija«.

Od toga vremena pa dalje društvo se bavi izričito crkvenom glazbom, a to se vidi po tome, što je u zadnjih 10 godina nastupilo u crkvi 286 puta. Uz pjevački zbor osnovana je glazbena sekcija na čelu s odličnim glazbenikom g. Šafranekom, pa imade mnogo nade, da će glazba »Sv. Cecilije«, obzirom na dosadašnje uspješne nastupe, zauzeti jedno od prvih mjesta na obalama plavog Jadrana.

Sama proslava otpočela je u 8 sati u jutro sv. misom u crkvi sv. Dujma. Na koru pjevao je snažni i vrlo disciplinirani društveni mješoviti zbor »Hrvatsku Misu« od prof. Rudolfa Matza, pod vodstvom zborovođe g. Tijanića. U 10 sati održan je glavni dio proslave u foyeru opć. kazališta, koji je bio krcat uglednim građanima. Ovom dijelu proslave prisustvovali su nadbiskup beogradski preuzv. o. Rafael Rodić, tajnik splitskog biskupa g. dr. Crisomali, provincijal dr. Grabrić, podnačelnik g. R. Stojanov, izaslanik Hrvatskog Pjevačkog Saveza g. Rudolf Petek i mnogi drugi pretstavnici splitskih kulturnih ustanova.

Prije pozdravnog govora društvenog predsjednika ing. g. Jozevića otpjevao je vrlo efektno mješoviti zbor Sv. Cecilije, pod ravnanjem maestra Tijanića Hrvatski Pjevački Pozdrav. Predsjednik ing. Jozević prikazao je u markantnim crtama uspješan rad društva. Iza toga uzeo je riječ izaslanik Hrvatskog Pjevačkog Saveza g. Rudolf Petek, zastupnik predsjednika, nestora hrvatskih pjevača g. Nikole Fallera, koji čestita Sv. Ceciliji, u ime

282 Savezna pjevačka društva, članova H. P. S-a, na njezinoj slavi. Ističe kulturnu ulogu Crkve u hrvatskom narodu. Izrazuje svoje i HPS-a uvjerenje, da će »Sv. Cecilija« vršiti svoju misiju i dalje. Čestita gradanima, što u svojoj sredini imadu priznato odličan pjevački zbor te ih poziva, da rad »Sv. Cecilije« podupru svagda, jer to ona zavreduje. Po tom dijeli zlatna i srebrna odlikovanja, HPS, zaslužnim pjevačima i pjevačicama: gg. Ing. Jozeviću, Alujeviću, Tijaniću, Pautu, Ivaniševiću, Radanikoviću, Jurjeviću Anti i Josipu, te Čoviću, Machideu, Duplančiću, Tomiću, Bariću, Ružiću, Valiću zlatna odlikovanja, a Jurjeviću Vicku, Žijatu Iliji, Dvorniku Bartolu, Peiću Tomi i Reić Jelki, Vesanović Anki, Šore Marici i Pilić Dragici srebrna počasna odlikovanja, što su učesnici proslave popratili naročitim odobravanjem. Nakon toga otpjevao je muški zbor Novakovu »Hrvatskoj«, pa je time ujedno i zaključena sama proslava. U vezi sa boravkom izaslanika HPS-a održan je sastanak pjevačkih funkcionara, na kojem je stvoren zaključak o osnutku Splitske pjevačke župe, kao člana HPS, pod vodstvom »Sv. Cecilije«.

Rad crkvenog pjevačkog društva »Sv. Tripun« u Kotoru. U godini 1931. uza sve neprilike i trzavice, za koje se čini, da su u našem zboru neizbježive, možemo na koncu ove naše radne godine reći sa zadovoljstvom, da smo sasvim dobro ispunili svoju dužnost. U prvom je redu to zasluga našeg vrijednog zborovode g. A n t u n a R. H o m e n a, koji svim silama nastoji, da se zbor svojim radom dovine do dolične umjetničke visine. Zasluga je to i pjevačica i pjevača, koji se poslije dnevnog rada i posla dragovoljno žrtvuju za uspjeh i napredak dragoga crkvenog zbora.

Zbor ima i svoj podmladak, kome se posvećuje naročita pažnja, i koji će s vremenom dati odličnih glasova. Osim praktičnog vježbanja za razne nastupe podmladak dobiva 2—3 puta sedmično teoretsku glazbenu obuku. Nastupio je 98 puta i izveo: Mise od Homena, Na čast Bl. Ozane; Herz Jesu Messe od Grubera, koralnu (De Angelis) te veliki broj litanija, Tantum ergo, himnusa i raznih komada iz priloga »Sv. Cecilije«.

Zbor je nastupio 46 puta i izveo: mise: Filke op. 80; Griesbacher: Stella Maris; Zeller: Fest Messe in D-dur; Requiem od Gollera, op. 26; Rathgeber; Griesbacher. Smiluj se (Ps. 50) od Basilya, Lotti-Homen, Mayer, Tomas. Ovom dakle: Bottazzo, Canjuga, Goller, Homen, Marusi, Mattioli, Taclik, Tomas. Raznih moteta i himnusa: Bottazzo, Bottigliero, Homen, Lotti, Mozart, Premrl, Sokol, Širola, Vruticky i t. d.

Kao kruna ovogodišnjeg rada bit će na Tripundan izvedba velebnog Te Deum od Griesbachera. **Tajnik.**

Blagoslov orgulja u Kravarskom. U nedjelju dne 15. XI. 1931. obavljen je svečani blagoslov novih orgulja u župskoj crkvi u Kravarskom. Marljivi i poduzetni je župnik veleč. g. Stjepan Mikulček i opet iznenadio svoje župljane nabavivši orgulje za župsku crkvu. Stare su orgulje bile već posvema trošne i neuporabive, a nisu bile više za popravak. Župnik je nabavio svirale iz dosadašnjih orgulja u franjevačkoj crkvi u Zagrebu. Sve je svirale uredila i cijele orgulje novom pneumatikom provodila tvrtka L i n d a u e r i M a j d a k iz Vrapča. Blagoslov novih orgulja je obavio preč. g. dr. J o s i p L o n č a r i ć, koji je ujedno i pjevao sv. misu. Na novim je orguljama svirao prvi puta o. P a n k r a c i j e V u p o r a, franjevac iz Zagreba, a prigodnu je propovijed izrekao dr. D r a g u t i n H r e n. I taj će dogadaj, kao blagoslov katoličkog doma pred dvije godine, ostati narodu u nezaboravnoj uspomeni.

Orguljaški tečajevi u Generalskom stolu. Župnik u Generalskom stolu veleč. g. J o s i p P o s l e k, koji je svršio crkvenu glazbenu školu u Regensburgu, usposobio je, da doskoči velikoj potrebi, kad su mnoge župe ostale bez orguljaša, već nekoliko seljačkih mladića za orguljaše. Postigao je vrlo lijepih uspjeha. Tko želi o tom potanjih obavijesti, neka se obrati na župski ured Generalski stol.

Hrv. pjevačko društvo »Petar Zrinski« u Vrbovcu priredilo je dne 23. I. o. g. u dvorani društvenog doma vrlo uspjeli koncert s ovim rasporedom: S t. M o k r a n j a c: II. rukovjet (mj. zbor); F r. L h o t k a: Svi cigani i tri slovačke narodne (muški zbor) i E. A d a m i ć: Ne maram za te i A. L a j o v i c: Pastirčki (mj. zborovi). Zborovima je ravnao F r a n j o V e r n i k. I njemu i njegovom zboru svako priznanje.

Ivan Muhvić, viši vojni kapelnik i kompozitor, proslavio je prošle godine 30. godišnjicu umjetničkog rada kod vojne muzike. »Sv. Cecilija« je svojevremeno priopćila kompozitorov životopis iz pera Gjure Prejca. (Sv. C. 1925., str. 175.) U novije je vrijeme Muhvić napisao novu operu iz narodnog života pod naslovom: »J e l i c a i M a r i c a«. Vrlomu muzičkom radniku i našem prijatelju želimo prigodom njegova jubileja neka još dugo uspješno radi na unapredjenju naše muzičke kulture!

Hrvatsko filharmonijsko društvo u Zagrebu održalo je dne 24. I. svoju glavnu godišnju skupštinu, koju je otvorio potpredsjednik dr. A. Š m i t. Tajnik Zlatko Turković izvijestio je, da se u prošloj sezoni mnogo radilo. Prireden je po zagrebačkoj filharmoniji devet koncerata, koji su svršili deficitom od 120.830 D. Taj manjak pokrilo je Hrv. filharmonijsko društvo, kojemu je svrha, da moralno i materijalno podupire »Zagrebačku filharmoniju«. Društvo broji danas 6 utemeljitelja, 41 promicatelja i 408 redovitih članova. Na završetku svog izvještaja pozvao je tajnik sve članove i prijatelje društva, da pomognu društvo, koje ide velikim dijelom za tim da se omoguće izvedbe domaćih skladatelja, jer je jedini društveni čisti prihod članarina budući su subvencije otpale. Zatim je pročitan izvještaj blagajnika M i l i v o j a F a r k a š a i revizionog odbora, te je na koncu starom upravnom odboru dan apsolutorij. U odbor, koji je prema pravilima upotpunjen, ušli su ovi članovi ravnateljstva: Albini Srećko, Josip Bach, dr. Vilim Benković, Albert Breyer, Milutin Čekić, dr. Ivan Draganac, Ernest Ehrlich, Žiga Hirschler, dr. Vladimir Leustek, dr. Milan Majer, Rikard Rosskamp, dr. Ivo Spevec i dr. Ivo Stern. Nadzorni odbor: Ubaldo Carnelutti, dr. Marcel Eichhorn, Feliks Rendi i Ivan Wa-

gner. Nakon toga odobreno je novom ravnateljstvu da može trošiti za filharmonijske priredbe onoliko, koliko to dopuštaju granice društvenog prihoda.

Jubilej Davida Meissla. Dne 6. XI. 1931. navršilo se 25 godina otkako je sadanji zaslužni zborovodja I. hrv. pjev. društva »Zore« u Karlovcu, g. D. Meissl stupio kao izvršujući član u to društvo. Tim povodom priredilo je društvo svečaru počasnu večer, koja je otpočela redovitom odborskom sjednicom. Predsjednik g. Viktorin je u svom oduljem govoru naglasio svečarove zasluge, oko podignuća društvenog zbora na umjetničku visinu. »Zora«, koja je već od nekada bila na glasu kao ambiciozan zbor, ubraja se sada, otkako joj je g. Meissl zborovodjem, medju prve naše vokalne zborove. To joj priznavaju ne samo u domovini, već i u stranom svijetu. Čestitkama predsjednika i odbora pridružili se uz mnoge uzvanike prisutni članovi. Iza toga je zbor izveo dvije pjesme, u kojima je svečar upravo kao prije 25 godina otpjevao solo sa svojim još uvijek zvonkim tenorom. Neka on još dugo pjeva i vješto vodi svoj odlični zbor!

Franjo Perše: Anđeosko cvijeće. Crkvena pjesmarica sa najnužnijim molitvama. — 16°, str. 208, cijena 10 D, škole dobivaju znatan popust. Dobije se kod izdavača Fr. Perše-a, učitelja, Zagreb, Ilica 72. I. te u knjižarama: Stj. Kugli, Ilica 30 i »Napredak«, Samostanska ulica 8.

Izdavač htio je, da dade u prvom redu školskoj mladeži zbirku, u kojoj se nalaze svi tekstovi onih pjesama, koje se pjevaju u našim crkvama. Kod svake je pjesme naznačeno, u kojoj se pjesmarici nalazi, da li u pjesmarici Vilka Novaka, Franje Vilhara, Zlatka Špoljara, u Kindlein-Kolanderovom Pjevniku, u Hrv. koralima, u Vijenčevoj Hrv. crkv. pjesmarici ili u pjesmarici Virgini Matri, što su je izdale čč. ss. milosrdnice. U čitavoj zbirci ima ukupno 259 pjesama, pa će zbirka dobro poslužiti mladeži. Neka ima u rukama bar potpun i jednoličan tekst, kad već nema i napjeva u notama.

Ako dodje do drugog izdanja te pjesmarice, mogli bi mnogi tekstovi izostati, jer je već vrijeme, da se s njima radi lošeg njemačkog napjeva po kojem se dotična pjesma pjeva, za uvijek rastanemo. Sve pjesmarice, iz kojih je sastavljač vadio tekstove, neka se u predgovoru točno s potpunim naslovom označe, a kasnije neka se u pjesmarici kratko i uvijek jednako citiraju. Vilko Novak je na pr. samo kod prve pjesme označen sa potpunim krsnim imenom, kasnije uvijek samo sa V. Novak, što bi moglo značiti i Vjenceslav Novak, jer je i taj god. 1891. izdao pjesmaricu: »Starohrvatske crkvene pjesme«. No pošto se taj u predgovoru ne spominje, dosta je, ako se kod pjesama spominje samo Novak, jer je sastavljač vadio tekstove samo iz pjesmarice Vilka Novaka. Za Pjevnik — kantuale crkvenih popjevaka, što su ih god. 1895. sabrali, uredili i izdali Karlo Kindlein i Vatroslav Kolander bilo bi dosta da se citira »Pjevnik«, a ne kako to čini izdavač: jedamput »Pjevnik (kantual) Kolander«, »Pjevnik Kolander«, »Pjevnik (Kantual)«, »Pjevnik«. Dovoljno je, da se citira: »Vilhar«, kako je na nekim mjestima, a ne treba F. S. Vilhar Kalski. Istotako je dovoljno »Špoljar«, a ne treba »Zlatko Špoljar«. Bilo bi poželjno, da se kod drugog izdanja posveti više pažnje korekturi i rasporedu pjesama.

Izdavač je dobro učinio, što je u svoju zbirku uvrstio razne molitve i litanije. — Preporučamo.

✱

Beogradski kvartet (gdja M. Mihajlović-Kešeljević i gg. Zorko, Tkalčić i Ličar) priredio je dne 12. XII. 1931. koncert, na kojem je izvodio dva klavirna kvarteta: Brahmsov A-dur, op. 26. i Chaussonov A-dur, op. 30. Sredinu programa ispunila je odlična koncertna pjevačica gdja Jelka Stamatović-Nikolić pjevanjem pjesama Brahmsa, de Séveraca, Chaussona, Debussya. Koncert je u svakom pogledu izvrsno uspio.

✱

† **Hrabroslav Vogrić,** slovenski kompozitor, umro je u januaru o. g. kod svoje sestre u Tolminu u Goričkoj. On je osim zborova napisao i nekoliko kazališnih komada. Najveće svoje djelo »Prvi maj« nije mogao radi bolesti dovršiti.

Novi odbor slovenskog Cecilijina društva. Društveni predsjednik P. Hugolin Sattner se je radi visoke starosti zahvalio na toj službi, koju je vršio 20 godina, pa je na odborskoj sjednici od 23. XI. 1931. izabran Mons. Viktor Steska predsjednikom, dr. Josip Mantuani, potpredsjednikom, Ivan Pivk, tajnikom, Mons. Stanko Premrl blagajnikom i glazbenim vodjom, a P. Hugolin Sattner, dr. Franc Kimovec, dr. Anton Dolinar, Josip Janežić, Anton Lavrić i Ivan Zdešar, odbornicima.

Orguljaška škola u Ljubljani. Na XXI. glavnoj skupštini Cecilijina društva za ljubljansku biskupiju dne 18. XI. 1931. podnesao je ravnatelj Stanko Premrl vrlo zanimljiv izvještaj o toj školi. Učenici, kojih ima svake godine oko dvadeset, polaze školu tri godine. God. 1927. svršilo je školu šest, god. 1928. tri, god. 1930. osam, a god. 1931. tri učenika. Ove godine ima 21 učenik i to: 7 u I., 8 u II. i 6 u III. godištu. U školi obučavaju se ovi predmeti: vjeronauk, crkvenoglazbena liturgika, povijest crkvene glazbe, glazbena teorija, harmonija, kontrapunkt, nauka o instrumentima, klavir i orgulje, fiziologija i fonetika, koralno i figuralno pjevanje, dirigiranje, krasopis, pravopis i zadružno knjigovodstvo. U škol. god. 1928./29. bio je posebni tečaj za općinske tajnike. Na školi je redovito 9—10 nastavnika. Učenici dobivaju svjedodžbe svakog polugodišta, a prijamni ispiti su na završetku školske godine. Prošle godine dobila je škola još jedne orgulje od 5 registara, kojima je pridodao graditelj Fr. Jenko još jedan registar. Učenici sudjeluju na koru stolne crkve.

Troškovi za uzdržavanje te škole su razmjerno dosta neznatni. Tako su iznosili dohoci škol. god. 1930./31. svotu od **35.792** i to:

1. preostatak iz god. 1929./30. . . .	193 D
2. školarina	8.895 D
3. prinosi župa (od svakih 100 duša plaća se godišnje po 4 D) . . .	19.690 D
4. potpore i darovi	7.014 D

Troškovi su iznosili **36.311 D** i to:

1. školske potreboće (stan, podvorba, rasvjeta, motor, loženje, popravci) 15.822 D
2. nagrade nastavnicima . . . . . 19.880 D
3. muzikalije . . . . 609 D

Školarina za svakog učenika iznosi mjesečno 60 D. Škola nastoji, da učenike što temeljitije izobrazi i uzgoji. Oni su članovi kongregacije, prof. dr. J. Mantuani posebno ih je upućivao, kako se imaju vladati, a vrlo je shodno, što se upućuju u zadrugarstvo i tajništvo, pa mogu uz orguljašku službu dobiti i kakovo drugo namještenje. Ukratko ta je škola vrlo dobro i praktično uredjena.

Veliki koncert »Pevske Zveze« u Ljubljani održao se je dne 8. IX. 1931. Samo velika disciplina i velika ljubav za pjesmu mogla je sabrati u Ljubljani vojsku od 2400 pjevača, koji su zajednički nastupili pod ravnanjem prof. Marka Bajuka i Janeza Gašpariča, koji su naizmjence ravnali tim ogromnim zborom. Program je bio vrlo opsežan, a sadržavao je 16 točaka. Bilo je medju tim zborovima i jednostavnih (osobito obradbe raznih pučkih popijevki), no bilo je medju njima kompozicija, koje su zahtijevale mnogo truda i vještine (A. Svetek: Ponte dei sospiri, mj. zbor; I. Klemenčić: Slanica ženski zbor i M. Železnik: Jutro, mj. zbor), a koje su unatoč velikom mnoštvu pjevača ipak dobro uspjele. Prof. M. Bujak iznio je neke činjenice povodom tog koncerta i konstatirao, da je ta priredba posvjedočila vanrednu marljivost, požrtvovnost i vještinu koli pjevača toli i zborovodja. Sudjelovalo je 112 zborova, a to su bili pretežno seljački zborovi. U razmjerno kratko vrijeme morali su oni naučiti većinom nepoznate skladbe, te su time pokazali visoku pjevačku inteligenciju, a uz to i veliku ljubav za stvar, pošto su morali svladati sav materijal baš u vrijeme, kad je najviše posla na polju. Razumljivo je, da je zajednički nastup, a i uspjeh oduševio pjevače za dalji rad. Pojedina okružja opetovala su isti program na 26 koncerata, koji su priredjeni u raznim mjestima poslije zajedničkog koncerta. »Pevskoj Zvezi« i njezinim voditeljima moramo za tu priredbu čestitati. Time se najbolje pokazalo, do kakovih uspjeha može dovesti ustrajan rad i dobra organizacija.

Djački koncert u Mariboru priredio je dne 11. XI. prof. Viktor Schweiger u dvorani Kazine. Na rasporedu bile su samo pučke popijevke u obradbi: Deva, Dolinara, Jenka, Pavčića, Prelovca, Premrla i Schweigera. Da je bilo nešto promjene izmjenjivali su se miješoviti, muški zborovi i samospjevi. Samospjeve pratila je na klaviru gdjica Minka Zacherlova, a kao solista se je istaknuo mladi Tomo Neralić, sin poznatog opernog pjevača i našeg zemljaka. Prof. Schweiger, koji je složio i uvježbao taj zbor, stekao si je tim uspjelim koncertom potpuno priznanje.

Omladinski zbor iz Trbovlja — Voda priredio je vrlo uspjele koncerte u Litiji, Ljubljani i Celju. Vrlo je velika zasluga zborovodje učitelja Augusta Šuligoja, koji je velikom ljubavi i trudom uvježbao preko stotinu djece te ih usposobio, da mogu izvoditi i teže skladbe. Taj zbor pobudio je u glazbenim krugovima mnogo zanimanja i priznanja.

Pjev. društvo »Cankar« u Ljubljani proslavilo je svoju desetu godišnjicu uspjelim koncertom, na kojoj se izvodile pučke popijevke u obradbi Marolta, Deva, Gotovca i Berse te umjetni zborovi Pavčića, Prelovca, Muhvića, Konjovića i Tajčevića. Zborovodja Kristo Perko i pjevači pokazali su mnogo mara i napretka i zaslužili priznanje mnogobrojnog slušateljstva. a i kritike.

Koncert slovačke filharmonije u Ljubljani bio je dne 18. XII. 1931. Filharmonija je pod ravnanjem svog dirigenta Zdenka Folprechta izvodila simfoničku skladbu »Sudbina i ideal« prvaka slovačkih kompozitora Jana Bella, zatim »Scherzo capriccioso« dr. Emanuela Maršíka, napokon Smetane: »Vltavu« i Dvořakovu petu simfoniju »Iz novog svijeta«. Koncert je vrlo lijepo uspio. Dr. Maršík je i nam u Zagrebu dobro poznat, gdje je u vrijeme rata službovao kao predstojnik vojnog suda, a u ono vrijeme izvodile se ovdje neke njegove simfoničke kompozicije. O njegovom Scherzu kaže L. M. Škerjanc, »da je to živahna, z modernejšimi sredstvi delujoča skladba, ki je dosegla jako velik uspeh zbog svojega krepkega, svežega ritmičnega življenja«. G. Maršík napisao je i nekoliko opera. Na povratku koncertovala je filharmonija i u Mariboru.

Iz Cecilijina društva.

Skupština »Cecilijina društva« u Vinkovcima. Na glavnoj skupštini dne 11. XI. 1931. izabran je ovaj upravni odbor: pretsjednik: Stjepan Djaković, gimn. prof. u m.; potpredsjednik: Josip Bohr; tajnik: Josip Cvrković; blagajnik: Dragica Ulrich; zborovoda: Franjo Barac; zamjenik zborovode: Antun Trojner. — Za odbornike: Magdalena Menrath, Ana Vučevac, Marija Stričević, Marija Vuksanović, Berta Jantarević, Katica Spreitzer, Adam Conkić, Ivan Takšić, Stjepan Ringwald.

Društvo je bilo u ne maloj neprilici, koga bi izabralo za pretsjednika, budući se dosadašnji višegodišnji marljivi pretsjednik g. I. Ištaković zahvalio na časti. Sada ali, kada se preč. g. prof. Djaković prihvatio tog mjesta, vinkovačka crkvena publika smireno gleda na Cecilijino društvo i njezino dalje djelovanje, kada s njim rukovodi poznati vještak i njegova desna ruka organista Barac. U koliko poznam društvo, glavna mu je osebina medusobna sloga i ljubav crkvene pjesme, pak bi punim pravom mogli pjevati staru našu hrvatsku:

Tko bi anda hotel znati, kaj je ljubav bratinska,
Neka dojde i pogleda kinč pajdaštva našega!

Franjo Perčić.

Dar društvenoj knjižnici. Velem. g. **Vladimir pl. Šimić** u Zagrebu sjetio se i opet naše knjižnice te nam poklonio libreta ovih opera: 1. Norma. Sastavio Felice Romani, preveo

dr. Dimitrije Demeter (Zagreb, 1861.); 2. Mislav. Izvorna narodna opera u tri čina. Tekst po narodnoj priči sastavio Franjo Marković (Zagreb, 1870.); 3. Boisyska vještica. Šaljiva romantična opera od E. Costa, preveo Petar Brani (Zagreb, 1870.). — Sveuč. profesor **dr. Milan Šenoa** u Zagrebu dao nam je pako izvadak iz libreta opere Porin od Lisinskoga. Rĕči od dra Demetra. Taj primjerak je zato zanimljiv, što su na naslovnoj strani neke vlastoručne bilješke blag. pok. Augusta Šenoe. Jednomu i drugomu darovatelju na tim primjercima usrdno zahvaljujemo.

Dar našoj knjižnici. Preč. gosp. izsl. dekan i um. župnik Franjo Madjerek u Zagrebu, koji se svakom zgodom sjeća našeg društva, poklonio je našoj knjižnici ove knjige: 1. Gjuro Eisenhuth: Napěvi cèrkvenih pěsamah. Zagreb, 1872. — 2. Fr. Sal. Spindler: Ljudska pesmarica za nabožno petje v cerkvi, v šoli in doma. — 3. Stjepan Hadrović: Crkvena pjesmarica Hosanna. — 4. P. Angelik Hribar: Slava Brezmadežni i 5. Sängerrunde. Eine Sammlung vierstimmiger Männerchöre. Prečasnom gospodinu na tom lijepom daru iskreno zahvaljujemo.

Dar društvenom arhivu. Velemož. g. Vladimir pl. Simić i opet se je sjetio našeg društva te je našem arhivu poklonio rukopis: »Sonata fürs Piano forte mit Flötten, Violin und Violoncello oder Violin und Violoncello Begleitung von Lückel«. Srdačna mu hvala!

Darovi za naše glasilo. Prigodom nove godine sjetili su se cijenjeni pretplatnici znatnim darovima našeg glasila. Primili smo ove doprinose: blag. gdja **Katinka pl. Šusković** u Zagrebu 180 D; presvijetli g. Mons **Matija Seigerschmied,** apostol. protonotar i župnik u Mariji Bistrici 110 D; po 100 D veleč. gg. župnici: **Vladoje Lončarek** u Topuskom, **Ivan Miškulin** u Bartolovcu i **Ivan Mihelčić** u Zlataru; blag. g. **Petar Car,** tvorničar u Crikvenici 70 D; po 60 D velem. gg. **dr. Lavoslav Schwarz,** advokat u Zagrebu i **dr. Zlatko Gollner,** advokat u Kutini, presvijetli g. arh. **Janko Holjac,** sveuč. profesor u Zagrebu, preč. g. Mons **dr. Mirko Dovranić,** dekan i župnik u Donjoj Stubici, velem. g. **Lovro Dolenec,** škol. nadzornik u m. u Koprivnici; veleč. gg. župnici **Cvjetko Vugić** u Krapinskim Toplicama i **Nikola Zrinyi,** župnik u Suhopolju (prigodom 25. godišnjice našeg glasila) te veleč. **župski ured u Glini;** veleč. g. **Karla Mikerić,** protokolista nadb. pisarne u Zagrebu 50 D; po 40 D presvijetli g. **dr. Antun Goglia,** kr. banski savjetnik u m. u Zagrebu i veleč. g. **Mirko pl. Hranilović,** župnik u Krapini; po 30 D preč. g. **Andrija Ciprijanović,** kanonik i župnik u Novoj Bukovici, veleuč. g. **Ivan Valjato,** gimn. profesor u m. u Kraljevici i blag. g. **Ivan Drganc,** trgovac u Karlovcu: po 20 D presvijetla gg. sveuč. profesori **dr. Gjuro Arnold** i **dr. Antun Sović** u Zagrebu, veleuč. g. gimn. profesor u m. **Stjepan Djaković** u Vinkovcima, preč. gg. dekani: **o. Alfons Kudrić** u Smederevu, **Antun Kolarić** u Vrbovcu, **Juraj Kocijanić** u Odri, **Ivan Horvatić** u Klenovniku, **Pavao Kranjčić** u Pregradi, **Franjo Matošić** u Čučerju; preč. g. fra **Mladen Momčinović,** gvardijan u Kreševu; velem. g. **Antun Gjivanović,** financ. savjetnik u m. u Dubrovniku, veleč. gg. župnici: **dr. Juraj Cenkić** u Konšćini, **Stjepan Pintarić** u Matičevcu, **Stjepan Kućmanić** u Jamnici, **Vilim Pintar** u Kupincu, **Antun Medven** u Križu, **Tomo Košutić** u Maruševcu, **Gustav Habunek** u Jakuševcu, **Ivan Kušević** u Vrbju; veleč. gg. kapelani: **Ivan Gašpert** kod sv. Blaža u Zagrebu i **Petar Kovačić-Vrbančić** u Mariji Bistrici; blag. g. ravn. učitelj **Ferdinand Mirth** u Križovljanima, blag. gdjica **Anka Habek** u Varaždinu te č. g. **Ferdinand Kolednik,** bogoslov u Šibeniku; po 10 D: veleč. g. **Josip Panić,** dekan u Gaju; veleč. gg. župnici: **Josip Barberić,** župnik u Resniku, pop **Vinko Premuda** u Baškoj, **Stjepan Mihinić** u Petrijancu, **Stjepan Kolander** u Kapeli, **Aleksa List** u Ivanskoj, **Miroslav Vernik** u Velikom Trojstvu, **Mirko Šanjek** u Preseki, **Josip pl. Puceković** u Dubrancu, **Josip Mlakar** u Kamanju, **Josip Selak** u Stražemanu, **Ivan Vukina** u Vinagori; veleč. g. **Vilim Pernjak,** duh. pomoćnik u Daruvaru, veleč. o. **Ivan Glibotić,** franjevac u Rimu; blag. g. **Luka Ćosić,** učitelj u Brodu n. S., blag. g. **Stjepan Zamola,** upravljatelj banke u Ljubinju, blag. g. **Stjepan Grašić,** orguljaš u Maloj Subotici te veleč. **župske crkve u Marija Bistrici i Kapeli kod Bjelovara.** — U ovim teškim prilikama, u kojim se nalazimo, jamačno je mnogi od tih plemenitih darovatelja doprinesao veliku žrtvu, kad se je sjetio našeg glasila. Takove se žrtve moraju cijeniti. No one su nam podjedno svjedočanstvo ljubavi za naše glasilo i znak nekog odobravanja i priznanja. To nas tješi, bodri i sokoli za dalji rad. Stoput hvala svakomu pojedincu! Dok ima toliko požrtvovnih pristaša »Sv. Cecilija« ne će propasti!

P. n. gg. saradnici neka nam dobrostivo oproste, što smo nekoje članke radi nestašice prostora, morali ostaviti za drugi broj.

Ispravi! U članku: Matej Hubad (gl. »Sv. Cecilija« 1931. str. 200.) potkrale su se nekoje pogrješke, pa molimo cijenjene čitatelje, da ih dobrostivo isprave. I. S. Bachovu: Muku po sv. Mateju i Beethovenovu: 3. simfoniju nije izvodio ravnatelj Hubad, već dr. Josip Čerin, koji je od septembra 1896. do septembra 1898. zamijenjivao u »Glasbenoj Matici« Hubada, dok je taj nastavio svoje glazbene studije u Beču. Dodajemo, da je Hubad izvodio i Čajkovskoga 5. simfoniju. Prvo izdanje pjesmarice »Glasbene Matice« (god. 1897. †) uredio je dr. I. Čerin, a drugo izdanje (god. 1922.) Matej Hubad. Ravnatelj Hubad bio je triput kazališni intendant, a nije bio nikada dirigent opere.

»SV. CECILIJA« izlazi svaka dva mjeseca, a stoji na godinu 40 din., za škole i djake 25 din. Članci, dopisi i pretplata šalju se na Janka Barlè-a, ravnatelja nadbiskupske pisarne u Zagrebu, a glazbeni prilozi na ravnatelja Franju Dugana u Zagrebu (Berislavićeva ulica br. 4.).

IZDAJE: »CECILIJINO DRUŠTVO« U ZAGREBU. — UREDNIK LISTA: JANKO BARLÈ, KANONIK U ZAGREBU, KAPTOL, BROJ 31. — UREDNIK GLAZBENOG PRILOGA: FRANJO DUGAN, PROF. MUZIČKE AKADEMIJE U ZAGREBU, BERISLAVICEVA UL. 4. — TISAK »NADBISKUPSKE TISKARE« U ZAGREBU. — ZA TISKARU ODGOVARA: STJEPAN MARINOVIC, KAMAUFOVA 14.

Nek je svašta.

† Ludvík Vítězslav Čelanský, odlični češki dirigent i skladatelj, umro je u Pragu dne 27. X. 1931. nakon dugog bolovanja. Pokojnik bio je i u Zagrebu dobro poznat, jer je službovao god. 1898. kao prvi kapelnik našeg kazališta.

Čelanský rodjen je dne 17. VII. 1870. u Beču u češkoj porodici. Već kao dječak pokazivao je mnogo dara za muziku. U Njemačkom Brodu dovršio je nižu realku, a iza toga stupio u učitelisku školu u Kutnoj Hori, a najkasnije je s odličnim uspjehom svršio praški konservatorij i dramatsku školu Narodnog divadla. God. 1895. postao je prvim kapelnikom grad. kazališta u Plznju, god. 1898. u Zagrebu, a god. 1899. u Pragu. God. 1900. postaje ravnateljem nove poljske opere u Lvovu. Kad je god. 1901. stupio orkestar Narodnog divadla u stavku, stavio mu se je on na čelo, osnovao češku filharmoniju te bio njezin prvi dirigent i predsjednik. Sa lvovskom filharmonijom priredio je turneju po Ruskoj i Njemačkoj. God. 1904. postaje ravnateljem varšavske filharmonije, a god. 1909. šefom komične opere »Apollo« u Parizu. I ondje je osnovao svoj filharmonički orkestar. Već god. 1907. organizovao je operu u gradskom kazalištu na praškim Vinohradyma, a god. 1913. bio je ravnatelj te opere. God. 1916. reorganizirao je operu u Plznju, a god. 1918. češku filharmoniju. Godinu dana kasnije organizirao simfonički orkestar Šakove filharmonije. Iza raspada te filharmonije, povukao se Čelanský iz javnosti.

Čelanský bio je vanredan, rodjeni dirigentski talenat. Osobito je savršeno interpretirao Smetanu i Dvořaka te talijanske opere, dok mu je klasična glazba manje odgovarala.

I njegov kompozitorski rad je znatan. Kako kaže Drag. Lemari (Čehoslovačko-jugoslovenska revija, god. II. br. 132.) utjecaja je na njega mnogo dramatička škola, pa se je najprije posvetio melodramu (Vrhlickoga: »Zemlja«, »Češka pjesma« i t. d.). I u njegovim operama (»Kamila« i »Braća«) pokazuje se utjecaj melodramatike. Od drugih njegovih kompozicija spominjemo: »Melankolične pjesme« (riječi I. Kvapila), »Duhovne pjesme«, orkestralne ouvertire, »Premijera na selu« i »Uskrsnuće Poljske«, simfoniju »Te Deum«, »Pjesmu suncu« (sv. Franjo Asiški) i »Opijelo palima« (I. Kvapil).

Zadnje godine svog života bavio se je misticizmom i okultizmom, što se očitovalo i u zadnjim njegovim djelima.

† Mons Václav Müller. Ćirilski pokret u Češkoj, koji ima istu svrhu kao naša Cecilijina društva, zadesio je težak udarac, dne 15. XI. 1931. umro je nakon dugog bolovanja predsjednik »Obecné Jednoty Cyrilske« i mnogogodišnji urednik društvenog glasila »Cyril«, Mons Václav Müller. Pokojnik je rodjen dne 10. XII. 1865. u praškom predgradju Karlínu. Zaredjen u svećenika god. 1888. službovao je više godina kao profesor na srednjim školama, a iza toga postao je kanonikom kolegijatnog kaptola sv. Petra i Pavla na praškom Vyšehradu.

Pokojnik razvijao je svestranu djelatnost u raznim kulturnim ustanovama, a napose Ćirilskom društvu. Bio je vanredan propagator crkvene glazbe i okretan organizator. Pokazao je to i time, što je poslije odlaska dra Dobroslava Orla god. 1919. na sveučilište u Bratislavu, dakle u najteže vrijeme preuzeo uredništvo »Cyrila« te tu napornu službu vršio s velikim veseljem i okretnošću. S velikim oduševljenjem radio je na tom, da se odredbe »Motu propria« Pija X. i konstitucije Pija XI. i medju Česima što prije u život privedu. Nisu neznatne njegove zasluge za izdanje Češkoga kantuala. Mnogo se je trudio i oko toga, da što bolje uspiju svečanosti prigodom proslave pedesete godišnjice »Obecné Jednoty Cyrilske«. Priredjivanjem tečajeva za orguljaše nastojao je doskočiti potrebi dobrih seoskih orguljaša, i ako nije dočekao, da se ostvari njegov ideal: utemeljenje škole za crkveno pjevanje i glazbu. Živo se je zanimao i za naš cecilijanski pokret i sa zanimanjem je pratio naše glazbeno glasilo. Zaslužnom mužu neka je svijetla uspomena!

† Vincent d'Indy. Dne 2. XII. 1931. naglo je preminuo u Parisu nestor i jedan od prvaka francuskih muzičara Vincent d'Indy. Mi smo već svojevremeno u »Sv. Ceciliji« (god. 1921. str. 3.) priopćili vrlo interesantan članak: »Moji susretaji s d'Indyem«, što ga je napisao o pokojniku prof. Juro Tkalčić, koji je za svog dugogodišnjeg boravka u Parisu imao češće priliku, da se s njim sastane.

Vincent d'Indy potiče iz vrlo ugledne plemićske obitelji iz Vivaraisa iz južne Francuske, a rodjen je u Parisu dne 27. III. 1851. Pošto je njegova majka umrla onda, kad mu je dala život, a otac se po drugiput oženio, uzgojila ga njegova bakica. Od god. 1862. — 1865. učio je klavir kod Diémera, a kasnije teoriju kod Marmontela i Lavignaca. Poslije francusko-njemačkog rata učio je još kod César Francka. God. 1906. izdao je o tom svom učitelju veliko djelo. Već je god. 1873. bio d'Indy dva mjeseca kod Liszta u Weimaru, a prisustvovao je i prvim priredbama u Bayreuthu. Bio je veliki pristaša Wagnera i vodio je pokuse za prvu izvedbu Lohengrina u Parisu. Još prije svoje smrti radio je na djelu o Wagnerovom Parsifalu. God. 1875. preuzeo je službu orguljaša, a napisao je i ouverturu Piccolomini (drugi dio njegove simfoničke trilogije Wallenstein). God. 1882. izvodila se u Operi Comique njegova komična opera u jednom činu: »Attendex-moi sous l'orme«. Napisao je kasnije još više opera. Mnogo pažnje pobudio je njegov misterij :»La légende de saint Christophe« (dovršen god. 1917.). No glavno polje njegova rada je simfonička muzika. Napisao je četiri simfonije: Jean Hunyade, zatim u G-duru, B-duru i Simfonia brevis i više simfoničkih pjesama. Veliki je broj i njegovih komornih kompozicija. Od crkvenih skladbi spominjemo samo zbirke: Cantate Domino, Santa Maria, 8 antifona i t. d. Juro Tkalčić kaže o njemu: »Njegova muzika je iskrena, poštena i otmjena, pisana sa kolosalnim znanjem.« Osim toga on je bio i izvrstan pisac te je napisao mnogo raznih članaka u muzičkim revijama i nekoliko djela o glazbi i glazbenicima (već spomenuto djelo o Francku i g. 1911. o Beethovenu).

Poslije smrti C. Franka postao je d'Indy predsjednikom »Societé nationale de musique«, koje je društvo utemeljio god. 1871. sa Franckom, Saint-Saënsom, Fauréom Castillonom, Duparcom i Chaussonom. Osobite zasluge za unapredjenje francuske crkvene glazbe stekao si je time, što je god. 1896. sa Ch. Bordesom i Al. Guilmantom utemeljio glazbenu školu »Schola cantorum«. Ta se škola pod njegovim ravnanjem podigla na veliku visinu. Pokret oko reforme crkvene glazbe gubi u d'Indyu velikog prijatelja i pobornika, jer je on i na tom polju stekao velikih zasluga.

† Leon Cholecki, poljski glazbeni pedagog i kritičar, umro je dne 19. XI. 1931. u Warszawi. Rodjen god. 1858. u poltavskoj guberniji,, dovršio je god. 1884. warszawski konservatorij te se posvetio obuki iz klavira. Već

je god. 1899. osnovao mjesečnik »M e l o m a n«, koji je izlazio od 1903.—1914. pod naslovom »N o w o ś c i M u z y c z n y«. S tim glasilom stekao si je znatnih za razvoj novije poljske muzike.

† **Alojzy Dworzaczek**, kapelnik i ravnatelj kazališnog zbora u Poznanju, umro je nakon dugog bolovanja dne 29. IX. 1931. Rodjen u Češkom Brodu 4. X. 1869., svršio je konservatorij u Warszawi. Još kao djak bio je član kazališnog orkestra, kasnije bio je zborovodja u Smolenskom, onda u Lodzu i Warszawi. Od god. 1921. bio je kazališni kapelnik u Poznanju. Napisao je tri opere, mnogo zborova i skladbi za klavir, violinu i orkestar.

† **Otto Dorn**, rodjen 7. IX. 1848. u Kölnu, umro je nedavno u Wiesbadenu. Glazbu učio je najprije kod svog oca Heinricha Dorna, a kasnije na Sternovom konservatoriju. Od god. 1884. živio je u Wiesbadenu, kao muzički pisac i kritičar, profesor i kompozitor. Napisao je dvije ouverture, simfoniju: Prometheus, tri opere, mnogo pjesama i klavirnih kompozicija.

† **Moritz Rosenzweig**, nestor budimpeštanskih muzičara, umro je u Budimpešti u starosti od 86 godina.

Na odjeljenju za crkvenu muziku na državnoj muzičkoj akademiji u Beču zahvalio se je na završetku prošle školske godine dr. A n d r i j a W e i s s e n b ä c k na službi ravnatelja. Njegovim nasljednikom je izabran prof. dr. J o s e f L e c h t h a l e r. On je podjedno pročelnikom redakcionog odbora glazbene revije: »Musica Divina«.

»Cyril«, glasilo za katoličku crkvenu muziku i liturgiju u čehoslovačkoj republici uredjivat će poslije smrti Mons Václava Müllera, posebni redakcioni odbor, kojemu je na čelu sveučilišni docent dr. R o m u a l d P e r l í k, ord. Praem. Novi urednik dobro je poznat čitateljem »Cyrila« po mnogobrojnim svojim znanstvenim člancima.

Otokar Šin slavio je prošle godine pedesetgodišnjicu života. Rodio se 23. IV. 1881. Razmjerno kasno počeo se Šin baviti onim, za što je od prirode bio stvoren t. j. glazbom. Ali kad je došao do željene mete, da se bavi glazbom, radi intenzivno i svijesno kao pedagog, organizator i skladatelj. Gdje je god počeo raditi, nigdje nije bio gost, nego muž svijestan svoga cilja. U skladbi polazi od uzora do samostalne i originalne tvorbe. Praški »Tempo« sprema posebnu studiju o njemu.

Simfoničku suitu Luje Šafraneka-Kavića »Guslar« izvodila je brnska filharmonija pod ravnanjem svog dirigenta J a n a J a n o t e u radio stanici u Brnu u predvečerje jugoslavenskog narodnog blagdana dne 30. XI. Osim toga pjevao je tenorista Zdenko Knittl, bivši član naših opera u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani popijevke naših kompozitora: Baranovića, Hatzea, Odaka, Škerjanca, Milojevića i Vukdragovića.

Talijansko Cecilijino društvo imalo je do sada svoje sjedište u Vicenzi pod ravnanjem tamošnjeg biskupa Rodolfia. Na zadnjoj glavnoj skupštini društva zaključeno je da se centrala prenese u Rim. Sv. Otac Pijo XI. je već ustupio prostorije za tu centralu u svom zavodu za crkvenu glazbu. Vrlo je shodno, da budu od sada obe ove institucije što tjesnije povezane, pa će biti to bez sumnje od velike koristi za procvat talijanskog Cecilijina društva.

Bela Bartók harmonizirao je 20 madžarskih pučkih pjesama i kod nekih je pratnju i instrumentirao. Osim toga sastavio je 44 lakših dueta za violinu.

Kurt Wolfurt dobio je državnu nagradu Pruske akademije umjetnosti za »Himnu slobodi«, koju je komponirao za mješoviti zbor, alt solo i orkestar na riječi Goetheve. Ova će se skladba upotrijebiti kod ovogodišnjih Goetheovih proslava.

Maxe Paulse dobio je nagradu za svoj gudački kvartet u 1 stavku u natječaju, što ga je za najbolji gudački kvartet raspisao »Bruinierov kvartet«. Natječajnih radnja prispjelo je 145. Počasno priznanje dobiše Fr. Piket i L. Spinner.

Koncern talijanskih opernih kazališta. Milanska »Scala«, napuljski »San Carlo«, kraljevska opera u Rimu i »Opera« u Genovi združiše se u zajednički rad s umjetničke i financijske strane.

150 godišnjica smrti Joh. Christ. Bacha. Joh. Christ. Bach najmladji je sin J. Seb. Bacha. Prigodom 150 godišnjice njegove smrti, koja se slavila 1. I. o. g., počeo se glazbeni svijet jače zanimati za Joh. Christ. Bacha, koga je vrlo cijenio W. Mozart, a na koga se tijekom vremena dosta zaboravilo. Ove godine prvi njemački dirigenti stavljaju njegova djela na programe svojih koncerata.

150 godišnjica Gewandhauskonzerta u Leipzigu. Dne 25. XI. 1931. navršilo se 150 godina, što se u Gewandhausu u Leipzigu održao prvi abonentni koncerat.

100 godišnjica Chopinova dolaska u Francusku slavila se nedavno koncertnim priredbama i književnom publikacijom, što ju je uz sudjelovanje M. Glinskoga izdao časopis »La Revue Musicale« kao posebni decembarski broj.

Operu »Ženidbu« od Musorgskoga, koja je ostala nedovršena, dovršio je Ippolitov-Ivanov. Ovako dovršena opera izvela se nedavno u Moskvi.

Manuel de Falla piše oratorij »Atlantis« u 3 dijela.

Jubilejska zaklada B. Smetane. Porota, u kojoj su bili dr. D. Orel, O. Chlubna i V. Kapral, udijelila je 1. nagradu od 10.000 Kč. E. Axmanu za baladu »Ilonka Beniačova« (sola, mješoviti zbor i orkestar), 2. nagradu od 5.000 Kč. I. Kvapilu za violinski koncerat s orkestrom, 3. nagradu od 3.000 Kč. Jar. Křički za operu »Bílý pán«. — Stipendije za rad, studij i putovanje od 1.000 Kč. do 2.000 Kč. dobiše F. Bartoš, K. Janeček, O. Chlubna, I. Kvapil i V. Třestík. Potpore u iznosu od 1.000 do 5.200 Kč. za izdanje svojih skladbi dobiše E. Axman, M. Balcar, K. Konvalinka, V. Kaprál, V. Petrželka, V. Štědron i B. Taraba. Usto je podijeljena potpora jednomu bolesnomu skladatelju u iznosu od 3.000 Kč.

St. Goldbach, češki skladatelj, sastavio je muški zbor »Sviadnov« na riječi P. Bezruča, te klavirne skladbe »Poezija«, koje će izdati Hudební Matice Umělecká u Pragu. Radi na simfoničkoj pjesmi »Priča maja« za mali orkestar.

Fr. Schubert. Bečki glazbenik Wagner Schönkirch pronašao je originalni rukopis 6 novih, dosad nepoznatih, navodno neobično krasnih njemačkih plesova za klavir od Fr. Schuberta. Potiču iz god. 1824.

Hindemith skladao je novu skladbu za klavir, limene nastroje i harfe, koja je bila izvedena u aprilu 1931. u Parizu po udruženju za savremenu glazbu.

D. Milhaud skladao je novu operu pod naslovom »Maximilian« na libretto Werfla, koju je za izvedbu uzela pariška opera.

»Fibichova čitanka«. Na uspomenu 80 godišnjice rodenja i tridesetgodišnjice smrti Zdenka Fibicha napisao je Hubert Doležil u državnoj nakladi Fibichovu čitanku. U njoj je opisan život tog češkog klasika. Uz to sadržava knjiga izbor Fibichovih skladbi. Ima tu klavirskih kompozicija, pjesama, izvadaka iz opera i melodrama i komornih djela. Birano je ono što je za autora karakteristično.